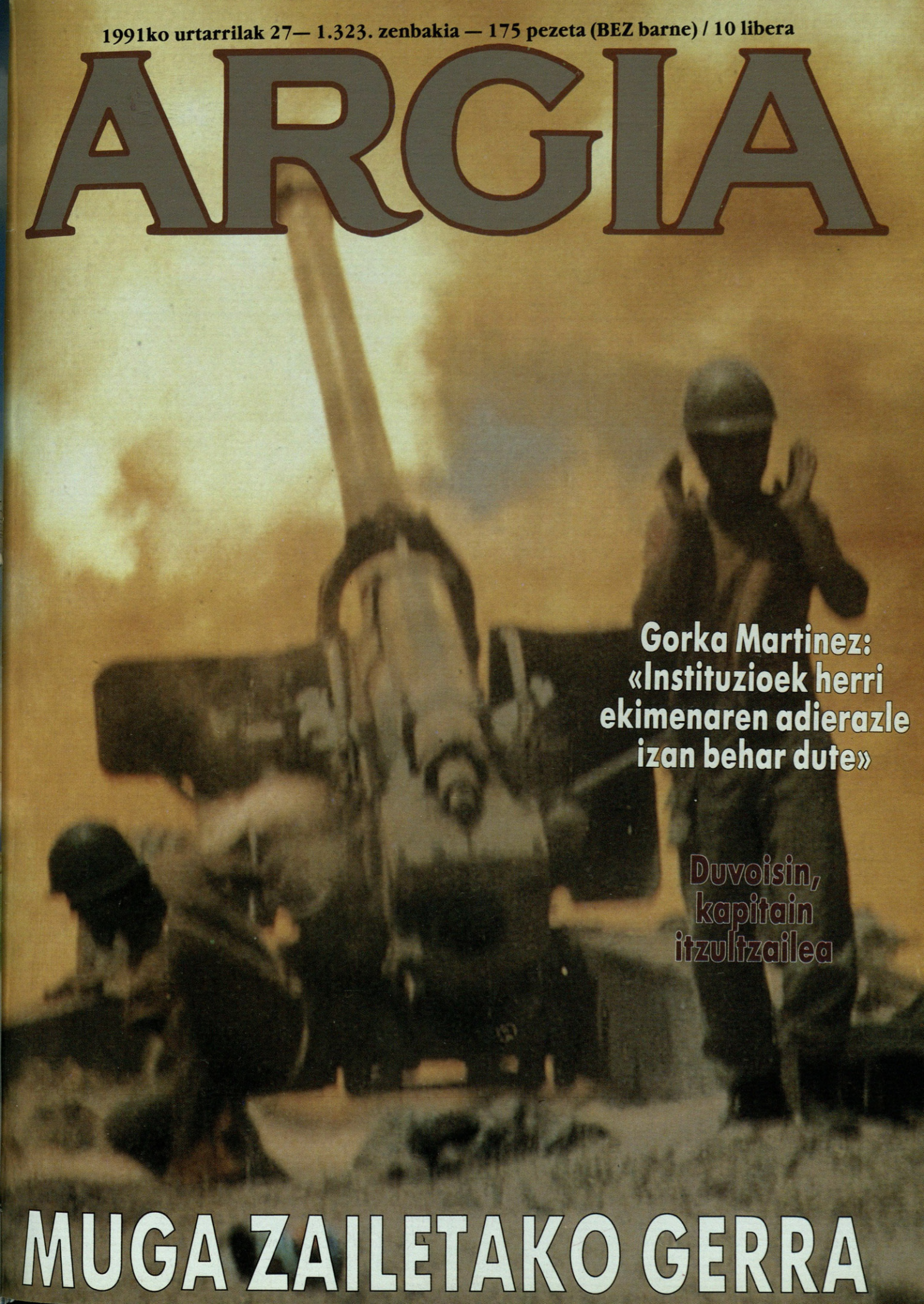

1991ko urtarrilak 27— 1.323. zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) / 10 libera

ARGIA

Gorka Martinez:
«Instituzioek herri
ekimenaren adierazle
izan behar dute»

Duvoisin,
kapitain
itzultzailea

MUGA ZAILETAKO GERRA

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

EUSKALDUNON
Egunkaria

ARGI Ari, edo itxaropenaren diskretu xarmari

FUZULI, Turkiako olerkari baten poesia, zorionak eskaintzeko.

Larrosa pil-pil bat baino / ez denean / bere arantzekin bat bizi da, / garatu eta hazten denean, / zeinean bizi den kristalezko basoak topatzen ditu: / errealitatez arantza da gehien sofritzen duena, / zeren berari, mundu orok iraintzen dio, / udaberria heltzen denean, arrosak irentsen dio, / kupidarik gabe bere sapa gutzia. /

G. Jimenez (Burgos)

Ez dut ulertzen

GERRA biztu berria delarik, berri harrigarria jaso dugu. New Yorkeko burtsak izugarri gora egin duela, 70 puntu hain zuzen. Dolarra ere gora. Golkoko sarraski berrien benetako zergatiaz konturatzen lagunduko digu honek seguru aski. EEBBetako defizit jasangai-

tzak izango du zer ikusirik gerraren behar horretan. Nazioarteko merkatua armetan oinarritua dagoela jakinez gero, ez da harritzekoa hala gertatzea baina benetan zinikoa gertatzen zaigun hilaren 18aren goizaldean Bushi entzun genion diskurtsoa. Nik pertsonalki ez dut uste gerra honek —esaten duten bezala— egun gutxi batzu besterik iraungo duenik. Besterik ez bada, iparramerikar ekonomiak gerra luzeagoa behar duelako, hiru edo sei hilabete gutxienez.

J.L.L.

Bizkaieraren erabileraz

ATZO etxera iritsitako ARGIAN irakurri nuen «Bizkaiko bertsolaritza, RIP» artikulua, Luis Fernandezek sinatua. Ez dut esango zioena bidezkoa zen ala ez, lehenik eta behin bertsozalea ez naizelako. Ez nintzen Araba-Bizkaiko txapelketan izan, baina Fernandezek dioena hala bada, hein batean larria izan daiteke.

Baina berriro diot: bertsozalea ez izateaz aparte, muineko arazoaz idazteko asmorik ez dut.

Azaleko puntu bati buruz kexa egiteko mintzo natzai-zue, baita ARGIAkoei zuzenean mintzo ere: bizkaieraz idatzitako artikulua zer dela eta argitaratu du-zuen jakin nahi nuke. Zein erizpideren arauera batzuk bai, eta beste batzuk ez, alegia. Hiru hipotesi egiten dizkiot neure buruari. Lehenengoa, normalean batuaz baina salbuespen bezala idazten dutenei bakarrik onesten diezuela halakorik. Bigarrena, Luis Fernandez inoiz zuen lankidea izan zelako, adiskidetasun arrazoiek bultzatuta. Eta hirugarrena, oharkabea eta nahigabe gertatu zen argitalpena (sineskaitz samarra, egia esan).

Neuri behintzat, hirueta-ko edozein hipotesik ez dit balio. Hanka sartze galanta deritzot. Beste arrazoirik balego, zein den jakitea gustatuko litzaidake.

K. Arregi (Donostia)

Ezin aldizkaria garaiz irakurri

HILABETE dexente itxaron ditut gutun hau idatzi aurretik. Zuen aldizkaria behar baino bi aste beranduago jasotzen dut, eta dirudienez ez dago arazo hori konpontzeko modurik. Ez nuke ARGIAren aurka egin nahi, baina litekeena da errua Postarena izatea, eta hala balitz nahikoa izango zenukete gutun hau argitaratzea, hala dela uler dezadan. Hemengo beste lagun batzurekin hitz egin dut, eta arazo bera dute. Baliteke zuek ahal duzuen guztia egitea konponbideren bat aurkitzeko, baina ez nuen isilik egon nahi, ezin nuen isilik jarraitu.

Begoña Imaz (Gasteiz)

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK

HELBIDEA

HERRIA

HERRIALDEA

BANKU/ AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

KONTURAREN ZENBAKIA

TEL

D.P.

ARGIA

1.323. alea.

6. Politika kronika. N. ARRASTOA.

8. Gorka Martinez HASIko kongresuaz mintzo.

«Instituzioek herri ekimenaren adierazbide izan behar dute». X. LETONA.

12. Politika ttantaka.

14. Nazioarteko kronika. PABLO SASTRE.

16. «Desertuko ekaitzak» Irak txikitu du. XABIER LETONA.

22. Nazioartea ttantaka.

25. Bermeotarrak tropikoko uretan. PABLO SASTRE.

28. Jean Batiste Bidart: «Ez ditugu gure semeak jutzen ahal, egin duten hautuaz». MIKEL ASURMENDI.

30. Instituzioekin elkar hizketen bidea jorratu nahi du AEKK. GARBIÑE UBEDA.

34. Pello Zabala: «Fraileok kalean bizitzera jo dugu». JON SARASUA eta JOSEBA AZPEITIA.

40. Kultur Kronika. JOSU LANDA.

42. Doinu biziak eta musika molde berriak plazaratuko dituzte soinu eta panderojoleok.

Imuntzo eta Beloki: «Eboluzioari atek zabaldu behar zaizkio». MIEL ANJEL ARANA eta J.J. PETRIKORENA.

46. Hilaren 30ean betetzen da Duvoisin mendeurrena. IÑAKI CAMINO eta IXABEL ETXEBERRIA.

50. Gremio de Titiriteiros Galegos. J.M. HERITZ.

52. Kultura ttantaka.

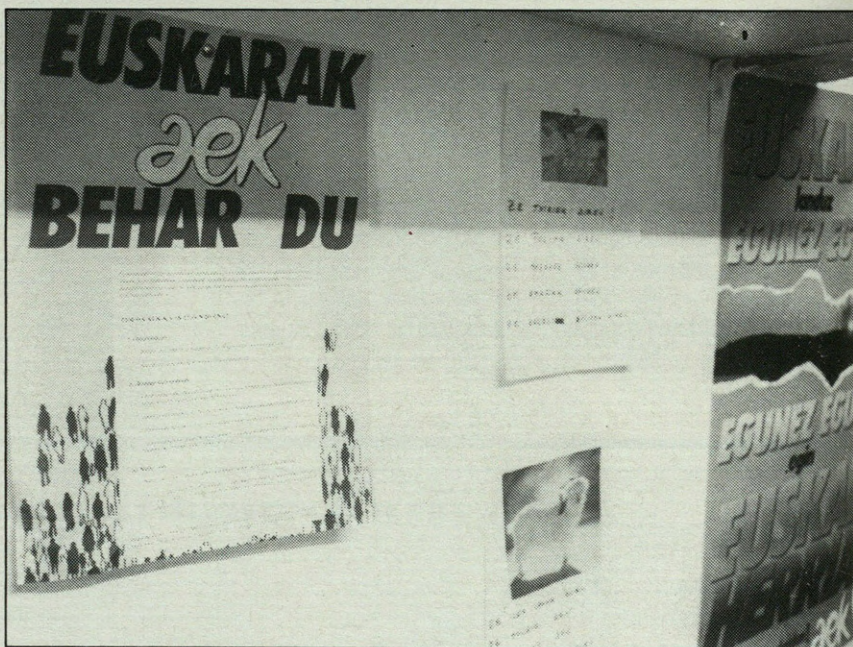
54. Aste giroa.

63. TXT.

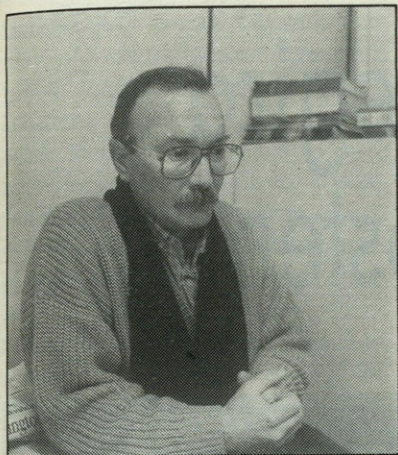
66. Azkena: Lituaniar bidea. J.J. IRIARTE «BIKILA».

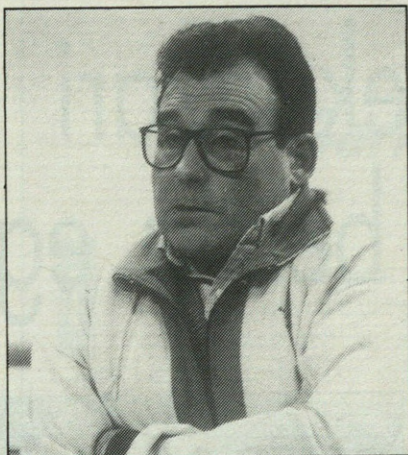
GOLKOA: Gerra honetan interesatuek agindutako mehatxuak bete dituzte. «Desertuko ekaitza» aurrera darrai. Irak eta Saddam Huseinen aurkako aliatuak animoak makalduta dabilta, gerrak luze jo dezake. Gatazkaren norabidea erabat aldatuko da Bushek Israelek gerran parte ez hartzea lortzen ez badu. Argi dago Estatu Batuen itozen estrategiak ez duela ezer haundirik konpondu. / **16**

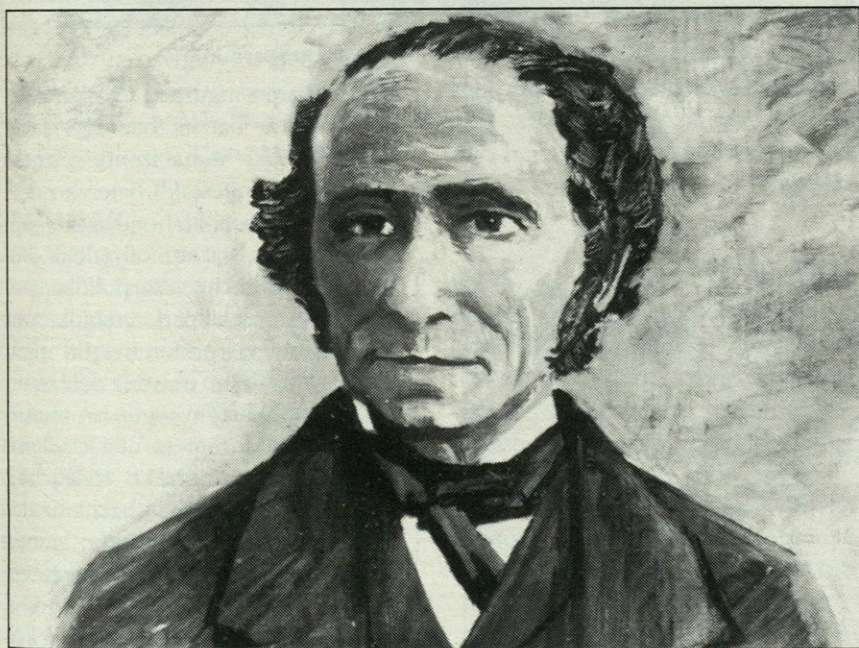
AEK: «Euskarak AEK behar du» lemapean, Bilboko La Casillatik abiatuko den manifestaziora deialdia egin du AEKK. Euskara berreskuratzeko dauden proiektuak beharrezkoak direnez, koordinakundeak errekonoizmentua aldarritzen du. Bestalde, urte luzetan euskalduntze-alfabetatze alorrean burututako saioa eta egiten ari den lana ezagutaraztea du helburu. / **30**

GORKA MARTINEZ: HASIk (Herriko Alderdi Sozialista Iraultzailea) ospatu berria duen IV. kongresuaren berri eman digu Gorka Martinezek. Exekutibako kideak HASIk KASen eta HBren barruan duen lekua, partiduaren barne egoera, Euskal Herriko une politikoa, nazioarte mailan azken urte hauetan gertatzen ari diren aldaketak eta urtarilaren 12an eta 13an hausnartu dituzten beste hainbat gai azaldu dizkigu./ **8**

PELLO ZABALA: Aurpegia ezaguna egiten ez bada ere, ahotsa popularra egin zaio Pello Zabalarri. Euskadi Irratian aukera asko dago fraile honen hitzak entzuteko. Eguraldiaren berri ematen du frantziskotar honek, musika klasiko programa batez arduratzen da, eta igandeetako meza ematen ere entzun genezake. Gaur egun, Arantzazuko Santutegia utzita, Gasteizen dabil teologia irakasten./ **34**

JEAN PIERRE DUVOISIN: Aduana lanei utzi eta Bonaparteren esanetara jarririk Bibliaren lehen euskal itzultzailea baino gehiago izan zen Jean Pierre Duvoisin kapitain ainhoarra. Kultur eta politika munduan aritua, euskal prosa dotorearen barrenean kokatzen dute kritikari guztiek. Beldun zen ez ote zen hilen bere lan herkularra bete aitzin, gerora beste 25 urtez bizi izan bazen ere./ **46**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Juan Jose

Petrikorena, Iñigo Makazaga, Pablo Sastre, Garbiñe Ubeda, Alberto Irazu, Eñaut Apaolaza.

Bilbon: Xabier Letona, Myriam Garcia, Ermiñe Madariaga, Xabier Zabaleta, Jon Olaizola, Jose Mari Egaña, Joseba Azpeitia, Itsaso Fernandez, Arantza Gutierrez, Amaia Nabaskues, Sabino Madariaga.

Iruñean: Iñaki Camino, Patxi Larrion.

Iparaldean: Ixabel Etxeberria.

Kolaboratzaileak:

Gorka Arrese, Xabier Lekuona, Iñaki Uribe, Joxemi Zumalabe, Pello Zubiria, Josu Landa, Imanol Murua, Luis Fernandez, Mikel Arrieta, Joxan Oiz, Andres Gostin, Joxemi Saizar, Iñaki Martiarena, Enbido, Bota punttua, Fermin Muguruza, Jimu Iturralde, Amaia Lasa, Mikel Antza, Kike Amonarriz, Xabier Oleaga, Jean Louis Davant, Nerea Azurmendi, Carlos Santamaria, Emilio Lopez Adan, Elhuyar, Eva Olaizola, Juan Mari Arzak, Juan Jose Lapitz, Karlos Argiñano, J.L. Alvarez Txillardegui, Tala.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea:

Xabier Ubeda, Garbiñe Ubeda.

Fotomekanika: Eneko

Abrego, Agus Barandiaran.

Azala: Aitor Bayo eta Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Xabier Landa, Lema 7 (Tfnoa. 426996)

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.P.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabeloiak. 20160 Lasarte-Oria.

Tf. (943) 371545, (94) 4244663.

Fax: (943) 365493.

Inprimategia: ANTZA.

1991. urterako harpidetza sariak (BEZ barne):

Hego Euskal Herria: 7.000 pezeta.

Ipar Euskal Herria: 465 libera.

Estatu Espainola: 7.000 pezeta.

Beste atzerriak: 9.300 pezeta.

Airez: 14.000 pezeta.

Desertuko ekaitzari begira Jaurilaritza berria egosten

DESERTUKO ekaitzak bere su, ke eta kezken oihalez estali ditu gure gorabehera politikoak, bigarren mailara apaltzeraino. Horrek eta ez bestek freskatu du gori zegoen euskal politikaren panorama. Gasteizko gobernu berria osatzeko lanak ez bait dira bukatuak oraino eta Gipuzkoa-Nafarroa autobidearen liskarrak konponbiderik ez duela aurkitzen dirudi. Lau urtetako funtzionamenduaren ondoren EAJ eta PSeren arteko ezkotza etenda, Euskal Autonomi Elkartea aro berri batean sartu da. Azken orduetako zalantzak Eusko Alkartasunak gobernu berrian sartzeko posibilitatearen inguruan moztu dira. Baina EA tripartitoan ez sartzekotan PSOErekin adostasun batera iristeko modua ere ikusten zuen oraindik EEko Bandresen, EAJ eta EEk bakarrik gobernua antolatzea bezala. Maiatzeko udal hauteskundeak daude denen begi bistan, eta aipatzen diren posibilitate guztiak maiatz ondoren berrikusi beharko lirake, hiru Diputazioetako eta Gasteizko Gobernuak nagusitasuna ziurrenik blokean negoziatzeko. Negoziazaketa konplexu honen barruan PP eskuindarra ere sartuko litzateke, eta hain zuzen PPrekiko harremanek sortu dute EAJ barruan azken urteotako lehen tirabira serioa: Bizkai al-

Golkoko gerra luzatu ahala estuasunean gabiltza europarrak.

detik PPrekin adostasun batera iritsi beharra azpimarratzen zuten, EAri emango litzaiokeen garrantziari oreka eginez.

KOALIZIO dantza honek euskal politikaren panorama osoan izanen du eraginik eta ziurrenik Herri Batasunari ere egokituko zaio bere puska. EAJ-EE-EA tripartittoa zehaztera iristen bada batez ere. HBri, edozein modutara, bere zatiren bat errekupe-ratzeko baino isolamendua ezarri nahi zaio, edo orain arteko isolamendua areagotu. Gipuzkoa-Nafarroa

autobidearen inguruan dabilen eztabaida gradu batzuk beroago dago. Ajuria Eneako ituna izenpetu zuten alderdiek manifestaldi baterako deia egin dute larunbat honetarako, autobidea bere trazatu ofizialetik burutzea erabaki dute eta politika «politicienne» delakoari dagokionez hauteskundearen ondoren HBri alkatetza bakar bat ere ez uztea deliberatu dute. Autobidearen inguruan muturjoka latza alde batera utzi eta konponbide bat aurkitzeko bidea zail ikusten da, eta arriskua baizik ez dakarke hori ETA suntsitzeko gunea bihurtu nahi izateak. ETako presoen familiartekoen manifestaldi handia bera lehenez gain itoa geratu da komunikabideetan, Golkoko gerraren kontrako mobilizapenen artean. Eta preso politikoen egoeraz azken aste honetan esan direnek azpimarratzea merezi zuten.

**— Gerra erabaki dute Estatu Batuek eta gerran
gaude OTAN guztian. Zipriztinak ere guztioi
iritsiko zaizkigu laster●**

GOLKOKO gerrak bigarren mailako informazio bihurtu ditu guzti horiek. Parisek gerran zuzenki eskuhartzea erabaki duenez, eta Madrilek Mendebaldeko aliatuei bere babes logistikoa eskaintzea, euskaldunok erdiz-erdi harrapatzen gaituzte hango zipriztinak. Telebista amerikarren protagonismoa eta aliatuen ahalmen izugarria izan dira albiste lehenbizi. Gerraren luzatzea eta Husseinen amore ez ematea ondoren. Eta guduak bere bidea aurrera daraman heinean, guri ere OTANen partaide izateagatik datozkigun ondorioak zehaztuz doaz. Bostehun soldadu euskaldun eraman dezakete laster Turkia eta Irak arteko muga zaintzera, kurdotarren lurretan, egunkari madrildar batek plazaratutako paper sekretuetan zegoena laster proiektu huts izatetik egia bihurtzera pasatzeko arriskuarekin. Apostu estrategiko handia egin dute Estatu Batuek Golkoko gerra honekin, eta apostu horrek birrindu ditu bere bidera atera diren erdipurdizkako konponbide guztiak, Mediterrandena kasu. Gerra erabaki dute EEBBk eta gerran gaude OTAN guztian. Segun eta gerra nola doan, Euskal Herrian berriro OTANen inguruko eztabaidak irentsiko ditu beste guztiak. Laster ikusiko da.

LAGUNAK. Aldizkari honetan lankide dugun Juan Joxe Petrikorena eta orriotan hainbeste lan egin ondoren 'Euskaldunon Egunkaria'-n ari den Xabier Lekuona detenitu zituen joan den astean Goardia Zibilak. Beraiek deklaratu dutenez, era basati batean izan dira joak eta torturatuak, beren hiru lagunak bezala. Saddam Huseini diktadore izena ematen dioten 'lan sistema' gozoak. Aljeria eta Argentinan disidente ororen kontra erabili zituzten 'boltsa' eta 'elektrodoak', espainolek munduari beren handitasuna erakutsiko dioten 92aren bezperatan. Zatozte azkar gure artera, zuen zain gaudek eta.

N. Arrastoa

B E T A U R R E K O R I K G A B E

Gerlarik ez!

I PAR Euskadik ere garbi adierazi du ez duela gerlarik nahi. Bere berezitasuna izan da Baionak bi manifestaldi ikusi dituela gai berari buruz, bat bestearen ondotik. Luzeegi litake hemen aztertzea zergatik batasuna ez den lortu alderdi sukurtsalista eta abertzaleen artean (EA eta PNV ez direla nabarmendu da) manifestaldi bakar bat egiteko; luzeegi ere argitzea nor den hobendun zatiketa hortan. Abertzale batzuek bietan parte hartu dute: CDDHPB (Euskal Herriko Giza Eskubideen Defentsa Komitea) edo Ortzadar-eko (berde gorriak dira) kide direlako, eta beste batzuek zatiketa ez dutelako onartu.

AITORTU behar dut bigarrenat bakarrik joan nintzela. Hori erabaki aitzin zalantzak ukan ditut egia erraiteko, eta azkenean horra zendako erabaki dudana abertzaleekin manifestatzea:

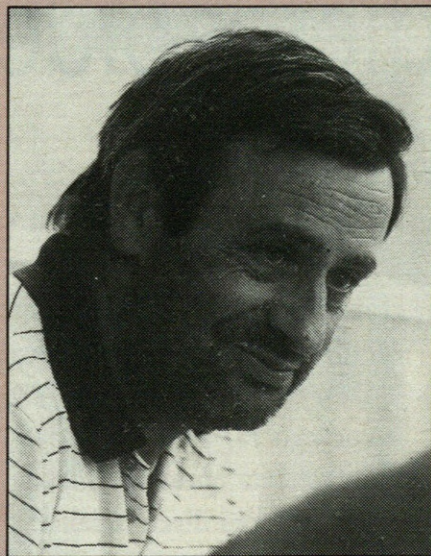
1.— Gogoratu zait zein izan diren CGT sindikatua, PCF, PSF horien jokaera beste kasu batzuetan. Orain berean ez al du PSFko Gobernuak armada Golkora bidali?

2.— Pentsatu dut ere zer litzatekeen horien jokaera Lituania eta Panamaren alde, adibidez, abertzaleek manifestaldi bat antolatzen balute. Estakuru, zuribide, desberdinengatik inor ez litzateke etorri sukurtsalista horietarik.

3.— Gainera, horietarik asko, prest litazke Euskadiri gerla edo antzeko zerbait egiteko.

Laburki erraiteko: ezin dut ahantzi gaur dela atzoko biharamuna, eta biharko bezpera.

GEROAK frogatu daut ongi egin dudala: gure manifestaldirat sukurtsalista bat ere ez bait da etorri, beren irekidura, elkartasuna eta tolerantzia erakusteko. Guri galdatzen dituztenak berek aplikatu ditzatela lehenik. Oronen buru pozgarriena hauxe litake: adinekoak eta helduak zirela gehienak beren multzoan, eta bigarrenean gaztedia guzia. Bidea eta geroa argi dugu beraz Ipar Euskadin ere.

XARLO ETXEZAHARRETA

Gorka Martinez HASlko kongresuaz mintzo:

«Instituzioek herri ekimenaren adierazbide izan behar dute»

Urtarrilaren 12 eta 13an HASI (Herriko Alderdi Sozialista Iraultzailea) erakundeak bere IV kongresua burutu zuen Nafarroako herrixka batean. KAS blokea eta HBren barruan duen lekua, barne egoera, Euskal Herriko une politikoa eta nazioarte mailan azken urte hauetan eman diren aldaketak jorratu dituzte. Gorka Martinez exekutibako kidearekin izan gara IV. kongresu honen emaitzak ezagutu asmoz.

ARGIA. Ze asmorekin abiatu zineten kongresu bonetara eta zeintzu dira ateratu dituzuen ondorioak?

GORKA MARTINEZ. Lehenbizi testuingurua kokatu beharko genuke, batik bat ikusirik azken hiru urte hauotan baldintza politikoak argitzen joan direla. Guk uste dugu fase berri batean gaudela, negoziazio politikoarena, eta bai Estatu Espainirra eta bai NAEM (Nazio Askapenerako Euskal Mogimendua) fase horri

egokitzen ari zaizkiola euren eguneroko ihardunean. Argi da Estatu Espainiarrak errepresioaren bidea hautatu duela gatazka konpontzeko (horretarako gainera Ajuria Eneako hitzarmenaz baliatuz), eta egoera horrek baldintzaturik jokatu behar izan du askapen mogimenduak. Munduan zehar ateratzen ari diren joera eta ideia berriak ulertzeko gure ulermen ahalmena garatu behar dugu etengabe. Eta horren baitan kokatu behar

ditugu HBren barne mailako antolaketa berria, KASeko barne mailako lanak, gero eta ideia indartsuagoen kaleratzea (estatutu nazionala adibidez), egitura sozial desberdinetan egin den lana... Kongresu honetan ideia guzti horiek aurrera nola eramán ikusi dugu, bai antolakuntza aldetik eta baita ere ideien azterketaren aldetik. Kongresuan, beraz, analisi horretatik abiatuta joera politikoaren zehaztean eta Mogimenduari eta Euskal Herriko gizarteari begira nola antolatu behar dugun ikustean ihardun dugu.

A. Aurreko kongresuan HASIk KAS blokea eta HBren baitan bete behar zuen funtzioa zela eta kaleraketak izan zenituzten. Dagoeneko nola dakusazue pasarte bura?

G.M. Beharrezkoak izan ziren kaleraketa haiek eta joandako jendearen saltsa maltsa harek utzitako eraginari dagokionean ahaztuta daukagu, sotoan. Kongresu

harek alderdiak blokeko gainontzeko taldeenganako zituen behar batzu eta beste zenbait kontraesan ateratu zituen mahai gainera, bere funtzioa etabar. Emaitzak ikusirik aldrebeskoa badi-rudi ere, guretzat positiboa izan zen, azken finean gure betebeharrak sakontzea ekarri bait zuen. Harez gero alderdiak konfidantza handia hartu du eta honek HASIko militanteari ere segurartasuna ematen dio bere eguneroko lanean. Eta honek irudi aldaketa dakar: militanteak pertsona itxi eta misterioitsu moduan ikustetik, ezer gordetzekorik ez duten militanteak eta oportazioak egiten dituen erakunde bateko pertsona jator eta langileak ikustera.

A. Eta uste duzu hori benetan gertatzen dela?

G.M. Bai, eta funtsezko arrazoi bategatik, gure erreflexioan apur-apurka konturatu izan garelako badagoela gizarteak egiten digun eskaera bat, eta zera da:

utx diezaiogula gizarte horri protagonista izaten. Hots, egingo dugun lana zabala izan behar du, gizarteak lanerako elementuak bezala ikusi gaitzan eta ez gidari bezala. Askotan gerta liteke zenbait egitura politiko edo sozialetan militantea ez dela ezaguna HASIko militante bezala baizik eta taldeko langile fina bezala. Eztabaidak erakutsi digu badaudela zuzendu beharrekoak diren

izanez gero irabazi egin behar dugula ogi hori. Baina ez da ekarpenak egitea bakarrik, HBk baliabide tekniko eta humanoak behar ditu, eta gu ezin gara zerura begira egon. Gure Herri honek eta HBren baitan dauden sentsibiltate desberdinak biltzeko kapazak izan behar dugu. Posible da zenbait unetan zerbait HBk ikusten duenetik zerbait modu desberdinean ikustea, eta orduan HBren ikuspuntutik egin beharko dugu aurrera,

bere zerbitzuan bait gaude.

A. *HASIk indarra galdu e du HBn baitan bertako «independienteen» mese- detan.*

G.M. Nabardura bi: ez da go bi militante mota HBn. Bata ez da «militantea soilik» eta bestea «HASIko militantea HBn». HBko militanteak dira guztiak. Baina, bestalde, zelabaiteko indarra galtzeak ere poztu egiten gaitu, lehengo joera okerra zuzentzen ari garela erakusten

bait digu.

A. *Zein da Euskal Herriko egoeraren gainean egin duzuen analisia?*

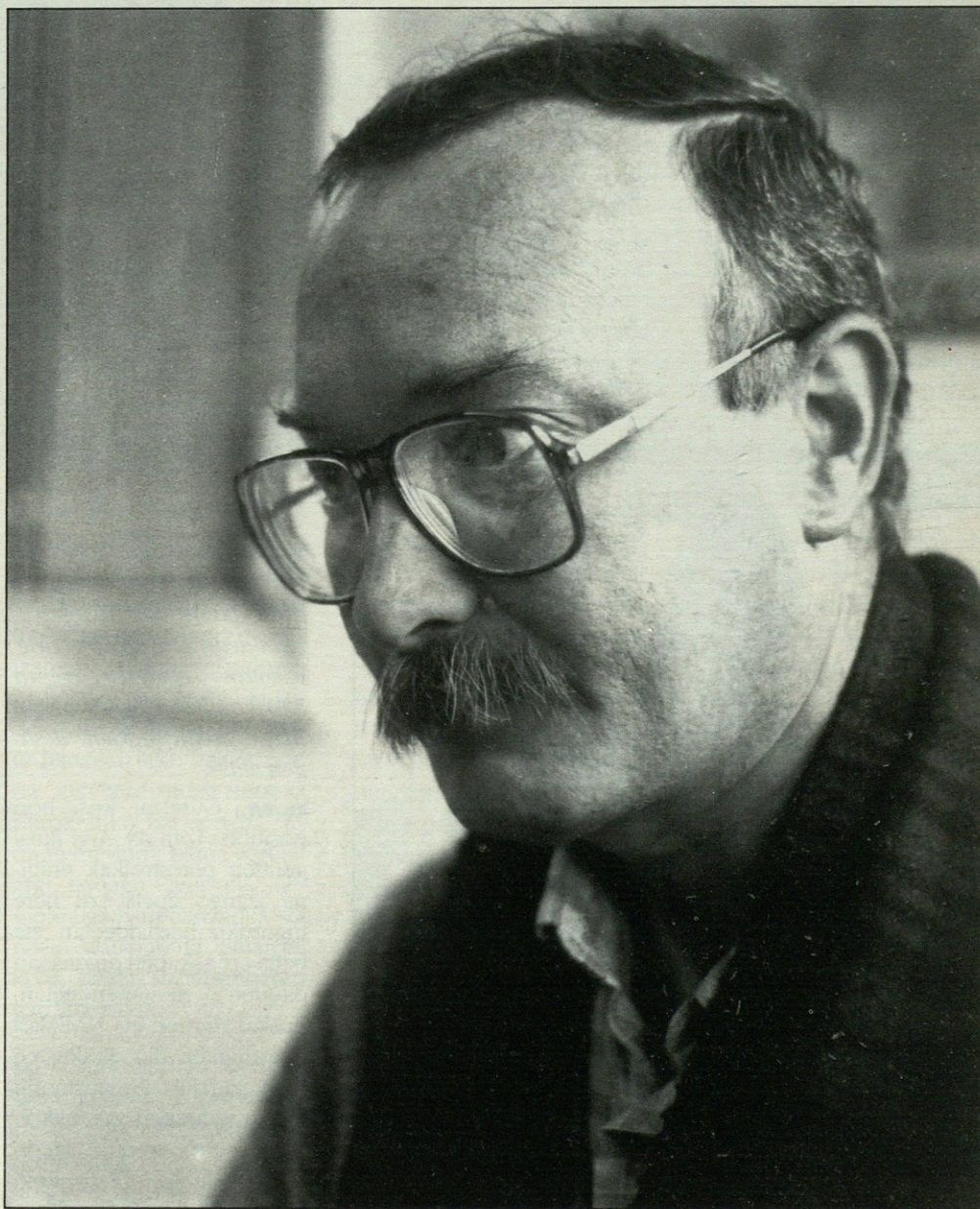
G.M. Ezker abertzalearen inguruan biltzen den proiektua dago batetik, zeinaren inguruan esparru sozial handi bat biltzen den. Eta bestetik estatuaren osaketa konstituzio espainole- tik ulertzen dutenen proiektua. Bi proiektu horien enfrontamenduaren areagotzean dihardu esta-

■ Demokrazia partehartzailea eta nazio ikuspuntua oinarritzakoak dira sozialismoaren gauzatzerako●

zenbait bizio eta joera. Hori ez da gauek egunera egi- ten, baina dagoeneko egiten ari da.

A. *HASIk KAS blokean eta HBn duen betebeharrak mintzatu zara. Ze bete- behar da hori?*

G.M. KASen barruan egoe- ra politiko orokorrari buruz- ko analisiak beste egitura batzutara eramatea, batik bat HBra, baina beti ere beste analisi bat gehiago be- zala. Gure Herri honen as- kapen prozesuan HBk fun- tsezko zeresana du, epe mo- tzean zein luzean. Masa bo- rroka eta borroka institu- zionala dira bere lan espa- rruak, eta maila horretan gure lana da eremu horietan lana ondo egin dezan ahalik eta azterketa elementu gehienez hornitzea. Beraz, ez da gidaritza kontua, bai- zik eta ekarpenak egitea. Zelabait esateko ogia nahi

■ Gorka Martinezen eritziz funtsezkoa da lan instituzionala jarraitzea.

tuak. Isolamendu sozialaren ahalegina handia izan da eta gizarte honetako bi alderdien arteko borroka bultzatu dute. Oso gogorra izan da hori. Gure aldetik ikusi dugu hasiera batean Hitzarmenaz egiten genuen azterketa ez zela egokia eta zuzendu egin dugu. Ez dute lortu ezker abertzalea ahultzea, eta hori argi ikusi izan da azkenengo hauteskundeetan.

Argi ikusi da baita ere ETaren ihardun politikoak eta blokearen gainontzeko aldeak sekulako garrantzia duela ezker abertzalearen proiektuaren mantentzean eta gatazkaren irtenbidearen bilatzean. Finean, Hitzarmenekoak eurak ahuldu dira. Azkenengo hauteskundeek Herri honetan hiru proiektu daudela erakutsi dute, PSOE estatuaren ordezkari gisa, EAJ euskal burgesia erregionalistaren proiektu gisa, eta HB Herri honen subiranotasuna eta

eraldakuntza sozialaren proiektua. Argi da beraz eutsi egin behar diogula egoerari, estatuaren nahia oraindik suntsitzea delako eta ez negoziatzea.

A. *HBk gero eta parte hartze gehiago izan dezake instituzioetan. Maila berretan aitatu izan da kongresuan gogor aztertu duzuela gaia. Ba al da aldaketarik?*

G.M. Instituzioetan izaten dugun parte hartze handiago eta txikiagoaren arabera neurtzen dute sisteman dugun integrazio maila. Borroka instituzionala guretzat beste borroka mota bat da, ez dugu iharduera politiko bide bakar moduan. Bultzatzen ari gara HB barnean gaia eztabaidatu dadin baina beste borroka batzuekin batera ulertuta, talde sozialak eta herri ekimen eta mobilizazioarekin lotuta egon behar du. Herri ekimene-

naren adierazbide izan behar du. Egun baino gehiago joateak egoera politikoak baldintzatuko du.

Baina herri ekimenarekin izan behar duen loturaz gain, gaur egun funtsezkoa da lan instituzionala jarraitzea, bertan egindakoak eragina bait du gizarteko arlo eta taldeetan. Ezin gara boletinaren zai geratu instituzioak zertan ari diren jakiteko. Honek esan nahi du bertan izan behar dela, baina horrek ez du esan nahi parte hartzen egon behar denik. Honek bi ekarpen dakar: batetik alternatibak ezagututakoaren gainean egiteko ahalmena, eta talde sozialei beraiek ez dituzten zenbait elementu eskaintzea. Eta noski, gero eta jarraipen hoba egin gero hau ahalik eta ondoen aprobeztatzeko. Gure ustez bide egokian gabiltza gai honetan. Hauek ez dira euskal instituzioak, ez dira erakuntza nazional eta sozialerantz garamatzaten instituzioak.

A. *Munduan aldaketa ugari eman dira eta ematen ari dira, batik bat Europako Ekialdean eta SESBn. Urte askotan harantz begira igaro ondoren, nola eragin dizue eredu horien desagertzeak?*

G.M. Guretzat krisi hori positiboa izan da. Argi ikusi genuen perestroikak eragina izango zuela bai bere inguruko herrialdeetan eta baita ere askapen prozesuan dauden mogimenduetan. Euskal Herriari eta NAEMari ere eragiten dio. Erakusten digu ezin dela mimetismo egin ereduarekin, eta bakoitzak bere eredu landu behar duela. Historikoki bestalde, eta batik bat ETak, eredu desberdinetatik jan izan du apur bat, maoismoa,

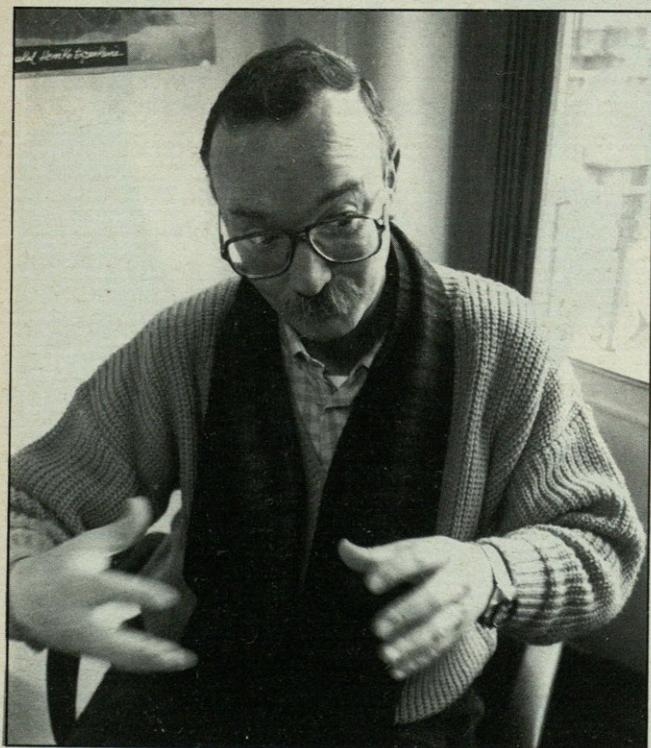
Borroka instituzionala guretzat beste borroka bat gehiago da

marxismo-leninismoa...

Guk uste dugu honek ez dakarrela ideologia sozialistaren desagertzea, baizik eta berritzeko eta egungo errealitate aldakorretara egokitze aukera bat suposatzen duela. Marxismoak zerbaitetarako ahalmena badu egoera desberdinen analisia egiteko da eta analisi horretatik jodakabide zehatza ateratzea. Horixe egin zuen Leninek 1917an. HASik marxismoan du errealitatearen analisisak tresnetariko bat, baina ikuspuntu zabal eta ez dogmatiko batetik abiatuz, historia eta giza garapenaren analisiari zabaldua. Egia da ekialdeko herrialdeak eredu gisa izan ditugula, baina ez erreferente bakar moduan, horregatik ez dugu gure norabidea galdu beste alderdi askok bezala.

A. *Eta orain nola dakusazue sozialismoaren bidea Euskal Herrian?*

G.M. Gure helburuetariko bat Euskal Herrian esplotazio bako gizartea eraikitzea da. Ez da komunismoari uko egiten diogunik, baina KASen asko aztertu izan dugu klase borrokaren atal berri bat, hots, borroka nazionalak, eta hauek azken urteetan une bizienetarikoak bizitzen ari dira. Beraz, gizarte sozialista bat Herri honen izate eta erroetatik atera behar du, eta ez ikuspegi ekonomikotik bakarrik. Horretarako demokrazia parte hartzailea bultzatu

Kongresuan ikusi dutenez hasiera batean Ajuria Eneako Hitzarmenaz egidako balorazioa ez zen egokia.

«Gure herri honetan eta HBren baitan dauden sentsibiltate desberdinak biltzeko kapazak izan behar dugu».

behar dugu gure askapen prozesuan, zeren eta gure proiektu politikoa modu horretan aurrera ateratzeko kapazak ez bagara, zaila izango zaigu ondoren proiektua gauzatzea. Ekialdeko akatsa gizartearen parte hartzeari uko egitea izan da, eta bere ordeztasuna burokratiko bat sortzea. Ez dugu eredurik baina zerbait argi badago zera da, demokrazia partehartzailea eta nazio ikuspuntua oinarrikoak direla sozialismoaren gauzatzerako.

A. Gaur egungo zenbait arazo zehatz ere aztertu dituzue, autobia, euskara, amnistia...

G.M. Azken finean negoziatio politikorako oinarrietan datza amnistiaren

arazoa, hots bide errepresiboa ez dela konponbidea. Finean, proiektu politikoa baten alde borrokatzen dutenen askatasuna da amnistia. Euskarari dagokionean, bera izan behar du Euskal Herriaren hizkuntza bakarra. HASI erakunde euskaldun bat izan dadin mekanismoak jarri ditugu. Ideia abstraktoa gainditu dugu eta militantea euskalduntzeko tresnak jarri ditugu.

Autobiaren arazoari begira, oinarrian arazoa elkarriketaren bidez konpondu behar du, ekimen sozialei zor zaien errespetutik. Ez digu balio erabakita duten proiektu baten aldeko alderdien nahiak. Proiektu zehatz bat armen bidez inposatu nahi da, eta ez zaio inongo aukerarik ematen

proiektu desberdinen eztabaidatzeari. Instituzioek herri baten bilakaerari dagozkien funtsezko arazoak daudenean gizarteari zuzenean erabakitzen utzi behar zaio, ez dezatela inposatu. Eta, azkenik, Golkoaren arazoaren inguruan. Gatazka soberania kontutuan kokatzen dugu, finean herrialde arabiarrek euren errekurtsio naturalak kontrolatzeko ahalmenik ez zaielako ematen. Alde guztietatik daude erru ugari baina argi da, arazoa herrialde arabiarren artean konpondu behar dituzte, gerrek ezer ez dutelako konpontzen eta arazoak elkarriketaren bidez konpondu behar direlako.

X. Letona

E Z P A L A K

■ EAJ-EE-EA HIRUKOTEAK
AGINDUKO DU LAKUAN

EUSKO Jaurlaritza berriaren osaketa burututzat eman daiteke. Bi hilabete pasatu behar izan dira EAEko Gobernu-a zein alderdik osatuko zuten jakin arte. Inoiz baino sigla dantza handiagoa eman da gobernu osaketaren inguruan eta azkenean gutxi uste zutena gertatu da: EAJ, EE eta EAren artekoa. Arzallusek esan bezala, arazo larrienak gobernu ihardueran berean egon daiteke: «*EAK Ardantzaren lidegoa onartzea beste aurrebaldintzarik ez dugu ipini. Ikusi egin behar da hurrengo urteotan EAK beste partaideekiko errespetoa gordetzen dakien.*».

■ 17 URTE BETE DITU IK
ERAKUNDE ARMATUAK

ASTE honetan Parisen 16 euskaldunen aurka hasitako epaiketa historikotzat jo dute askok, inoiz ez bait zen hainbeste jende epaitu IKrekin erlazioatuta egoteagatik. Efemeridea

gogorarazi digu auziak: IK erakunde armatuak 17 urte bete ditu. Hasiera batean inor gutxi aintzakotzat hartu bazuen ere, ezinukatuzkoa da erakundeak une honetan Ipar Euskal Herriko ihardun politikoan duen eragina. Azkenik, indar guztien nolabaiteko batasuna ere lortu du, alderdi abertzale guztiak puntu honetan bat datozelako: aministia ezinbesteko lehen urratsa izango litzatekeela euskal arazoari irtenbidea bilatzeko orduan.

■ HB MAIATZEAN
INSTITUZIOETATIK ATE

AUTOBIDEAREN lanek sufritu duten geldierazteak sutu egin ditu Ajuria Eneako Hitzarmeneko alderdiak, eta Gipuzkoako Diputazioan izandako bileran erabaki berriak hartu zituzten. Bata, maiatzeko hauteskunde ondoan gipuzkoar instituzioak HB ez den edozein alderdiren esku uztea. Bigarrena, Gipuzkoako Batzar Nagusietan HBko ordezkariak jasotzen duten dirua erretiratzea. Hirugarrena, alkate guztiei ez ohizko udal batzarrak konboka dezaten eskatzea.

Z
T
I
I
H
-
Z
E
Z
T
I
H

«Iparraldean eta Hegoaldean, abertzaleen batasunaren ordua da. Pariseko botere politikoak luzamena nahi du, euskal erresistentzia bigatuko dela pentsatuz. Ordu da orain indarra frentea politikoan eginga izandadin, alderdi eta elkarte abertzale guzciek finkatu plataforma baten inguruan.»

Filipe Bidart.
Egunkaria, 1991-I-20

«[Gobernu berrian] Ez dugu kartera bat bestea baino nahiago. Gizarte arazoei eta problematika berriei dagozkien alorretan lan egin nahi genuke, jendearen kezkak isladatu eta jasoz.»

Kepa Aulestia.
El Diario Vasco, 1991-I-20

«HBko buruzagiekin izandako elkarriketetan ez zen mehatxurik izan. Niri mehatxuak ETak egin dizkit, ez HBk.»

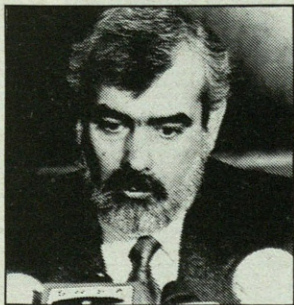
Gabriel Murias,
UTELANekoa.
Egin, 1991-I-17

EUSKAL PRENTSAK BEHAR DITU

«Kontuan hartu behar da Eusko Alkartasunarekin orain arte izan ditugun harreman bakarrak auzitegietan izan direla, batzokien edo txanponjakeen auziak direla eta. Hala ere, susmo txarr horiek gainditu egin behar ditugu, herria gobernatzeko erantzunkizuna jokoan dagoelako».

Xabier Arzallus.
TVE, 1991-I-18

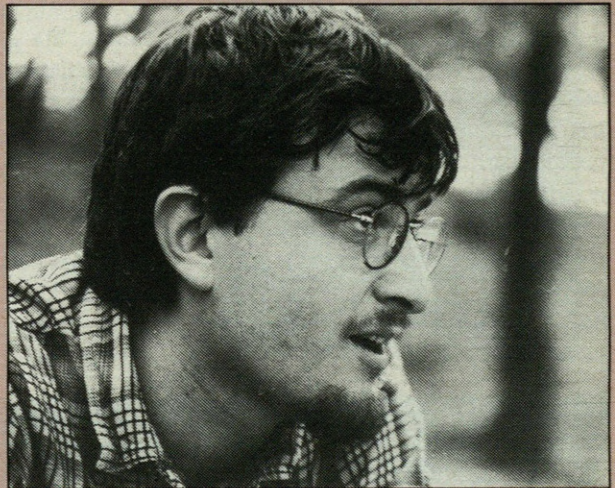

«Hiru alderdi nazionalistak osatutako gobernuak deskonfidantza sortarazten du. Eta guk ezezik beste askok esaten dute: ekonomi eta eritzi zirkulu guztiei begiratu besterik ez dago».

Fernando Buesa.
El Diario Vasco, 1991-I-11

E SPETXEAN daude hilaren 18az geroztik J.J. Petrikorena, Xabier Lekuona, Asier Oiartzabal, Haritz Arnaiz eta Andoitz San Sebastian. Egun hartan, Espainiako Entzutegi Nazionaletik pasatu ondoren, Goardia Zibilak bost hauetaz gain atxilotu zituen beste biak, Mikel Armendariz eta Jose Kortajarena, aske utzi zituzten. Zazpi andoaindarrok hilaren 14an gauean atxilotu eta Madrila deklaratzera eraman zituzten bitartean Lege Antiterroristapean jasan dituzten tortura eta tratatu txarrak salatu zituzten Garzon epailearen aurrean.

Estatu Espainola-
ren, Estatu Frantse-
saren eta autobiare-
kin zerikusia duten
enpresen kontra 250
milioitako kalteak
leporatzen dizkiete.
El Diario Vascok,
abokatuaren aurrean
euren burua kalte
guztien egile aitort-
zen dutela argitaratu

badu ere, jakin badakigu intoxikazioa baizik ez dela, Guardia Zibilak emandako informazioa konfirmatu gabe paperean jarri besterik ez duela egin. Abokatuak, familiakoek eta aske daudenek esan bezala, zazpiok ukatu egin dituzte epailearen aurrean leporatu nahi zaien oro.

Sei hilabete besterik ez dira pasatu Juan Jose Petrikorenak gartzela utzi zuenetik, inolako frogarik gabe urtebeteko zigorra jasan ondoren. Gure lankidearen kasua ikusita, herri honen eskubideen alde borrokatu eta borrokatzen duten hainbaten kasuan bezala, pertsekuzio politiko baten aurrean gaudela sinisten dugu ARGIAkook.

Gogoan ditugu, baina gure artean behar ditugu «Petri» eta Xabier Lekuona, azarora arte ARGIAko lankide izan dena. «Petri» eta Xabi libra ditzatela lehen bait lehen!

A R G I A

Lehen roundari eutsi zion Husseinek

URTARRILAREN 16a zen, goizeko ordubata, Euskadiko orduan. Ordu gutxitan, operazio bakarrean inoiz bota izan den bonba kantidaderik handiena utzi zuten erortzera Irak-Kuwaiteko lurretan milatik gora aparatu amerikar-britainiarrek. Horien ondoan Riad eta Parisekoa izan dira Bagdaden aurkako gerratean orain arte gehien inplikatu diren gobernu aliatuak. Ez da, ez da sekulan izango, bonbaktaketa «xit prezio» hauek herri irakiarren baitan —di-rela soldaduak, direla zibilak— eragin dituzten hildako zifra sinisgarri-rik. Gerran gaude eta, herritar arruntok, kazetariok, itsu gabiltza. Badago, hala ere, balantze hor nonbaiteko bat egiteko hainbateko daturik.

Lehen gerra eguna igarota, Irakek aireko bataila galdu zuela jotzen zen. Bere erantzun ahalmena ere erabat suntsiturik zela uste bazen ere, hilaren 18an, goizalde, zortzi bat misilek Israel ukitu zuten. Nola erantzungo du Tel-Avivek? —kronika hau idazteko momentuan argitu gabeko zalantza. Eta gehienak zalantzak direnez, zalantzarik handiena baizik ez dut aipatuko: noiz arte eutsiko dio Saddam Husseinek? Berak gerraren lur-fasean dauzka jarrita bere itxaropenak —zein itxaropen? gerra «irabaz» dezakeela imajinatzeko bezain ero ez da bada izango—, eta Norman Schwarzkopf indar aliatuen komandante-buru amerikarrak gerra luzatu egin daitekeela abisatu du baina, hori

berorri, abisu desinformatzailea izan liteke, zeren eta garbi dago aliatuek ez dutela norbere etxeko saltsak nahas litzakeen gerra luzerik gura, eta Irakeko botere militarra lehenbait lehen ezerrezteko bitarteko guztiak erabiliko dituztela.

ISRAELEN beste bataila-gunean, lurralde okupatuetan, palestinarrak ixilik bide dira oraingoz. Ematen duenez, esperantzaz gain, beldurra eta zalantza nagusitu zaizkie, ekin-tzarako ezinduz, paralizatuz, harrituz.

Badirudi bestalde, gerra ahalik lasterren erabakitzeke premiaz, Iparraldeko frontea irekitzearren, EEBBk Turkia inplikarazi nahi dutela: hilak 18, ostiralarekin, Incirlik-eko basetik

Hegazkin aliatuek Bagdad gainean 18.000 tona bonba jaurtiki zituzten aurreneko gauean.

Paris-Dakar: hil bat

Irakerantz abiatu ziren hogeitazortzi hegazkinak agi denez beren bonbatazama laga zuten erortzera bertan. Turkia aldeko Kurdistandik, hiru milioi lagunak, jotzen da, hustu dituzte beren etxeak. Turkia dateke, noski, gerra amaitutakoan etekinik atera nahi lukeenetarik; Kamran, Turkiako Estatu ministroak: «*Gerra ondoren, bake konferentzia bat izanen da —eta Turkiak bertan izan nahi du.*»

MENDEBALDEKO negozio-jendea hastapen honetan bederen kotizazioetan harrigarriki gora jo duen burtsari, prezioetan harrigarriki behera egin duen petrolioari begira dago. Polizia berriz «terrorista arabiar»ren litzkeen erasoei begira dago. Gaineratikoan ere, gerra logika ezarri da erabat: Frantziar, PSk tropa frantsesen *engagement* aren alde botoa eman ez zuten hamaika diputatu sozialista zigortu ditu. Espainiar, politiko batek zeinaren izenaz ez bait naiz oroitzen, [bakezaleei] Saddam Husseini «jokua ez egiteko» eskatu die —ordea, gure Estatuotan, eta EEBB-tan batipat, «gerra-jokurik» nahi ez dutenak gobernariak nahi luketen baino askoz gehiago direla ikusten ari da.

Azkenean, Irakek irten egingo du Kuwaitetik. Hori jakinik —nahiz beste ezer ez dakigun— gerra ondorengoari begira diezaiokegu. Estatu irakiarra —hala ematen du— ez dute aliatuek mapatik ezabatu nahi; «beharezko» zaie. Baina Saddami, dagoneko, bere buruaz ordain araziko diote. Eta nolanahi ere, Estatu hori deuseztu ala ez, zeinnahi partez amaitzen delarik ere gerra, Ekialde Erdiko sistema orokorra ez da orekatuago, zuzenago izanen.

Pablo Sastre

H **AMAHIRUGARREN** aldia da Paris-Dakar lasterkaldia egiten dutela zenbait ehun zuri, beren kamioi, beribil edo motoen puntan, ez delarik helikoptero edo hegazkinetan, batzuek lehia-ketan parte hartzen dutela, besteek aldiz, lehenak laguntzen dituztela.

Urtarrilaren 11n, bere kamioian zihoalarik, zuri bat tiroz erahila izan da. Europako irati-telebista guztiek aipatu dute izugarrikeria hori. Gertakari hori oso grabea zela erran du goraki Thierry Sabine. lehiaketaren antolatzaileak... Baina lasterkadak segitu du. Hainbeste mila milioi baziren jokoan!

LEHENAGO ere izan dira hilak lasterkada horretan: haurrak, emazteak, gizonak, herri batean barrena tiroa bezala zihoan batek joak. Nehork ez du erran orduan gertakari horiek grabeak zirenik. Hilak ikatza bezen beltzak ziren eta!

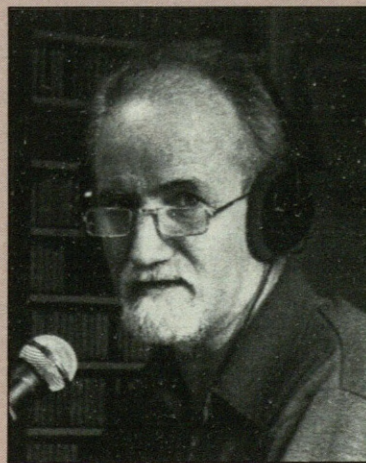
Zenbat lerro irakurtu duzue tiro horrek izan zezakeen arrazoiak? Ba ote dakizue arrazoi berarengatik beste milako bat hil izan dela azken hilabete hauetan? Ez zuriak, egia erran.

Kamioizaina tirokatua izan den herria, hutsa zen. Zergatik? Lehenik, toki horretan ez zelakotz herririk izan behar ere. Saharako basamortuan bizi da touareg populua, atzo hemen, egun hor eta bihar han. Ezin kontrolatuak dira eta gaurko Estatu «moderno» batek nola onartu dezake «bere» lurretan, kontrola ez dezakeen populu bat, populua bere lurretan izanagatik? Bamako, Maliko hiri nagusian dauden ministroek erabaki dute Targi horiek beharko zituztela nonbait finkatu. Eta horrela sortu dira historiako lehen Targi herriak. Besterik ere jasan behar izan dute hiriko gobernuarengandik.

Hainbesteradino non, joan den maiatzean oldartu bait dira. Militarrek igorri dizkiete. Hor ere tiroak izan dira. Mila hilez goiti bi aldetakoak kondatuz. Nork aipatu ditu behin ere mila hil horiek? Ez dute hurbiltzekorik ere Paris-Dakarrek zuri bakar baten pizturik!

THIERRY Sabine-k aldiz, nahi bazuen, jakin beharko zukeen, bere kamioi, berebil, moto, hegazkin eta helikopteroak, gerlan zen erresuma batean barrena igortzen zituela. Pentsatu duke, zuriari zor zaion errespetuagatik, lasterkada horretan jokoan ziren mila milioien errespetuagatik, menia bat egingen zutela Targiek. Iduriz tronpatu da.

Ezin sinetsia da zer mende nahasian bizi garen, nola ari diren aldatzen gauza guztiak!

XIPRI A RBELBIDE

«Desertuko ekaitzak»

Gerrak aurrera darrai. Hasi laster hasi zen, inork espero ez bezain laster. Amaitu auskalo. Lehenbiziko egunetan uste zena baino gehiago iraungo du gainera. Irak larrutik ordaintzen ari da «munduko erraldoiari» aurre egitearen «ausardia». Irak suntsituko dute, duda barik, baina «Desertuko Ekaitzak» eraiki dezakeen «bakea» sumendiaren gainean eraikitakoa da.

PELIKULETAN bezala jarraitzen du munduak Golko Pertsikoko gerra. Irrati eta telebistak ia zuzenean zabaltzen dituzte gerraren mugimendu guztiak. Informazioa dramatizazioa bihurtzen da. Horrela gertatu zen hasieratik. «Desertuko ekaitza» hasi eta hamar minutura jada bagenekien Iraken aurkako bonbaketaz. Gizarteak, bestalde, gerraren aurka erantzun du ekitaldi eta manifestaldien bidez. Mendebaldeko gobernuak ere bat egin dute erabat EEBBekin, baita ere Estatu Frantziarraak, zeinak gerra hasi aurretik bertan eratu ekiditzeko azken ahalegina aurrera eramaten saiatu zen. EEBBk erabakia hartu zuen jada eta ez zegoen ezer egiterik.

Defentsa gerra

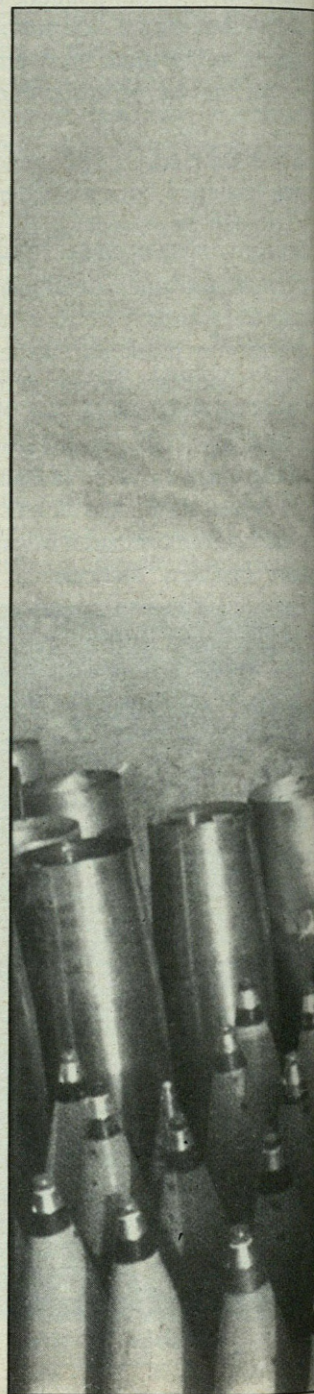
Baina gerra ez da hasiera batean pentsatu bezain azkar amaituko, behin eta berriro errepikatzen ari diren bezala EEBBetako mandatarari nagusiak. Jakina zen Nazioarteko Indarraren ahalmen izugarria, baina nork pentsa Bagdaden aurkako lehenbiziko eraso horren eraza gertatuko zenik? Aire mailako gerran ezer gutxi egin zezakeen Irakek, baina gutxi espero zuten lehenbiziko egunean Nazioarteko Indarrak Irakiar abiazioaren ahalbide gehientsuena (400-500 abioi) birrintzea (euren suntsiketa baino, aeroportuen suntsiketarik, eta are gehiago horren baja gutxi

edukita. Alabaina jakina zen lehenxeago edo geroxeago horrela gertatuko zela aire borrokari zegokionean.

Irakiarren gerra lurrean bilakatuko da. Abiazioak puntu estrategikoak birrintu eta sarraski ugari burutu dezake baina lehenago edo beranduago Nazioarteko Indarraren soldaduak Kuwaitera sartu beharrean aurkituko dira eta han izango dira irakiar soldaduak, sekulako lerro defentsiboren atzean. Izan ere, hori jakina zen, Irakeri estrategia defentsiboa izango zen, ezinbestean gainera. Eta gerran defentsiban jokatzeko duenak min handia egin dezake estrategia militarrek diotenez.

Gerra trintxeretan

Abuztuaren 2an sartu ziren irakiarrak Kuwaiten eta harez gero defentsa sistema ugari eraiki dute irakiar ingeniariak 1.600 kilometrotan zehar. Defentsa sistema horien osaketa ohizkoa eta berezia da, alanbre hesiak, porlan eta hodar sakuak, minaketak, ohizko trintxerak... Baina hauez gain tankeentzat egindako oztopo ugari daude: sekulako zuloak (bost metro sakonean eta zazpi zabaleran) eta arrapalak. Arrapala hauen

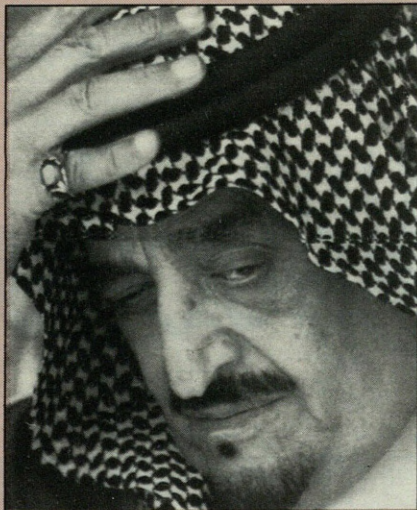

Irak txikitu du

Ytzaak Shamir, lehen ministroa.

Fahd erregea.

Turgut Ozal, lehen ministroa.

Israel, Washingtonen pieza

- 1948an sortu eta inguruko Estatu arabiarren kontra eraikitako Estatu hau EEBBn laguntzari esker eskualdeko potentzia nuklear bakarra da.
- Izan ere Estatu Batuen euskarria du erabat, Washingtonen Ekialde Ertirako estrategian oinarritzeko pieza bait da.
- Sovietar Batasunetik heldu den judu pilari esker, urte gutxitan bere lau milioi térdiko populazioa beste bi milioitan gehituko dela jotzen da.

Saudi Arabia, petrolio

- Meka eta Medina bertan izateaz gain, wahabismoa, islamzaletasun kontserbatzailearen epizentroa da.
- Irak deuseztu dadin ez litzaioke interesatuko, berorren ahuleziak Israel eta Iran Estatu arerioei ateak ireki liezaizkiekelako.
- Munduko petrolio ekoizlerik handiena da, eta Petrolio Esportatzaileen Erakundearen barruan Mendebaldearen lagunik minenetakoa da.

Turkia, OTANek du giltza

- Europar batzutan «zalantzazko demokrazia»tzat jotzen bada ere, OTANeko egitura barruan egonik, Mendebaldeko aliatuen artean pribilegiozko lekua ziurtaturik dauka.
- 10 milioi kurdoen bizinahia ixilarazten ahalegintzen da, eta hain zuzen oraingo gatazkatik Estatu kurdo ez sortzea da bere helburuetarikoa.
- Siria eta Irakekin lur eta ur tirabira estrategikoak dauzka.

helburua zera da, tankeak arrapalak gainditzean une baten beren alde ahul bakarra erakustea, eta aukera hori aprobetxatuko lukete irakiarrek tankeari «sabelean» emateko. Zenbait iturriren arabera tankeen aurkako zulo horiek kontrol remotoz leherteraziko liritekeen napalmez beteriko bidioiak daude. Eraikuntzetarako denetarik eduki dute eta maila horretan lagungarri suertatu zaie frontieraino dagoen garraiobide sistema bikaina. Historiak orain arte erakutsi duenez artilleria da beti hildako eta zauritu gehien eragiten duena. Orain arte maila honetako datuak ez dira jaso

baina nabarmena da irakiarren aldetik askoz ere gehiago baja izan dela.

Trintxeretako indarrak

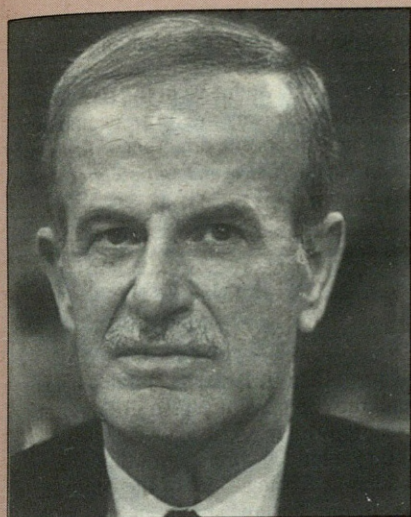
Defentsa lerro guzti hori gainditzean, irakiar soldaduak. Hauek ere maila desberdinekoak dira presta-

Azkenean, informatika eta teknologiaren gerra trintxera gerra bihurtuko da

kuntzei dagokionean. Lehen lerrokoak gazteak omen dira, trebatu gabeak, eta beraz ez lukete erresistentzia handirik jarriko. Bada baita ere esaten duena hauek errenditu egingo liritekeela oso epe motzean. Ondoren Goardia Errepublikanoa, zuzenki Sadamen agindutara dagoena eta lehenbiziko erasoan —Nazioarteko indarren iturrien arabera— nahiko txikituta geratu zena. Iranen aurkako gerran aritutakoak dira eta 210.000 bat izango liriteke, horietatik 80.000 Sadamen inguruan dabilzanak (estatu kolpeak ekiditzeko etabar) edo zebiltzatenak iturri des-

berdinen arabera. Eta guzti hori gutxi ez balitz 6.000 eta 7.000 arteko tanke eta ibilgailu blindatuak.

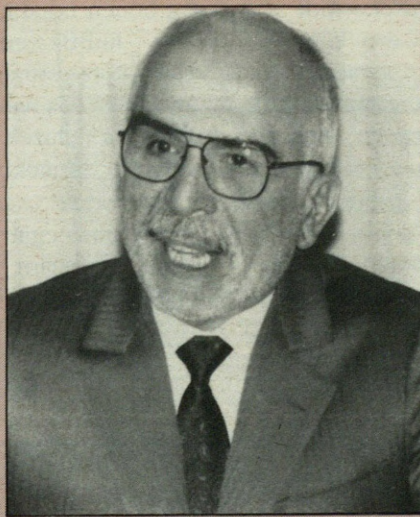
Noski guzti honen aurrean Nazioarteko indarrak bere su ahalmen izugarria erabiliko duela (lehenbiziko erasoan 18.000 tona leherkaritan, Hiroshiman erabili zen bomba atomikoaren ahalmen ainakoa) horretarako berriro bere 2.000 abioi inguru eta misilak erabiliz, baina azkenean infanteria sartu beharko du. Azkenean, informatika eta goi mailako teknologia (sare elektromagnetikoak eta abar) horren garrantzitsua dela erakutsi duen gerra trintxera gerra bihurtuko da,

Hafez al-Assad.

Siria, Hussein erori zain

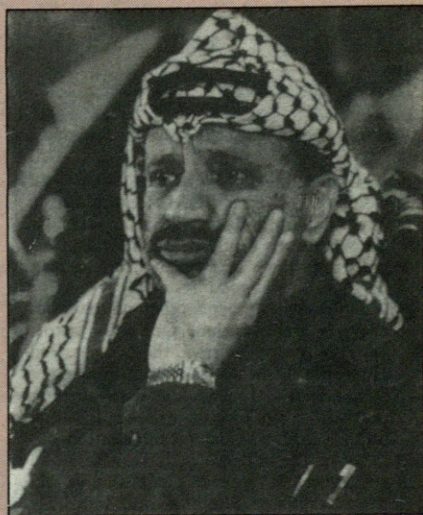
- Iraken urte luzetako etsaia, Saddam Husseinen Armada txikitutakoan berea izango da arabiarretan lehena.
- Badira bost urte bere tropak Libanon dituela, eta orain, EEBN aldean jarri denez, sendotu egin da jarrerotan.
- Barru oposizioarekin burdinezko eskua darabilelarik, Palestinarren As-katasunerako Erakundearen aurka ere gogor jokatu izan du, erakunde horren baitan zeukan eragina gutxituz.

Hussein erregea.

Jordania, Iraki lotuta

- Palestinarren etorkizunarekin oso konprometituta. Populazioaren %60a (2,5 milioi) osatzen dute palestinarek.
- Tradizioz, Mendebalde eta Ekialde Erdiko Estatuen arteko zubia; orain berri, Iraken alde mintzatu da garbi.
- Jarrera hori dela eta, Hussein erregea Jordania barruan behin ere baino popularragoa da, kanpoan ordea maniobrabilitatea galdu du, eta Israelen beldur dira bereziki.

Iaser Arafat.

Palestina, Estatu gabea

- Palestinarrak, Israelgo Estatuaren sortzeaz, lurrik eta aginterik gabe gelditu ziren. Beren Estatuaren aldeko borrokan iniziatiba PAEk eraman bazuen, lekukoa duela hiru urte lurralde okupatueto intifadak jaso zuen.
- Etsipenak eraman zituen Iraken alde apostu egitera.
- Orain arte bezala aurrerantzean ere galtzeko guztiak dituzte, gerra ondoko konponketetan lekurik gabe.

B-52 bonbaketaria, EEBBetako abioi basatienetarikoa. Bagdaden bonbaketan hartu zuen parte.

iraganeko gerren ezaugarria du funtsean, hots leku finko bat gaingitu beharra. Lehenbiziko erasoak ikusi eta gero, ia imagina ezina da gerraren ardatza den «trin-txera» horren aurkako erasoak nolakoak izan litekeen. Erasoak burutu ondoren ohizko taktika, hots, zulo bat zabaltzea lerroan eta ondoren etsaia inguratzea, edo atzetik erasotzea, edo hornikuntza bideak moztea, edo... Oraingoan ere berdintsu gerta daiteke, zeren eta irakiarrek ondo hornituta badaude ere, lehenago edo geroago hornitu beharra izango du, eta atzeko atea isten bazaio... Jaki eta material militarrik gabe ge-

ratuko lirateke, nahiz eta orain ondo hornituta egon.

Israel tartean

Lehenbiziko erasoaren indarraren ondoren eta gutxik uste zutenean Irakek erantzun ahal izango zuela, honek Israel eta Arabia Saudiarra erasotu zituen. Mundua dantzan jarri zuten, gehiago oraindik posible bazen, Israel gerran sartuz gero gerraren norabidea guztiz alda zitekeelako. Arabiar mundua Israelen aurka. Gerra Mundialaz ere hitzegin izan da. Israelek beti esan izan du norbaitek erasotuz gero berak eran-

■ Israelek eraso mugatu burutuz gero Siria eta Egiptok ez dute nazioarteko koalizioa apurtuko●

tzun egingo lukeela. Erasoaren ondoren EEBBk Israelek erantzun ez zezan lortu zuen baina Israelek argi utzi zuen bigarren eraso baten aurrean erantzun egingo zuela. Larunbatean, goizeko 6ak aldera eman zen bigarren eraso hori misilez. Israelek erantzun egingo zuela baieztatu zuen, hori bai «oso modu mugatuan» bakarrik misilak ateratzen diren leku eta tresnak erasotuz. Siria eta Egiptok bederen eraso israeldarra horretara mugatuz gero nazioarteko koalizio ez zutela arriskuan jarriko ezaguterazi zuten.

Lurreko erasoa

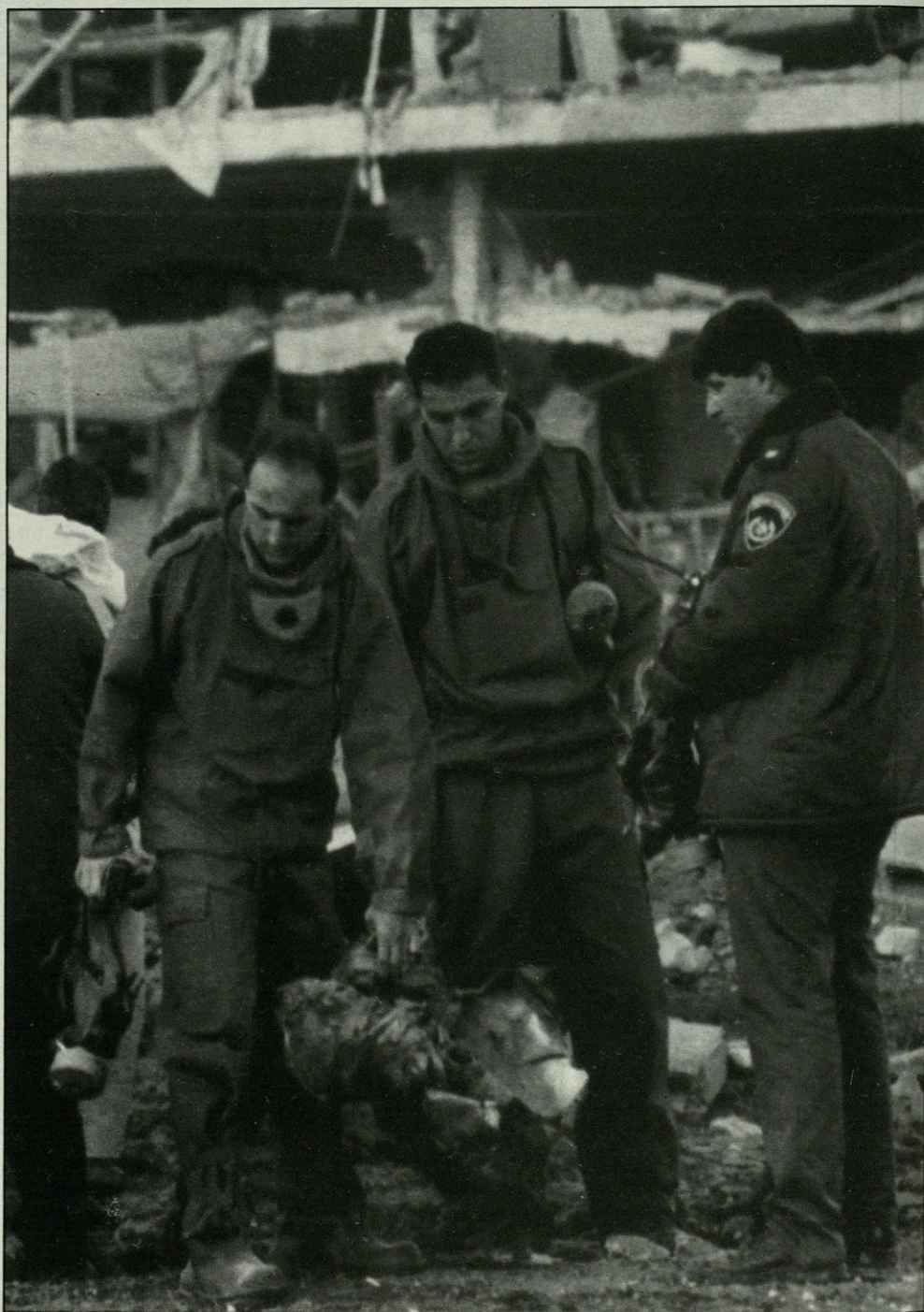
Denen den Jordaniaren koxka dago. Erasotuz gero Jordaniako airea erabili behako luke, eta honek adierazi duenez horrela izanez gero Israel erasotuko luke. Dударik gabe, Nazioarteko koalizioa arriskuan dago. Bestalde, argi dagoena da, Golkoko monarkia txikiak salbu, arabiar populazio guztia Irakiarren alde dagoela eta euren gobernuak ere argi ibili behar du dutela suspresarik ez badute nahi. Aski adierazgarria izan zen joan den astean Argelen bildu ziren 300.000 pertsona. Turkia ere zuzenean sartu da gerran, bere baseetatik Irak bonbaztatzeko duten bonbaketariak ateratzen uzten bait ditu.

Turkia OTANeko kide izanik, berau ere zuzenean eragindurik geratzen da, lehendik ere gatazkan gutxi sartua bazegoen. Azkenik badirudi baita Iraken inbasioari ere espero baino lehen ekin zaiola. Larunbatean bertan jada tankeen aurkako Apatxe helikoptero iparramerikarrek bere lanari ekin zioten. Ez dirudi, hala ere, erraza izango denik ge-

rra honen norabidea asmatzea. EEBBk erratu egin zuten itotze estrategiarekin, argi da ez zela nahikoa izan. Denbora luzez itxaron beharko litzateke ondorio erabakiorrak ateratzeko, EEBB eraso egin behar zuten eta epea jarri behar izan zuen.

Xabier Letona

Israelek jasandako lehen erasoaren ondorioak. Bigarrenaren ondoren erantzuna iragarri zuen.

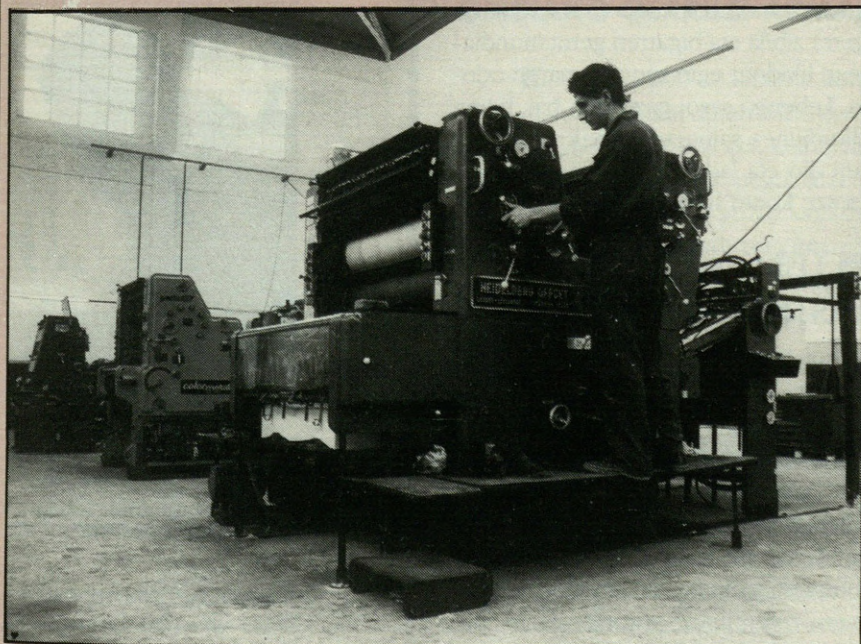

URTEKARIA 90

euskal
kulturaren
segimendua
egiteko
ezinbestekoa

LIBURUDENDETAN SALGAI

LEKU BAT EGIN DUGU GRAFIKAGINTZAN

ANtZA
FOTOKONPOSAKETA
INPRIMATEGIA

ESKURAGO

LASARTEKO EGOITZA BERRIA. INDUSTRIALDEA 1-2.

HISTORIA ETA GERO

Amaitu da Historia. F. Fukuyama, 1989

■ JUDUTAR BIZARDUNEN ARAZOAK

GERRA dela eta Israelgo judutar ortodoxoen bizarrak egoera larrian izango ziren dagoeneko Isaac Shamir lehen ministroaren partehartze azkarra eta zorrotzagatik izan ez balitz. Arazoa zen gasen aurkako maskarak jartzeko euren bizar luzeak moztu beharrean izango zirela, horrenbeste urte eta gero. Azkenean, arazoak ekiditzeko eta judutar ortodoxoen bizarrek mozketarik izan ez zezaten Isaac Shamirrek beraientzat maskara bereziak egin zezaten agindu zuen.

■ SAN PANTALEONEK HUTSA EGIN ZUEN

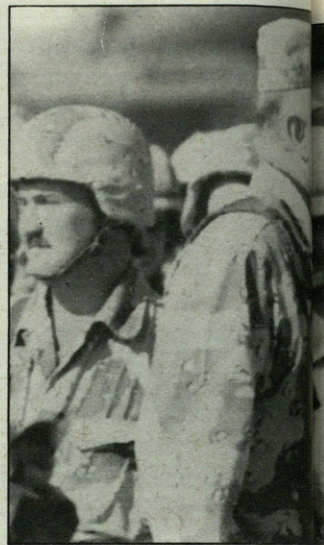
GATAZKA edo hondamendi handiren bat datorrenean Madrilgo San Pantaleonen odola likidotu egiten da. Madrilgo La Encarnación Konbentuan gordetzen da santua eta bertako na-

gusiak gerra hasi aurretikotik adierazi zuenez «normal» zegoen. Espainiako gerra zibila eta bigarren gerra mundialean likidotu egin zen saintuaren odola. Lehengo sasoi gazteetan bai, baina dirudienek saintuari adinak ere eragiten dio eta jadanik ez zaio erreza asmatze kontu horietan ihardutea.

■ LURRERATU BEZAIN LASTER EZKONDU

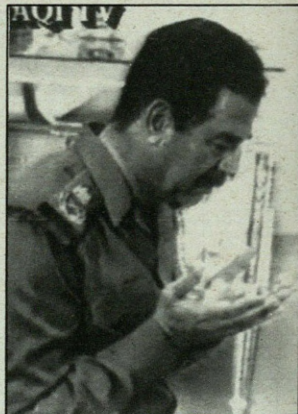
ABIOIAK eta hauen inguruko berri-keta etengabearen pean gaude gerra hasi zenetik. Dagoeneko parakaidistak ere prest izango dira Kuwait gainera salto egiteko. Beste batzu gerrarako baino ezkontzeko egiten dute salto. Meylin Sanchezek eta Leandro Verak salto egin eta altarrean bertan hartu zuten lurra, ezkontzeko asmoz. Saltoan laupabost adiskidek lagundu zituzten eta horietariko batek jeitsiera dena filmatu zuen. Amapuntakoa era berean ezkondu zen duela zortzi urte.

E L L E - M E L L E

«Basatiki eta ahalik eta azkarren suntsitzeko ahalegin handiena egingo dut».

H. Norman Schwarzkopf Nazioarteko Indarren komandanteak gerra hasi aurretik.

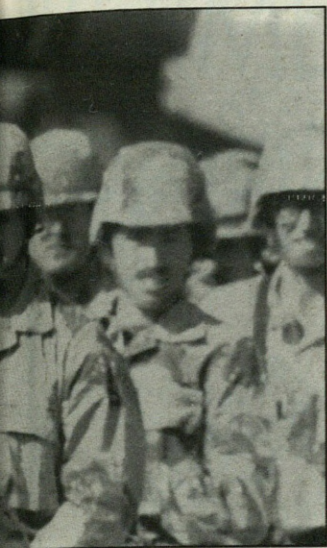
«Gerra guztien ama hasi da».

Sadam Husseinek lehen erasoaren ondoren.

«Ez ezazue hil harrapatutako piloto amerikarrak. Lege islamiarrak debekatu egiten du eta gainera informazioa atera diezaiekegu».

Sadam Hussein.

O I H A R T Z U N A K

LETONIA ETA ESTONIAN ERE BELDUR DIRA

LETONIAN eta Estonian beldur dira Soviet Batasuneko armadarekin, hauen mogimenduak Lituanian burututako sarraskiaren aurretik gertatutakoak bezalakoak dira eta. Dagoeneko Lituaniatik adierazi dutenez Letoniako mugarantz abiatzen dira soldaduak. Bestalde, Letonian ere, Lituanian bezala, rusoeraz mintzatzen direnak mobilizazio eta geldiuonei ekin zieten joan deneko astean. Letonian ere hildako bat gertatu da jadanik, poliziak Riga hiruburuko Polizia Akademia hartzean. Edgar Saavisar lehen ministro letoniarra adierazi duenez «letoniarrak defentsarako prest daude».

«Gerrak iraungo du oraindik denboraldi bat eta, noski, guk ere hildakoak izango ditugu».

Richard Cheney EEBBko Defentsa Idazkaria.

«Su bola bandi batean biburtu zen. Oso kilikagarria izan zen. Oso ondo sentitu nintzen. Ez dut inoiz bizi izan esperientzia hori».

Stephen Tate EBBko armadako kapitainak bere F-15arekin kaza irakiar bat botatzean.

«Ez ezazu mundua erre Neronek egin zuen bezala».

Sadam Husseinek Bushi lehenbiziko erasoaren ondoren.

«Orain 'Desertuko Ekaitza' borretako trumoi eta tximista izan behar duzue».

H. Norman. Schwarzkopf.

«Irakiar ausartek ez diote beldurrik Bushen abioei, ez eta ere bere txakurrak diren Fahd eta Hosni Mubarak».

Saadi Mahdi Saleh, parlamentu irakiarreko lehendakaria.

KOLOMBIAKO GERRILEI ARMAK UZTEKO EPEA JARRI ZAIE

KOLOMBIAKO Asanblada konstitugileak jakitera eman duenez borroka armatua utzi nahi duten talde gerrilariak martxoaren 15 arte izango dute aukera bezala, armak utzi eta Asanblada Konstitugilean parte hartzeko. Dagoeneko aspalditik ari zen negoziatzen Herri Askapenerako Armada (EPL) talde maoista eta orain guztiz utzi du borroka armatua. Kolombiako Indar Iraultzaile Armatuak aditzera eman duenez ez da elkarrizketetan sartuko gobernuak Casa Verde gerrilarien kanpamentutik alde egin arte. Nazio Askapenerako Armadak (ELN) bestalde ez du armak uzteko asmorik.

ANGOLAK GERO ETA HURBILAGO DU BAKEA

JOAN den apirilean ekin zioten nekoziaketei Angolako gobernuak eta UNITA talde gerrilariak, bertan parte hartzen zutelarik baita ere EEBBk eta Hegoafrika UNITAren aliatuak, eta Cuba eta SESB gobernuaren aldekoak. Urtarrilean bertan elkarrizketa berriak burutuko dituzte 15 urteko gerra zibilari bukaera emateko asmoz. Gobernuakideen esanetan oraingoetan ez da dena konponduko, baina prozesuak aurrerapauso handi bat ezagutuko du. Bi aldeen arazo nagusienak hauteskunde dataren finkatzea eta orain dauden indar militar biek armada bakar bat osatzea dira.

AUTOSERVICIO
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

DIFERENTE C.B.
Gran Vía kalea, 11
GROS AUZO — DONOSTIA

EKO SAN MIGUEL
Bartolomé de Urdiso kalea, 9
IRUN

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ABARKA Jatetxearen atzean)
HONDARRIBIA

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, 2/8
BERAUN — ERRETERIA

BASTIDA
Erdiko Kalea, 32
MUTRIKU

SAN JUAN BAUTISTA
Villas auzoa
HERNANI

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

ECONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz — Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elicegei kalea, 5
ERRETERIA

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO — DONOSTIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR
San Juan kalea, 9
EIBAR

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/8
ASTEASU

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

EKO AIETE
Etxadi Saila
AIETE — DONOSTIA

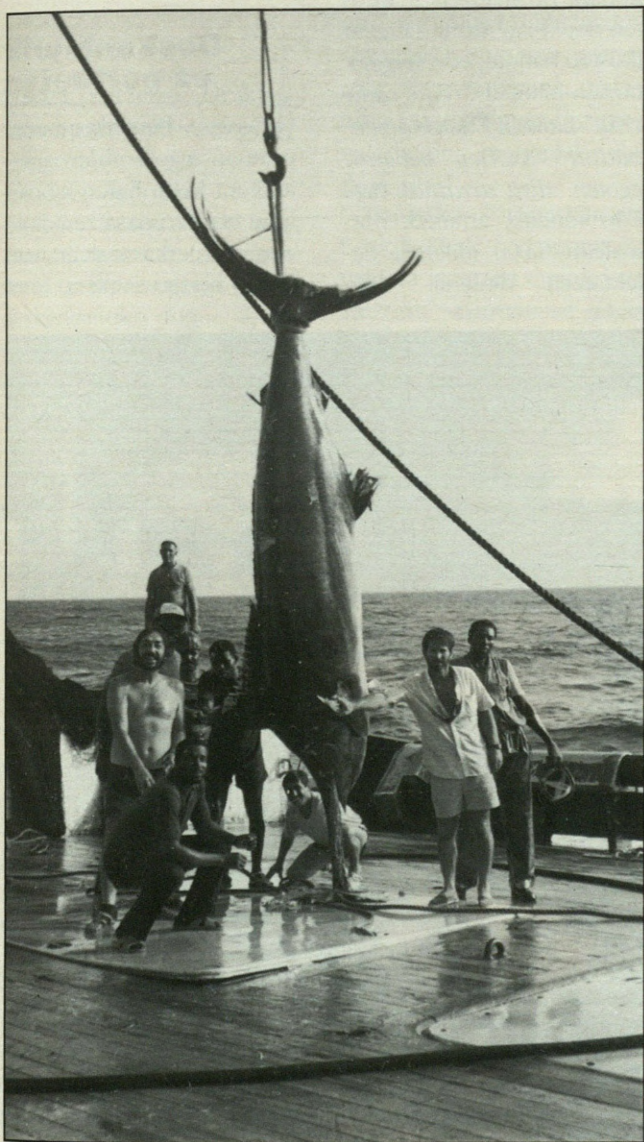
SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk.
DONOSTIA

EKO

Vivodist

BERMEOTARRAK TROIKOKO URETAN

Inoiz behinka ezpatarrainen bat ere sartzen da sareetan.

Berrogeitaka Bermeoko bapore Afrikan aritzen da arrantzan urtean zehar. Arestian handik etorri eta laster ur haietara itzultzekoak diren ontzi biko kapitainak eta beste ontzi bateko makinistarekin egin dugu berba. Gazte dira hirurak, hogeitalau-hogeitabost urtekoak. Tropikoko kontuak esan dizkigute.

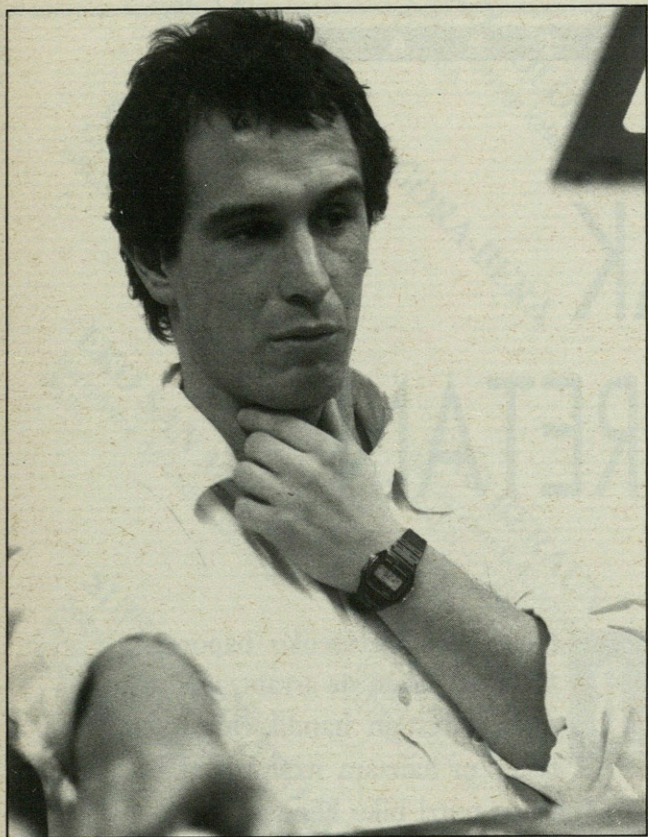
IMANOL Etxaburu hasi da kontaktetan. «Ni hama-bost urtegaz hasi nintzen bajuran, gero patrón de litoral ikasi nuen, kapitainaren zertifikatua lortu nuen arte eta kapitain lez hauxe kanpaina egin dut, lau-bost biletan».

Imanol, Goio eta Jabi Itsas-eskolatik pasatuak dira. «Lehen arrantzale gehienak titulurik gabe itsasoratzen baziren, orain berriak datozenek zertifikatuak izaten dituzte», esaten digu Jabi Menguria, «Izaro» barkuko kapitain iharduten duenak. Beste denbora batzuk ziren haiek, orain dela hogeitau urte eta gehiago, urtean behin arrantzale gehienak denak

bat egida abiatzen zirenean, familia denak despeditzera portura, akontezimendu bat.

Umorea gora eta behera

Hala ere harrigarria da, zenbat gazte joaten den itsasora Bermeon. «Nire koadrilan—esaten digu Imanolek—hogeitamabost lagunetatik hogeitamabi itsasora goaz». Noski, «dirua behar duzu eta itsasoak ematen dizu». Klean, beti itsasoko kontuak izaten dira. Jabik: «Itsasoa gora, itsasoa behera, azkenean itsasoak atrapatu egiten zaitu». «Geu bai, tontoenak gara-ta,

Imanol Etxabururi
kapitain hasi berriari
luzeeegi gertatzen zaizkio
Afrikaldeko
ur-ibilaldiak.

eransten du Imanolek barreak.

Berez lau hilez itsasoan aritu eta beste biz lehorrean egon beharko luketenak ez daude, praktikan, egutegiari begira. Igual *«hile biko marie»* ateratzen zaie (*«baporea bete, edo petrolioia amaitu arte»*), eta igual hiru aste Bermeon egin eta atzera joan beharra dute.

Hogeitamaika bapore joaten da Atlantikora (Dakar, Abidjan, Congoraino inoiz) eta hamalau bat Indikora, Seychelles aldera. *«Etxetik kanpo urteten zarenean gogor izaten da»*, esaten du Jabik. *«Hori lehenengo hamabost eguntan da»*—Goio Bilbao mintzo da, *«Haladeiro»*-ko makinista—; *«gero pasatu egiten da»*. *«Niri superlargo egiten zait»*, da Imanolen komentarioa. Imanol, kapitaina izanik, gauez egiten du beharra-eta, *«gau osoa zutunik»* igaro behar, itzartuta. *«Eta egunez lo!»*, trufatzen

zaio makinista. Barre egiten dute. Imanolek: *«Azkeneko biclean broma gutxiago egiten dira. Nik ez dakit, esaten dute tropikoak atakatu egiten dizula burua»*. Jakina, arrainetan ondo badabiltza, haserreak ez dira horretarainokoak. Dirua dago-ta, esaten diegu. *«Eta beharra ere bai!»* Beharrean arituz gero ez direla aspertzen, alegia. *«Bestela, hamabost egunetan prismatikoen aurrean ezer ikusi barik, kantsatu egiten zara»*—monotonia izugarria.

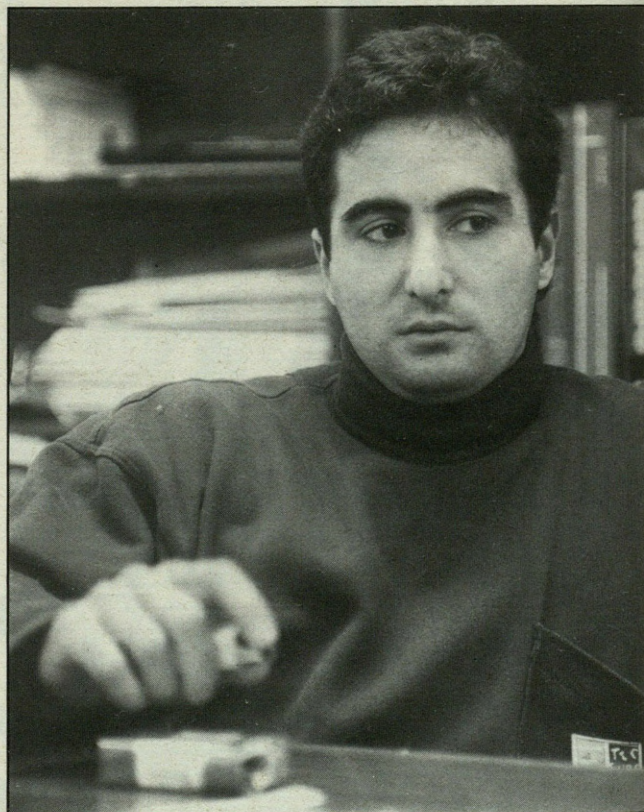
Marinelek zubian edo kofian, prismatikoz iharduten dute bila. Atuna saltetan ikusten badute, edo *sergera* (arrain-mantxa), *«edo radarak txoriak detektatzen baditu»*—*«txorien beheran egoten dira arrainak eta»*. Edo sondak, arrainak normalean 6.000 milatara detektatzen dituenak. *«Edo*

—zergatik ez dakit— egur puska baten beheran egoten dira bestetan». Azkenean! Artea bota (*«etxadie egin»*) eta gora—bokartarekin bezala.

Gehienbat atunak eta serrutxoak harrapatzen dituzte—serrutxoak atunido bat da, txikiagoa eta kalidade gutxiagokoa nonbait. Edo *«datorrena datorrela»*: ezpatarraina, burusiarra, izurdea ere bai—*«horiek itzi egiten dira, harrapaketa debekatuta dago baina bat edo beste igualerori egiten da»*.

Deskantsurik ez portuetan

Arrainez betetakoan-edo, portuan egoten den merkantera joan, haren alboan ipini eta hari pasatzen diote arraina, merkanteak eraman dezan herrira saltzera. Nora

Goio Bilbao: «Gure ilusiñoa...»

joan behar duten, armadoreak esaten die —«egunero egiten dugu barekin berbetan» —edo faxez komunikatzen dira. Bestetan Dakar, edo Abidjan, edo Port Victoriara (Seychellesen) eramaten dute arraina, fa-

■ «Itsasoa gora, itsasoa behera, azkenean itsasoak atrapatu egiten zaitu»●

brikara saltzeko. Deskanstsurik portuan? «Bai zera! —esaten du Goiok—, makinistek behintzat behar gehiago izaten dugu bertan». Karga utzi, petrolioz bete, buelta itsasora! «Gaur deskantsatuko dugu»: «Hori ez da esistitzen». Putetara joateko betarik, gehienez ere. «Baina hiri horietan SIDA ikaragarri dago!»

Beltzekiko tratuaz galdeztzen diegu. Jabik: «Portuan ambientea oso txarra da. Arrain bat obostutzen dizute alde batean eta, hari kasu egitera zoazela, beste puntan beste bat obostutzen dizute». Goiok: «Eta zero peko 15 gradutan egoten da arraina, baina, hori da gosea!, kamiseta barruan edo galtza edo galtzerdietan sartzen dituzte». Imanolek: «Ez da arrazakeria baina azkenean larritsu egiten zara! Portu handia, beti txarra. «Bapore frantsesei errespeto gehiago diete, baiengandik, kolonia zuten-eta, palo gehiago jaso dute-ta». Baporean besterik da. «Normal lan egiten dute, beren bizitza, beren erre-

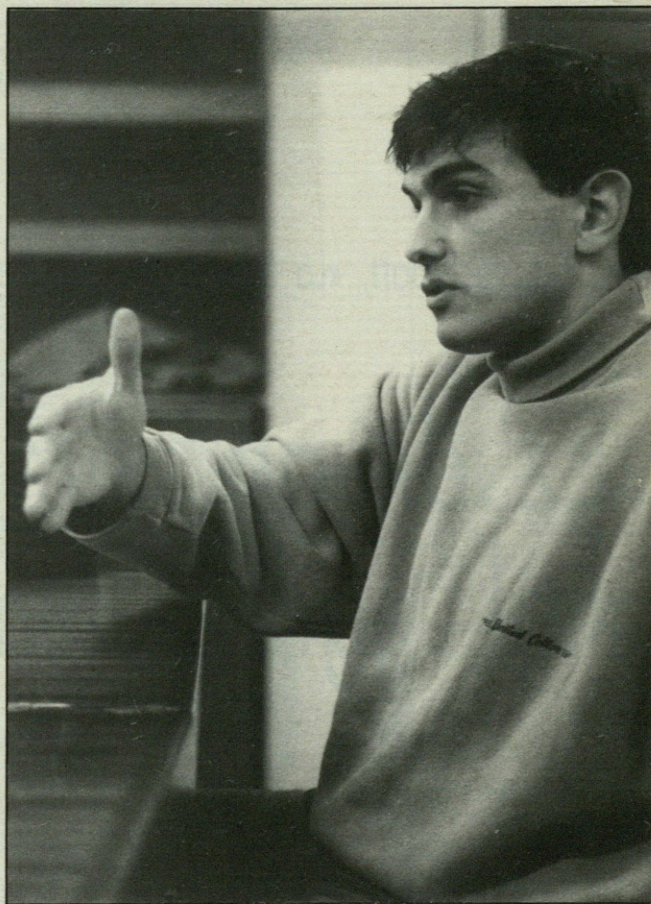
zuak egin, musulmanak dira-ta...» Haiekiko kontratuak armadoreak amarratzen ditu. Jabik azaltzen digu: «Aintzinetik konbenio bat egiten du armadoreak bertan bertako kontsignatarioekin, Dakarren gehienetan, eta beltz batzuk hartzen dituzte —bango mano-obra merkeago da-ta».

Hona bapore bateko elementuak: gorenara patroia dago (normalean, alturako hauetan, patroia ez da izaten armadore), besteek baino lau bider gehiago kobratzen duena. Patroi hauetako batzuk gazteak dira, 30-35 urte, eta «beti baturen [makinistagatik] gainean egoten dira». Gero kapitaina, makinista eta makinista-bigarrena daude, marinela eta txoa.

Bajurako tostartekoen borrokaldiak gogoratuz, galdera luzatzen diegu: Lan arazorik? «Gurean ez dago problemarik —esaten digu kapitainetako batek—. Egiten baduzu protesta, «ez dozu gura hau? kanpora», beste bat atrapatzen dute». Eta beste kapitainak: «Hombre, hor badago konbenio bat; kondizioak interesatzen zaizkit? Aurrera».

Lan kondizio ez oso txarrak

Noski diru-saritan alde ikaragarriak dira. Patroiak saldukoaren %4a eramaten badu (100 tona zimarroitik, 110-120 pezetatan kilo, atera kontuak), kapitainak adibidez soldata fijo du, gehi, esate baterako, tonako 700 pezeta. «Guri —esaten digu Jabik— berdin dauku zimarroia edo serrutxo atrapatzea: tonaka kobratzen dugu-ta». Imanol

areago doa: «Serrutxo gurgu dugu, kilo gehiago behar du-ta betetzeko baporea». Serrutxo 50-85 pezeta artean saltzen da kilo; hori dela-ta patroiak, aitzitik, 80 tona zimarro gurago du, 100 tona serrutxo baino.

Ez dituzte, aitortzen digute, oso lan kondizio txarrak alturako gizonak. «Obe zabala, dutxa egunero, kubiertoei jan, etxean lez zaude. «Etxean lez sekula be ez», puntualizatzen du Jabik. Labezomorroz, ripiez, suertez, istripuez eta alkoholaz berba egiten dugu. «Gure ilusioa —kommentatzen du gabon aurreko barikuan itsasotik etorri eta egun gutxi barru hara itzuliko den Goiok— berrian lan egitea litzateke, baina...»

Afrikako portu handietan, ohosketak direla eta, oso giro txarra dagoela dio Jabi Menguriak.

Pablo Sastre

Jean Batiste Bidart, «La Santé»n preso dagoen Filiperen aitak:

«Ez ditugu gure semeak jujatzen ahal, egin duten hautuaz»

Baigorri aldera abiatu gara arratsalde hotz batez. Bere betebeharretan aurkitu dugu, etxalde berean daukan atelierrean. Bere emaztea, Kati, Parisera joana zen egun horretan, Filipe bisitatzeraz. Berarekin lanean diharduen Betti, bigarren semea, herrian bertan teilaturen batean ari dela azaldu digu. Nonnahitik dario apaltasuna, gizon tantai honi. Naturaltasuna gailentzen da oroz gain bere baitan. Hona jarraian, berak prestaturiko kafe baten beroaldira ukaniko solasa.

ARGIA. *Presoen aldeko «Ahaideak» batasunaren partaide zara. Esaten ahal diguzu, zer den elkarte hau?*

J.B. BIDART. «Ahaideak» elkarteak, Iparraldean lehenengo jendea preso eramaten hasi zirelarik sortu zen. Aita-amak, anai-arrebak, haien laguntzeko mugimendu bat behar genuela antolatu pentsatuz, elgarretaratu ginen. Haien laguntzeko maneran, hemengo legearen arabera batasun bat sortu genuen.

Hilabete guziz biltzen gara, ikusteko zer problema duten han. Hilabetero dirua igortzen diegu. Horrela uste

dut solidarizatzen garela; ikusiz, haiei pentsatzen duten batasun bat badela.

A. *Filipe orain presonde-gian dago. Alta, zure familiako beste semeek ere, ezagutu dute itzala. Nola eraman duzue egoera go-gor hau?*

J.B.B. Ardura pentsatzen genuen gure mutikoei. Baina, zer nahi duzu, mundu honetan denek badute gurutze bat eramateko. Gurutze hori bakotxak behar du ibili, eta, ahalaz, kanpoan erakutsiz ez duzula arrangura soberarik. Zeren, zure arrangurek ez dute nehor arrainatzen, eta partikularz-

ki, nola zurgina naizen, ene ofizioan bortaz borta behar dut ibili. Beraz, ez du balio batzuri eta bertzeri ene penen kondatzen ibiltzeak.

A. *Zu giristino izanki, nola kausitzen duzu, bai zure semeak, hala nola beste euskaldun militante zenbaitek harturiko bidea: hots, biolentziarena, IK erakundeak daramana?*

J.B.B. Ni ene partetik bortizkeriaren kontra izan naiz beti. Baina, hain segur, gazte horiek ez dituzte gauzak nik bezala ikusten. Zer nahi duzu, nik badut siniste eta fedea zerbaiten gainean, eta horiek badute fedea gure

Euskal Herriaren gainean. Haiei, bide onena hartu dutela iruditzen zaie. Guk ezin ditugu jujatzen ahal egin duten hautuaz.

A. *Nola ikusten duzu egungo gazteria, Baigorri? Abertzale gunea da, baina gazteen arteko zatiketa aipatu izan da, ez dea hola?*

J.B.B. Ez zait iruditzen. Jende gehienak euskararen alde dira. Zenbaitzuri egia erran, ez zaie iruditzen euskara beharrezkoa denik. Nik, ene partetik erraiten dut euskara gure arbasoek utzi ondasun bat dela eta, hura behar dela begiratu. Badira anitzek horrela ikusten dutena. Gero, hainbertze kanpotiar bada sartzen denik, eta haiekin jendea nahastekatzen da, eta euskara geroz guttiago aditzen da haien artean. Bertzalde, nola telebista ere beti haurrendako gauza errazagoa den piztea, eta hura beti erdaraz ari bait da, hortako, euskara zenbait aldiz, zenbait lekutan, bakanak izan da, naski.

Bertzenaz, ez dut uste gazteen artean zatiketa ematen denik, ez dute elkarrenganako gogortasunik erakusten.

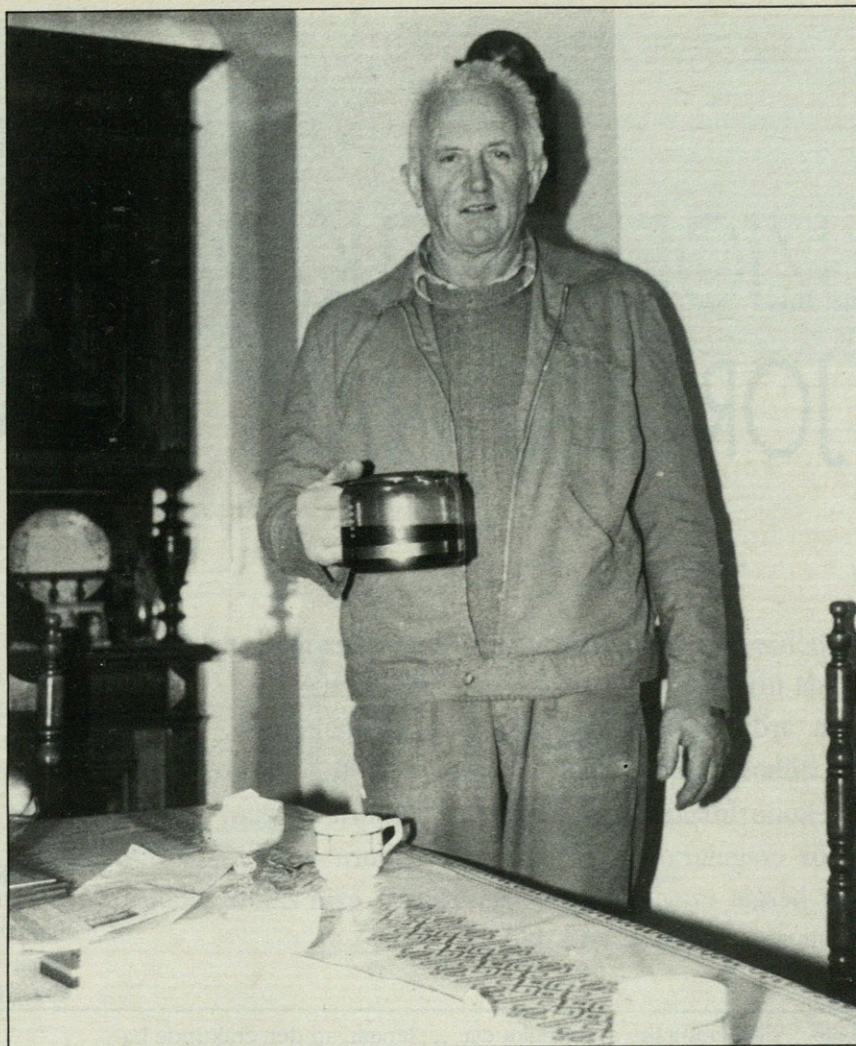
A. Hemendik so eginda nola ikusten duzu Hegoaldea?

J.B.B. Nik ene partetik arras untsa. Lehenago ez ginen joaiten biziki urrun Euskal Herrira. Hemen, ondoan, Erratzun, lagun anitz ukan dut beti, mintzairan ez dugu batere diferentziarik batetik bertzera. Anitzekin aritzen gara eleketan zenbait alditan. Erratzu eta Elizondoko jendearekin aiseago kurutzatzen naiz, Bordeleko edozeinekin baino.

A. Hegoaldean, azken urteotan, negoziaketa egin-kor baten beba dira. Zuk menturazko egoera horrekin batean, Iparraldeko arazoa trenkatzen abal dela uste duzue?

J.B.B. Horretaz badira anitz pentsamendu egiteko. Nola azken denbora honetan, libre utzi dituzte kortsikar eta guadalupear, eta horiek, iruditzen zait euskaldunek merezi luketela bertzeek bezala ukaitea. Izan dadin Frantzian ala izan dadin Espainian. Batzuek lege bat bada, bertzeendako ez du zergatik bertze bat egon behar.

A. Zure semeak, Filipe, berriki, prentsa bidez, alderdi, talde, eta gainontzeko mugimendu politiko aber-tzaleen arteko «elkartasun eta batasuna-ren beharra aipatu izan du. Zer irudi-

Hamairu urtetan hasi zen bere aitarekin zurgintzan eta bai zeregina horretan aritu ere beti. Lau seme ukan zituen lehen emaztearekin, hura duela hamabost urte zendu zelarik berriz ezkondu bait zen. Zaharrena Filipe da, 37 urte dituen. Bigarrena Betti, aitari zurgintza lanean segituko diona. Hirugarrena Jojo, Irulegi irratan ari dena. Babi da gazteena, Altxari kooperatiba batean diharduena. Jean Battit, herrian ezagutzen dutenez, Ibaigura korlaren partaide dugu. «Gazteekin ibiltzea biziki gauza ona da, adin bateko jendearendako. Honek beti ideia gisa gazteak atxikiarazi dauzkit. Gazte horietako edozeinekin kurutzatzen naizelarik, beti heldu zait agurtzera; eta bero egiten du bihotzean», esaten digu.

tzen zaizu, berak eginiko gogoeta hori?

J.B.B. Gauza beharrezkoa dela pentsatzen dut. Zeren eta, halako leku tipian gara, halako jende gutti gara gu tar-

tean, eta ez dakit zenbat alderdi garen. Biziki indar gehiago eginen genuke, elgarren artean hobeki entzuten bagenu. Frantziako podelak —edo Espainia-

koak— irri egiten bait du gure artean den bereiztasunaz. Hainbertze alderdi elgarretaratu orde, aitzina egiteko partez, bata bertzearen kontra aritzen gara, lekuan gelditzen edo gibelkatzen.

A. Duela urte bat, Filipe bakartasunera kondenatua izan zen. Nola da gaur egun?

J.B.B. Gaur egun biziki hobeki da. Kartzela berean da, baina goiz-arratsaldetan ateratzen da bere gelaskatik, Han atzemaiten ditu presokideak eta ardua mintzo da haiekin. Gero, hark nola eraman duen bakartasuna; behar dut erran, aldi guziz erraiten zigula: «Zer nahi duzu, nik hartu dut bide bat, eta hau haren segida da». Orduan, erraiten

zuen: «Ni beha nindagoen egun batez edo bertzean zerbait holako. Enetako ez ezazue arranguririk izan».

A. Garai batean, txarrena gerta zekiokeela pentsatu-ko zenuten, ezta?

J.B.B. Hori gauza segurra duzu. Hainbertze aldi entzun izan dut poliziaren partetik: «Edo hura edo gu izanen gara». «Ikusten baduzu zure semea, errakozu errenda dadin». Egon gara anitz urtetan Filipe ikusi gabe, eta orain kartzelan da baina, bederen, badut ikusteko xantza.

Mikel Asurmendi

Iruditzen zait euskaldunek merezi luketela bertzeek bezala ukaitea

INSTITUZIOEKIN ELKAR HIZKETEN BIDEA JORRATU NAHI DU AEK-K

Euskarak AEK behar du» lemapean, egiten duen lana aitor dakion, kalera irtengo da urte luzetan euskalduntze alfabetatze mugimenduaren ardatz nagusia izan den koordinakundea. Otsailaren 2an Bilboko La Casillatik abiatuko den manifestazio nazionalak errekonozimentua aldarrikatzea eta urte luzetan burututako saioa ezagutaraztea izango ditu helburu nagusi. «Ziur gara AEK behar bezala ezagutuz gero laguntzarik ezin zaiola ukatu» azaldu digu Eduardo Conde AEKko kideak.

IKUSPEGI zabalago baten arabera heldu dio Euskalduntze Alfabetatze Koordinakundek gaur egungo egoerari. Joan den urteko otsaileko mintegiak

bideratutako autokritika eta eztabaidek eboluzioaren hurrengo urratsa eman arazi diote AEKri. Hausnarketa- ren arabera, ez da euskalduntze-alfabetatze alorrean

lanean ari den erakunde bakarra. Dauden proiektu guztiak beharrezkoak dira euskara berreskuratzeko. Zentzu honetan, AEKri, hizkuntzaren mesederako den

beste edozein iniziatibari bezala, burutzen duen lana aitortu behar zaio.

Errekonozimentuaren aldarrikatzea Euskal Herri osora zabaltzen da. Iparraldean nahiz Hegoaldearen egoera, instituzioekiko harremanari dagokionean, nahikoa parekoa da. Ez zaio lanik onesten, ez zaio, beraz, dirurik ematen.

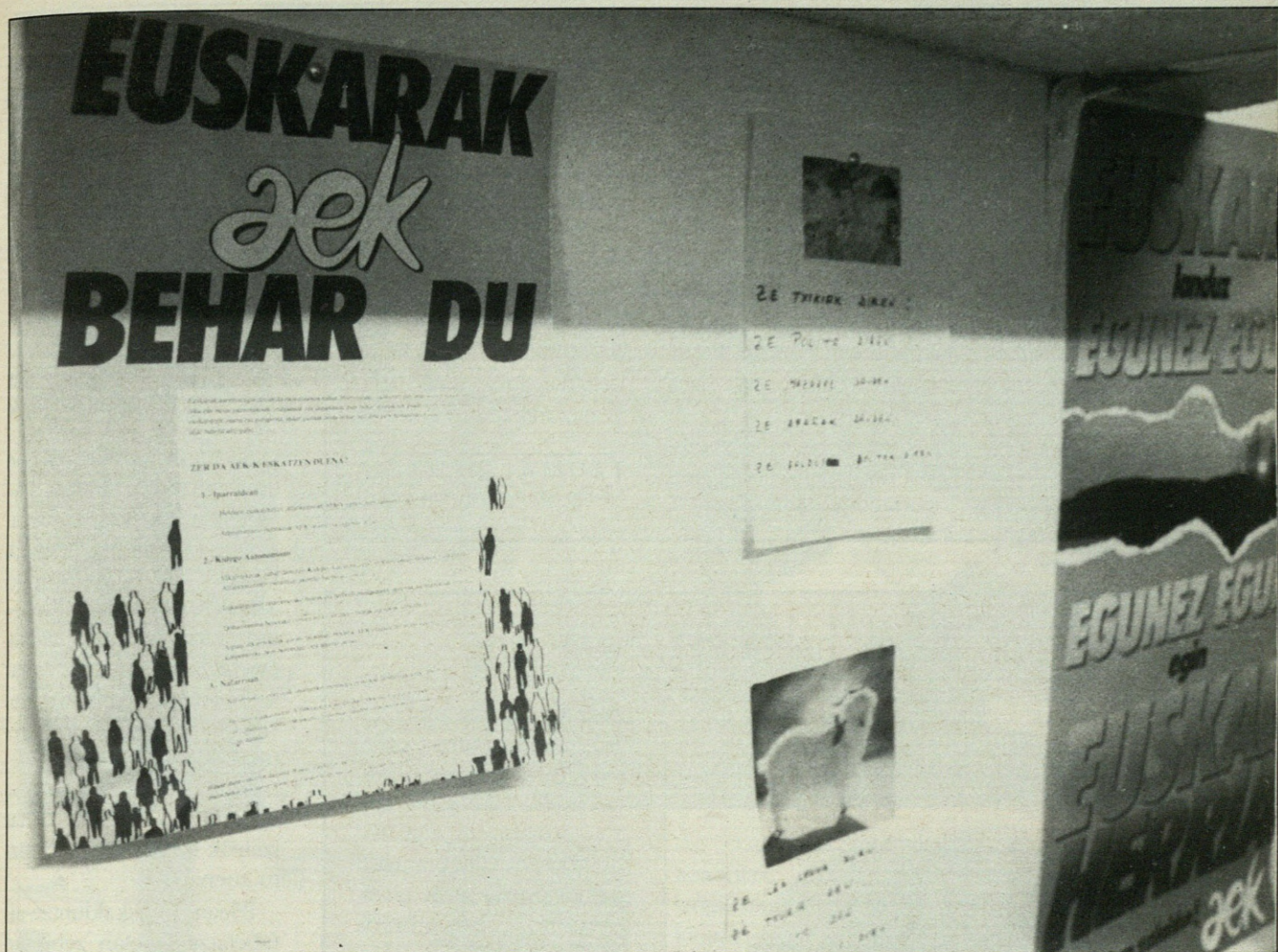
HABERi elkar errespetatzeko proposamena

Labaltasunaren izenean, AEKk, irakaslegoa onartzeko bideak eta hauetxek prestatzeko oinarriak eta bitartekoak argitzeko alde batetik eta euskalduntze-alfabetatzea dohainik gerta dadin epeak zehazteko bestetik, elkar hizketei ekitea proposatu zion HABERi. Arazoei itenbidea ematen zitzairen bitartean, AEKri zor zaion errekonozimentuaren seinale, HABERi, batzorde akademikoan ordezkaritza onartzea eta urte honetako ebazpenari begira kaltegarritzat jotzen zituzten puntuak aldatzeko proposamena luzatu zioten.

HABEK ezezik, partidu

Euskara berreskuratzeko proiektu eta iniziatiba guztiak direla beharrezko, eta zentzu horretan egiten duen lana aitortzea eskatzen du AEKk.

politikoeak, eta hogeitik gora kultur elkarteak ere izan dute eskaera honen berri. Lerro hauek idazterakoan EAJ eta PSOEn erantzunaren zain, gainontzekoek AEKren proposamenak sortu dizkien eritziak baikorrak izan dira. HABEren erantzun bakarra diru laguntzen murrizketa izan bada, partiduena berriaz, elkar hizketaren aldekoa.

Elkar hizketa irtenbide bakarra

Nafarroako administrazioak urte terdi luzamentutan eta aitzakitan pasatu ondoren, AEKrekiko duen politika aldatu egin du. Subentzioa ukatzeari utzi dio. 90eko azken hiru hilabeteetako diru

laguntza luzatua du. Hala ere, atzeratutako diru kopuruaren arazoa aztertzeke dute oraindik. Gainera, Nafarroako Gobernuarekin lortutako hitzarmenaren berri emateko AEKk eskaini zuen prentsurrekoan esandakoaren arabera, «arazoak bere horretan dirau oraindik». Vascuencearen legea eta euskalduntze-alfabetatzea arautzen duen dekretoa aldatzeko beharra azaldu du euskaltzalegoak. Titulazio akademikoa, ikasleen kopurua eta diru laguntzei dagokien puntuak dira batez ere lanik haundienak ematen dituztenak. «Oraindik ere oso borondate gutxi ikusten zaio gobernuari Nafarroa mailan, irratien istiluan ikusi abal izan denez» argitu zuten.

Instituzioetara hurbil-

tzeaz gain izan dira AEK eta gainontzeko elkarteak bat egiteko saioak. EKBren euskalduntze sailak badu zer esanik horretan. Maiatzean Leioan antolatu zituen ihar-dunaldietan AEK, IKA, Elkarlan, euskaltegi homologatu libreak, Udal Euskaltegietako irakasleak eta HABEko irakasleak, besteak beste, euskalduntze-alfabetatzea orokorrean harturik eritzi ezberdinak biltzen eta dikutitzen aritu ziren. Ikuspegi bateraturako bideak zabaltzea esan nahiko luke honek. Harrez gero bi azpibatzerde sortu dira irakasleen prestakuntzaz arduratzeko, irakasleak preparamatzeko oinarritzkoena modu beretsu batean azaltzeko.

Eszisioaz geroztik, nazio mailako bilera bakarra os-

Arazoa apurka moldatzen ari bada ere, administrazioak euskararekiko borondate eskasa salatu du AEKk.

Elkarlana

UNE larria bizi du alfabetatze mugimenduak: Ikaslegoaren jeitsiera orokorra, presio sozialaren beherakada, zatiketak...

Honi instituzioak urteetan zehar, eta salbuespenak salbuespen, mantendu duten jarrera ezkorra erantsi behar zaio. Diru publikoak administrazten dituzten instituzioek be-

reuskalduntze lanetan diharduten herri erakundeekiko diskriminazio politika garatu dute. Honez gainera ez da inolako plangintzarik burutu epe erdi ez luzerako, aurrekontuetan ez da behar beste diru bideratzen euskalduntzerako eta mugimendu herritarrek laguntza jaso ez eta eraso gogoragoak jasan behar.

Neurri egokiak hartze-ko garaia heldu da. Euskararen etorkizuna bere berreskurapenean lanean diharduten agente guztien elkarlanean garatzea ezinbestekoa bilakatzen da. Elkar hizketarako deialdia luzatu da jada. Erantzunik izango ote?

TXUMAI ITURRIA
EKBko nazio iraunkorreko kidea

patu dute IKA eta AEKK. Lorpen haundirik gabekoa izan bada ere, Nafarroa mailan harremanak estuagoak izan dira, irratien istiluak konpontzeko sortutako plataformari esker. Ikuspegiak behinik behin eztabaidatu egiten dira.

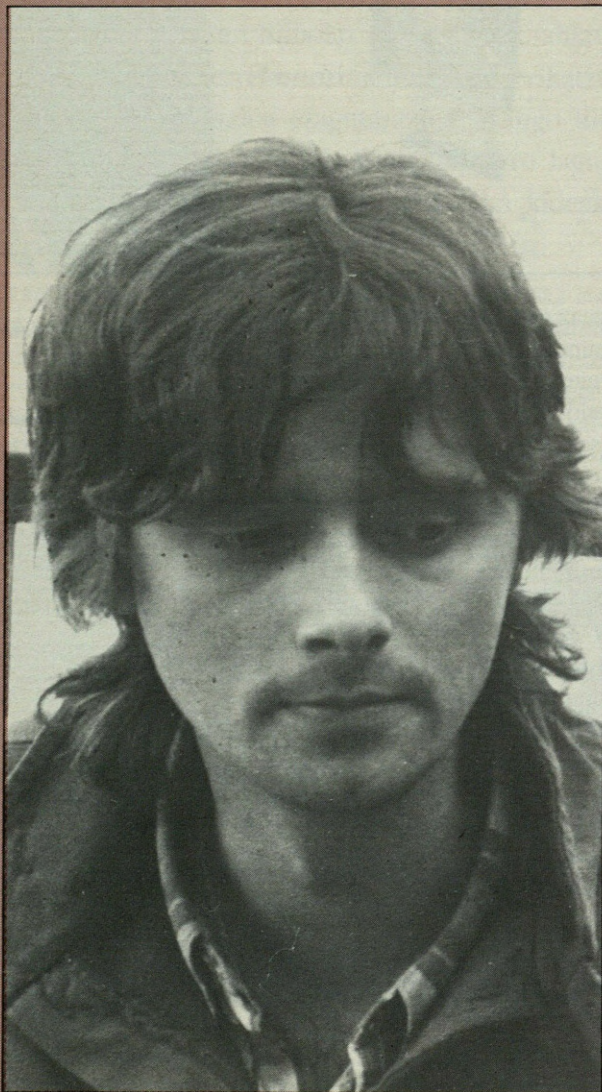
Ikaslegoaren gora-beherak

Alfabetatze lanei ekin zion buru-belarri AEKK bere has-tapenetan, gau eskolen garaian. Franco hil ondotik gertatu zen lehendabiziko igoera inportantea. Eskarari erreparatuta, ordea, euskalduntzean jarri behar izan zituen indarrak. Antolaketa mailan esfortzu berezia eskatu zion egoera berriak. Irakaskuntza metodoa egokitu eta hobetu behar izateak eztabaida ugari piztu zuen.

85ean, euskalduntze-alfabetatze lanetan zebiltzan zentro guztiak beherakada garaia heldu zitzairen. Gora-beherak gora-behera, azken hiru urteetan, AEKK, beste guztiek beheraka egin badute ere, bere horretan mantendu da. Hainbat zonan gora egin du, Nafarroan esate batera %40ko igoera ezagutu da aurtun.

Aposturik haundiena irakaskuntza metodoaren alde egin du Euskalduntze Alfabetatze Koordinakundeak. Etorkizunari begira didaktika planak hobetzea, kultur gintzari erreparatzea ematea du bete beharreko asmorik inportanteena. Euskarazko klaseak ez dira euskara gramatika ikasteko AEKKren metodoetan behin eta berriro adierazi denez. Erabileraren beharra sortu behar da bazter guztietan eta ikasteaz gain ikaslea hizkuntza horretan biziko

Euskarak denak behar ditu bere alde

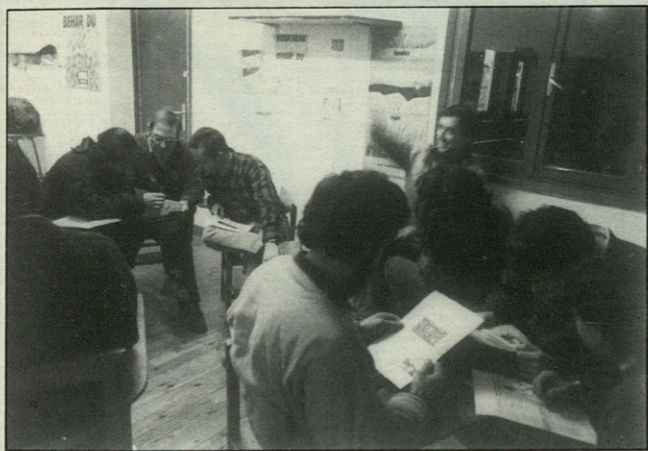
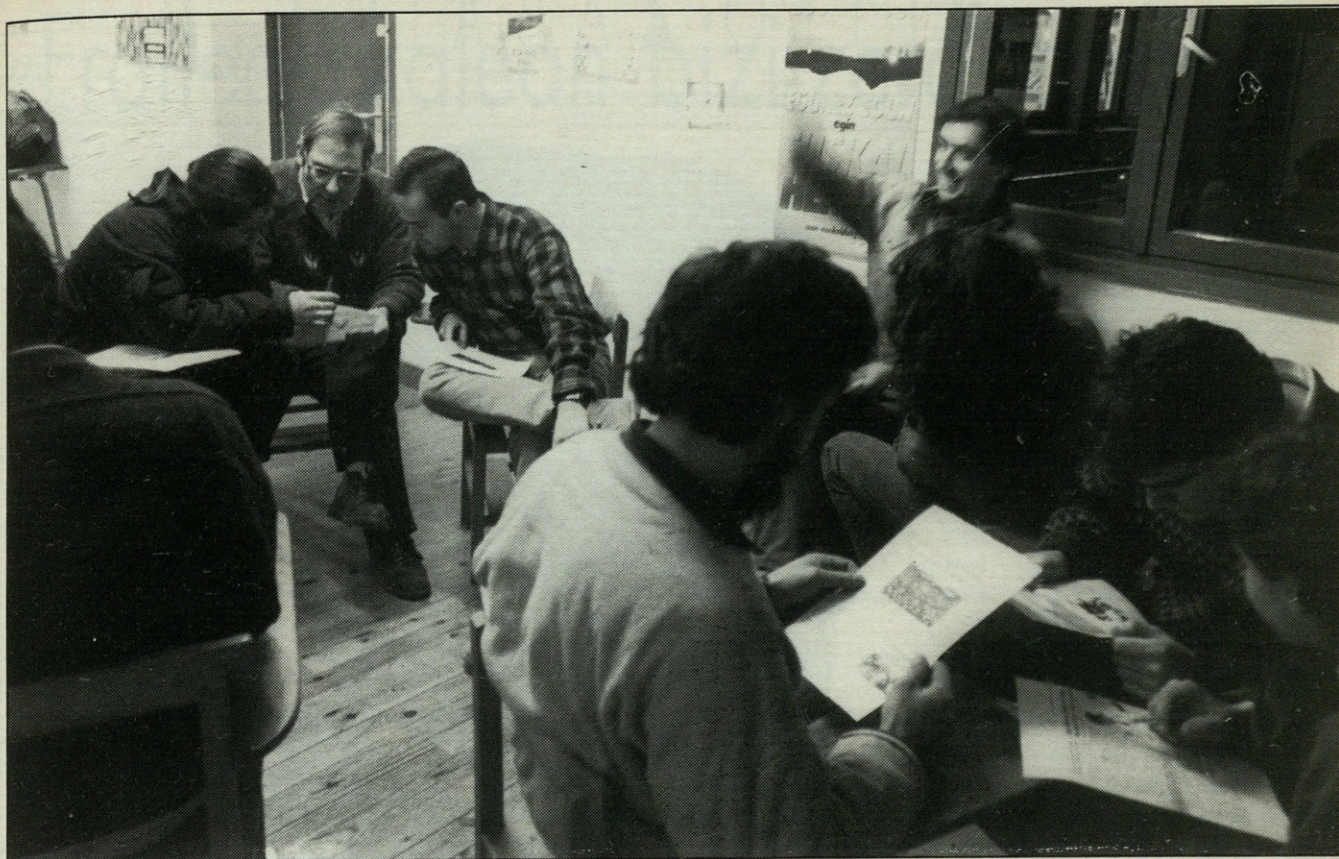

AEK, bere postura aldarrikatzeari utzi gabe, beti izan da elkar hizketaren aldekoa. Geure mezua positibizatu egin da, beste eritziekin kontrajarri beharrean, besteak errespetatuz, AEK beharrezkoa dela aldarrikatuko dugu otsailaren bian Bilbon burutuko dugun manifestazio nazionalan.

Eskaini dugun irakaskuntza, gure metodologia ez da sekula titulua ateratzera bideratu. Herria euskalduntzea izan dugu betidanik helburua.

Gizarte honek beste hainbat baloreri garrantzi haundia ematen dio, geurea ez den irakaskuntza motari, tituloei... Beste balore guzti horiek kontutan hartuta, badugu, gure ustez, Euskal Herriaren onerako izango den proiekturik, baina behar-beharrezkoa da proiektua aurrera atera ahal izateko ebazpena berritzea.

EDUARDO CONDE
Nafarroako AEKKo kidea

Landu dituen irakaskuntza proiektuak aurrera eraman ahal izateko Ebazpenaren legea aldatzea eskatzen du AEKk.

dela ziurta dadin bideak zabaldu nahi dituzte. «gizarteak eskain dezakeen guztia aprobetxatu behar da ikasleak ikas dezan. Eta ikasten duen neurrian gizarteratu egin behar du hizkuntza. Euskararen aldeko jokaera bikoiztuko duen mugimendua sortu behar da» diote AEKko didaktikaz gehien ardurutzen direnek.

Metologian ideia berriak

Ez da denbora asko erakusteko modu berriak jorratzen ari dela AEK. Orain arte ikasleak taldeka banatu izan dira, dakitenaren edo daukaten mailaren arabera. Oraingo joerak beste era batera agintzen du, taldeak naturalagoak izango lirate-

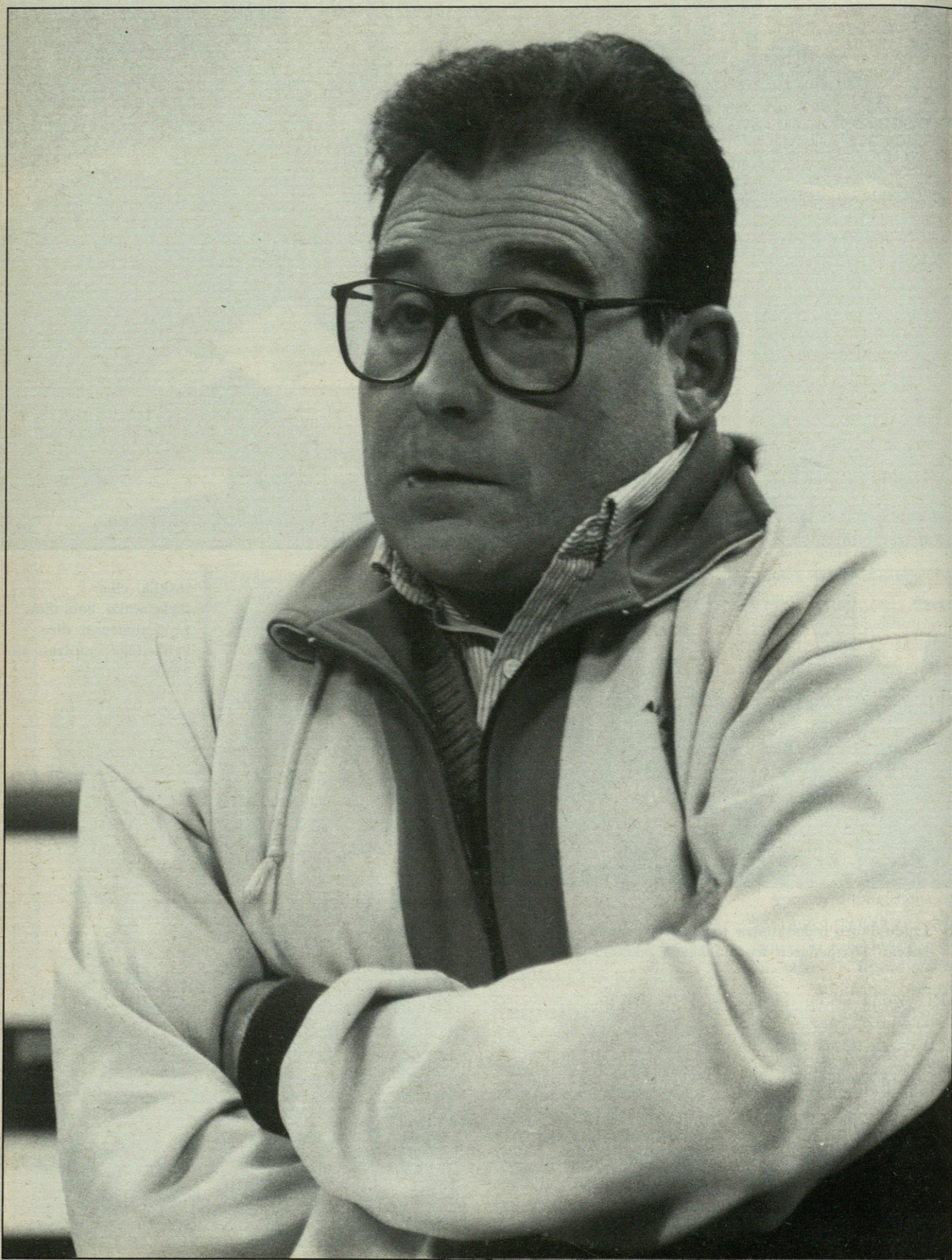
ke. Gurasoak, familiak, koadrilak, lantoki bateko langileak, gremio bateko kideak... gaur egungo gizartean berez sortzen diren taldeak hartuko lirateke kontutan, hitz gutxitan esanda. Oraindik multzo natural hauei egokitu beharreko irakaskuntza programazioak zabaltzen ari dira, lan ardatza sendotzen. Emaitzak oraindik ikusteke dituzte.

Irakasle eskolari, urteroko eztabaida izan den gai honi ere makina bat buelta emanak dizkiote. Orain zentro guztietan burutu nahi dira irakaslegoari dagozkion arazoak. Barruko eztabaida da, azken finean, sendotu nahi dena. Eztabaidetatik aterako denak irakaskuntzaren inguruan udan tailer nazionalak antolatzeke bide emango die.

**HABEk, elkar
hizketarako bota dion
proposamenari diru
kenketekin erantzun dio
AEKri.**

Garbiñe Ubeda

PELLO ZABALA

«Fraileok kalean bizitzera jo dugu»

Frantziskotar hau hiru arlotan ezagutzen dute Euskadi Irratiko entzuleek: Eguraldiaren informatzaile, musika klasikoaren programaren egile eta igandeetako meza emaile. Irratiko ahots anitz hori bere fraile bizitzarekin uztartzen du Pellok. Aurten aspaldiko partez Arantzazutik kanpo dago, urte lasaia hartu eta Gasteizen teologian eguneratzen. Bertan hartu gaitu, txandalez jantzita eta elkarrizketa bukatzeko presarik gabe.

ARGIA. Goazen eguraldiaren gorabeherak arakatzera...

PELLO ZABALA. Beharbada egiten ditudan lanetan hori da gutxien inportatua zaidana. Hasieran Arantzazuko obserbatorioan datuak hartu besterik ez nuen egiten. Gero Euskadi Irratiko hasieretan Arantzazu inguruan egiten zuen eguraldia esateko deitu zidaten, ondoren tontamentean hasi nintzen goizeko programan iragarpena egiten. Piskanaka piskanaka, bestek ez zuela nahi eta, irratiko eguraldiaren iragarle egin nintzen, eta erantzun beharraz ikasten eta irakurtzen hasi nintzen. UZEIn terminologia piska bat zehazten ere ibili ginen eta gero eta gehiago gaiari sartu.

A. Nola funtzionatzen duzue hemengo iragarleok?

P.Z. Ez da zientzia zaila meteorologia. Iragarpen nagusiak Madrilgo zentrutik datoz. Guk hura apur bat

egokitu egiten dugu. Usabiagak ere hori egiten du, nahiz eta berak Madrilgoek adina jakin. Hangoa egokিতා eman behar da. Gainera arazoak sor daitezke, Inglaterran adibidez sortu izan

dira, iragarkizuna gaizki emanda sortu diren ez-beharrengatik epaibidean sar dezakete iragarlea. Beraz erantzunkizuna Madrilgo zentruan dago eta guk piska bat gureru egokitzen dugu.

A. Azken bi urteetako sustoaren ondoren, aurten eguraldia «normaldu» dela dirudi.

P.Z. Azken bi urteekoa ez da izan klima aldaketa, hori beti esan dugu. Bi urteetako lehortek lehen ere gertatu izandu dira. Bi urteok urari buruz eragin txarrekoak izan dira, baina mapari buruz erabat ezberdinak. Ondorioetan berdinak izan dira, baina lehen negua izotzekoa izan zen. Neguan gure parean ibili behar zuten antizikloiak askoz iparral-

derago ibili ziren, eta horien jiran zetorren haize hotza izan genuen. Joan den urtean, beheago izan ziren eta euria andaluzian ekarri zuten, hona hegoa. Aurtengo negua normala izan da, euri, elur eta tenperatura aldetik.

A. Tenporen gaia ere buruan darabilzu.

P.Z. Hori estudioan dago. Probatu nahian ari naiz hiru-lau urtetan. Eta tranpa dextente dauka. Tranpa horiek hartu nahian nabil. Hau dena armatzen duena hor goiko etxeakoandrea da. Etxekoandrea ez da eguzkia, ilargia baizik. Eta horrek baditu bere tranpak, base-ritarrak ez dakit zenbateraino esaten dituztenak edo aurrekoetatik jaso dituztenak. Horiek ulertu nahian

Irratitik bere burua meteorologian sartuta ikusi zuen Pellok.

«Beharra non,
han lan egiteko
gara fraileak».

nabil. Hori egiteko era, behin eta berriz ikustea da.

Adibidez, ilbehera eta ilgora ostiralean tokatzeak bere zentzua aldatzen duela diote. Horrek printzipioz inongo zentzurik ez du, baina tenporetako ostirale-tatik etor daitekeela ikusi dut gero. Nik inoiz egin du-dan hankasartzerik haundiena azken udako tenpo-rekin egin nuen. Gero ohar-tu naiz, kasualidadez tenporetako ostirala tokatu zela, ilberako tenporetan. Izan liteke. Beste baserritar batzuek diote inportanteena tenporetan gelditzen den haizea dela, eta hori bai, hori beti betetzen da. Horregatik diot estudioan dagoela, ea baserritarrek hain sutuki defenditzen duten horrek baduen bere tranpatxo. Izan ere ez dago ezer idatzirik eta inork ez dizu ezer zehatzik esaten. Estudioan daukat, afizio horretan nabil eta uste dut merezi duela tenporak aztertzeak.

A. Meteorologia asko hobetu eta zehaztuko al da?

P.Z. Baietz uste dut. Radar meteorologikoez gauza asko erreztu dezakete. Adibidez iritsi den fronte batek zenbat litro emango dituen eta dena. Orain arte Meteosat horrekin gabiltza, baina askotan engainagarria ere bada (laino ikusten dena, kristalezko hegolainoen itzalak dira, eta laino bajuak ez dira ikusten askotan). Radarrak zeharkako kortea egingo du, berrehun kilometro inguru hartuz, eta horrek askoz datu gehiago biltzen du: Zenbateko hezetasuna duen lainoak, zabale-roa, altuera... Gertatzen dena da informazio puntuala dela, momentukoa.

Egia esan meteorologian gauza ezjakin asko dago. Noiz laino batek euria botzatzen duen eta zergatik, eta noiz ez, ez dakigu. Hori asko aztertu dute euri artifi-

ziala lantzen jardun dutenek, eta azkenean erabaki dutena da, ez dakitela.

A. Beste arlo batera pasatuz, oraingo fraile bizitzarekin gustora aurkitzen zarela aipatu diguzu. Zertan aldatu da?

P.Z. Elizan orokorrean izan diren aldaketez aparte, aldaketa haundia geuk, frantziskotarrok izan dugu. Alde batetik, jatorriz frantziskotarrak beste anaidietatik berezi samarrak izan dira. San Frantziskok bere garaiko formekin apurtu eta beste era batera eratu nahi izan zuen bere ordena, berak herrian bizitzea nahi zuen, ez konbentuan itxita. Baina elizatik ez zitzaion utzi eta lau mendetan konbentuetan egon gara. Orain, berriz, konbentuko bizitza utzi eta pisotan eta kalean bizitzera jo dugu; hau da, kristauen modura, kristau normal gisa. Hala ere, erdizka bizi gara, aspaldiko konbentu eta elizak ezin ditugu utzi. Asko pisotan bizi dira, beste batzu etxe zaharretan, eta beste batzu konbentuetan, Arantzatzun bezala.

A. Aldea egongo da batzuetatik besteetara...

P.Z. Konbentuetan oraindik badago lehengo ordutegi eta usadio zaharren zera hori eta zaila da pertsona zahar batzu hortik ateratzea. Baina gainerakoan, Arantzatzun bertan ere ez gara bizi lehengo ordutegi zehatzetan. Beste fraternidade txiki hauetan berriz, berez ikusten da, beste era batean antolatzen dira. Gainera, orain han eta hemen gabil-tza, parroketan, bilerak...

■ «Gaur egun konbentu haundietan bizitzeak ez du zentzu haundirik, jende gutxiarekin»●

«Oraindik ez dakigu euria noiz egiten duen eta noiz ez»●

eta ezin dugu denok ordutegi berdina bete. Gauza hoietan asko aldatu da, gustora gainera, egin behar zen gauza zelako.

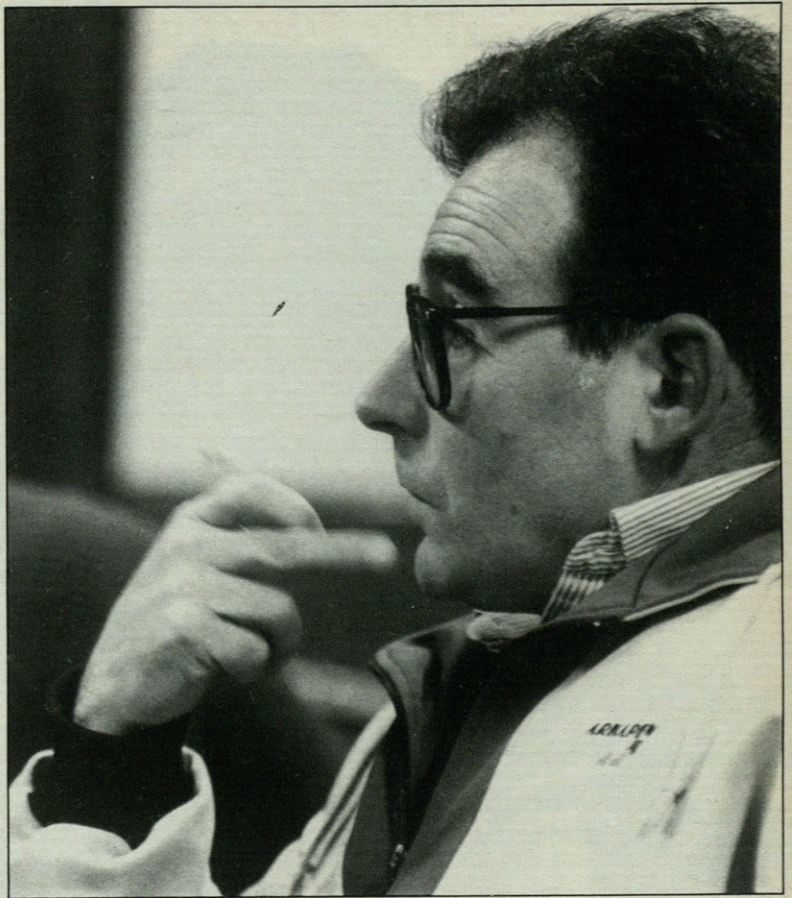
A. Joan den urtean Arantzazuko eskola itxi egin zenuten. Zer egiten dute orain Euskal Herriko frantziskotarrek?

P.Z. Arantzazuri dagokion zatian, Kantauriko Probintzian berrehun eta piku frantziskotar egongo gara. Gipuzkoan zortzi bat anaidi ditugu, Bizkaian sei bat, Araban bakarra Gasteizen, Nafarroan bestea eta beste probintzian gainerakoak. Lanak ere ez dira gaur egun konbentukoak. Berrehun hoietan bada abokatua denik, unibertsitateko irakasleak, gure probintziako bat musiko dago Parisen, misioetan asko...

Egia da Arantzazuko seminarioko iturria agortzen joan dela eta gauza batzu utzi egin behar izan ditugu. Arantzazuko eskolan lehendik konturatzen ginen lan antzua egiten ari gina, 12 urtetako bati ezin bait zaio esan «zuk bokazioa daukazu», adin horretan ezin da esan. Saiatzen ginen bere sentikortasun hori piztu eta zerbait egin zezaten gizarte bidean. Erlijosio bokazioa hogeitertetik gora izango du, duenak. Bokazio bidean pertsona helduagoekin sartzea erabaki genuen eta eskola itxi.

A. Arantzazuri zertan geratzen da orduan?

P.Z. Arantzazuri orain santutegia da, beste ezer baino

Tenporen tranpak aztertu nahian dabil Pello Zabala.

NORTASUN AGIRIA

Amezketan jaio zen duela 47 urte. Fernandoren odolekoa. ● Fraileak herrian ikusita 7 urterekin fraile izateko arra. ● 31 urte Arantzazun. ●

Gaztetako barneko iraultza gogoak euskarari eta musikan bota zituen. ● Piano eta organu jolea, konposaketan badu irabazitako saririk. ● Fraile bizitzarekin gustora «baina oraingoarekin».

lehen. Santutegiei dagokiguna da datorren jendeari atentzioa jarri eta zerbitzua egitea, haien erara jarri. Han urte guztian, igandetan batez ere, erromesa dago eta horri erantzun behar dio, gure ordutegiak eta abar moldatuz.

A. Elizaren barruan dabilzan joera aurrerazale, askapenezale, kontserbadore eta abarretan, ordena batzuei baterako edo beste rako fama ematen zaie. Ba al dago frantziskotarrak nonbait kokatzerik?

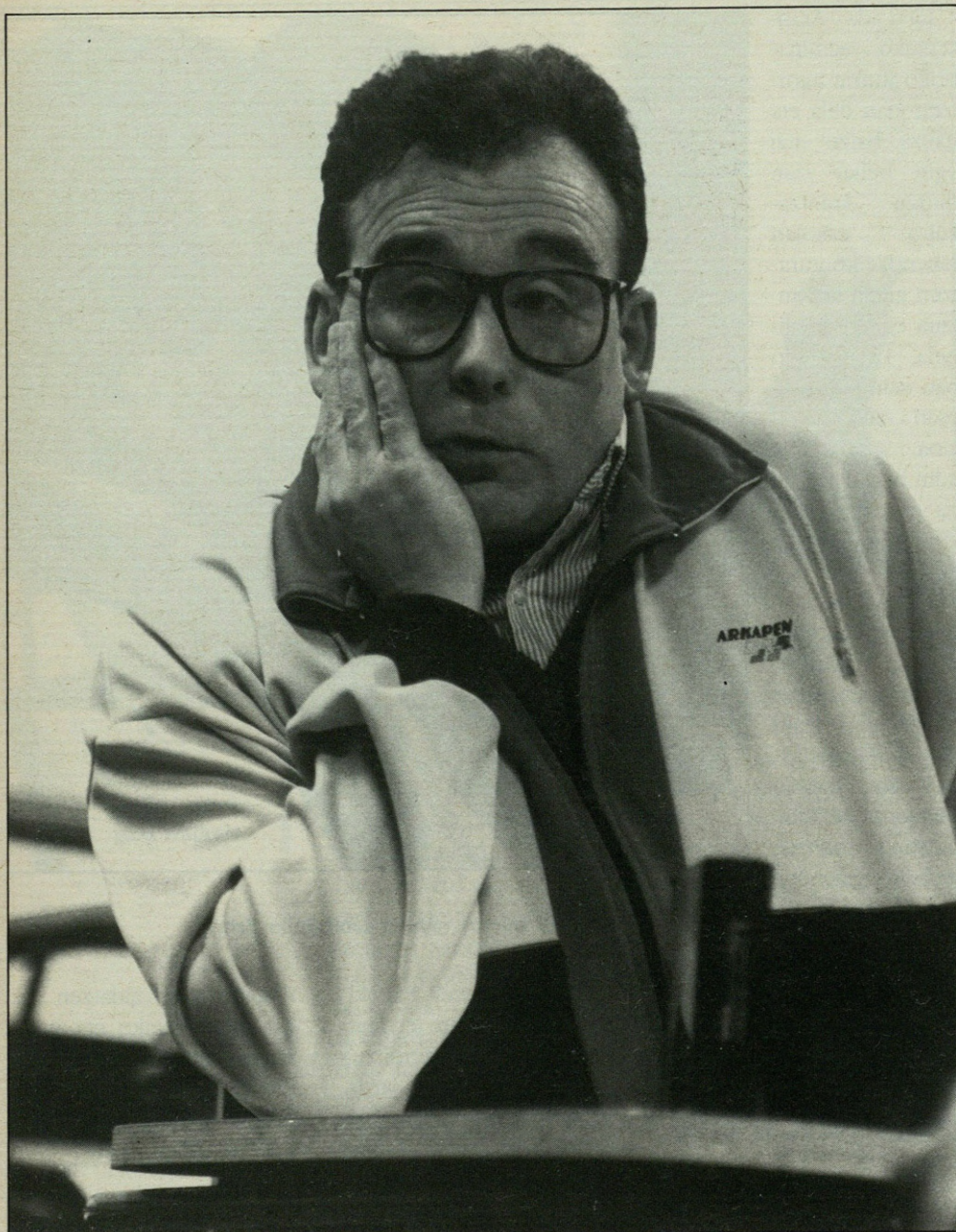
P.Z. Nik uste kasu ezberdina izango dela batean eta bestean. Tokian tokiko arazoak eta erantzunak daude hor. Brasilen Boff eta hauek beren arazoak dituzte, Askapenaren Liberazioan sartuta daudenak dira misioetan Bolibia aldean eta dau-

denak. Askok aldatzen da. Estatu Batuetako eta Poloniako frantziskotarrak, adibidez oso ezberdinak dira elkarrengandik. Oso mundu ezberdinak.

A. Fraile berrietarako bokazioetan nola zabiltzate Kantauriko Probintzian? Nora bideratuko dira fraile berriak?

P.Z. Oraingo frailegaiak ez dira neurtzen lehen bezain zehatz, apaiz bihurtzarekin. Gaur egun ikasketak oso ezberdin egiten dira, igoal karrera bat egiten ari da, eta bitartean soldaduska egin behar du. Gero bide

■ «Eguraldi iragarpen nagusiak Madriletik datoz»●

«Radar meteorologikoekin iragarpena asko hobe daiteke».

horretan pastoral lana egiten dute askok, parroketan edo, ikus dezaten non konprometitu nahi duten. Gero tartean datoz nobiziatu urteak, teologia ikastea.. Bidea askoz luzeagoa da. Gainera gehienek ez dute meza eman nahi. Tarte horretan hamabost hamasei izango dira azken urteotakoak. Gutxi dira.

Garbi dago hauek ez direla sartuko lehengo egitura trinko hoietan. Herri haundi samarretan, gazte jendeare-

kin eta beste ibiliko dira asko. Gaur egun konbentu haundietan bizitzeak ez du zentzu haundirik, jende gutxiarekin. Pisueta jotzea da joera. Egiten den lan oso anitza da. Irakaskuntza ez dugu gure lan bezala ikusten, lan beharrezkoagoak ba daudelako eta gizarteak horren kargu hartu duelako. Beharra non den hango lanak egiteko gara fraileak. Gaur egun parrokiko lanak asko. Beste batzuk badaude, sueto, irakasle edo beste lan

■ «Erlijio bokazioak hogeitertetik gorakoena izan behar du; eskola itxi eta helduagoekin lan egitea erabaki genuen»●

klaseak urratzen. Lehen ere erreztasuna izan dugu, beste lanetara, adibidez «Jakin» bezalako euskararen inguruko lanetara dedikatzeke.

A. *Musika mailan jakitun eta irratiko programa egile zara. Ez al dago musika klasikoa gainerako musika komertzialaren artean zoko batean galduta?*

P.Z. Alde batetik gaur eguneko eskea gauza arinenganakoa da. Euskadi Irratiko klasikoaren ordua piska bat elitista gelditzen da beharbada. Entzuleak nahiko bereziak dira, baina arratsaldeko ordu horretan entzulego polita omen du. Musika klasikoa oso zabala da eta historia horretan oreka piska bat jartzen saiatzen naiz, XX. mendekoa ere sartuz. Gauza politak ere egin daitezke, esplikazioak eman, musika beste arteekin (pinturarekin) konparatuz programak egin eta abar. Nik ez dakit jendeak zenbateraino eskatzen duen musika klasikoa, baina nik uste dut merzei duela eta aukera eman behar dela. Euskal Herrian koruen inguruan jende dexte dago eta hortik ere badator musika klasikorako joera.

Joseba Azpeitia

Jon Sarasua

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

Gipuzkoako Foru Aldundia

Iruñeko izena Iruña da

Jose Luis Lizundia, Estebe Petrizan eta Endrike Knör izan ziren «Nafarroako Herri Izendegia»-ren aurkezleak.

SALTSA apur bat sortu da **Nafarroako Gobernuak** eta **Euskaltzaindiak** argitaratutako «Nafarroako Herri Izendegia» dela eta. Egia esan, askoz handiagoa sor daiteke aurrerantzean, hitz egin behar duenak garbi egiten ez badu. Zenbait herriren izena erabakitzeke orduan, Gobernuaren erizpidea ez dator bat Euskaltzaindiak hautatutakoarekin. Hori normala da. Ofizialtasun politikoa eta euskararen ofizialtasuna bat ez direla jakina da. Ohituta gaude horretara. Guk beti bigarren ofizial-

tasunari aitortu diogu balioa. Orain, berriz, ez dago hain argi. Hain zuzen ere, Euskaltzaindiak ere sinatu egiten bait du Gobernuaren argitalpen hori, baitazpadako bedeinkazioa eman gutxienik. Euskaltzaindia instituzioekin ongi moldatzera behartuta dagoela onartzen dugu, baita hala komeni dela ere. Baina euskaldungoak (bestelako erreferentzia fidagarriak ezean) Akademian izan du iparrorratz bakarra, eta hala izaten segitu behar du.

Endrike Knörrek esan zuen

prentsaurrekoan Euskaltzaindiak «onartu egiten dituela» udalek erabakitako bestelako izenak, bere erabakiekin bat ez datozenak. **Jose Luis Lizundiak**, berriz, Akademiak ez duela erabaki politiko-administrati- boak hartzeko ahalmenik, eta beraz *Iruña* dela ofiziala, baina euskaldunentzako termino zuzena *Iruñea* dela. Nafar gobernuko **Estebe Petri- zan-en** hitzetan, «Euskaltzaindiaren erabakia ez da derrigor jarraitu beharrekoa», eta horrezaz gain *Iruña* aukeratzean ez dela hizkuntz aberraziorik burutu.

Seguru aski, mahai beraren inguruan eta itxuraz behintzaz akordioz, esandako hitzotan ez dago ezinbestean kontraesanik, baina izen hori euskaraz erabili behar duen euskaldunari behintzat, sortu egin diote

— Nori kasu egin? Euskaltzaindiak kompetentzia hori beretzat aldarrikatu behar luke, euskaldungoaren aurrean bederen●

**— Rudi Barnet-ek,
europarra izaki, ideiak
oso garbi dauzka. Badaki
norekin ongi konpondu,
geroko ekaitzaldiak
aurretik uxatzeko.●**

kontraesana. Nori kasu egin? Guretzat beti Iruñea izango da, Akademiak kontrakorik ez dioen bitartean, baina **Euskaltzaindiak** berak aldarrikatu behar luke konpetentzia hori bereztzat, euskaldungoaren aurrean berederen.

DONOSTIAKO Zinemaldiarentzat norabide aldaketa nahi zuenak asmatu egin du zuzendari **Rudi Barnet** aukeratuta. Bere aurreneko pausuak ikusita, **Diego Galán-en** diplomazi mailara erraz irits daitekeela esperantzarik bada. Hark utzitako hutsunea aurten gutxiago aipatuko dela inpresioa daukat nik.

Zuzendari berriak, europarra izaki, ideiak oso garbi dauzka. Badaki norekin ongi konpondu behar duen geroko ekaitzaldiak aurretik uxatzeko. Zinema munduko profesionalak, komunikabideak eta bertako pertsonaia 'autoktonoak'. Horra hiru zutabeak: lehena, zinema merkatua eta industria delako; bigarrena, eritzi publikoari ere berea eman behar zaio-lako; eta hirugarrena, *Euskadi it's different* araua errespetatu egin behar delako. Erizpideok primeran zaindu ditu aurreneko bilera egin duen Erizpide Komitea osatzeko orduan.

Zinemaren mundutik batez ere produktoreak deitu ditu. Euskal Herrikoetan, bakea eragiten saiatu da, alde batetik Ekoizleen Elkartetik **Javier Rebollongel Amigo** kamikaze bakartia bestetik, aukeratuz. Horiez gain, katalanak, andaluzak, madrildarrak, suitzarrak... Bizpahiru zuzendarientzat ere izan da lekurik.

Telebistei ustegabeko parte har-

Rudi Barnet, Donostiako Zinemaldiari norabide berria eman nahian.

tzea eskaini zaie Zinemaldian. Telebista kateak gaur egun zinemagintza-ren barruan ekoizle bezala duten protagonismoa aitortu eta ofizialtze bezala uler daiteke. Bertako **Koldo Anasagasti, Mikel Lejartza, Mikel Olaziregi**, eta **Jesus Higuera-z** ate, TVE, Tele 5, eta RAI ordezkaturik daude. **Kazetariak eta kritikoeak ere badute hitza batzorde horretan, bospasei partaideren bidez.**

Kolorea ere ez zaio falta: Joan Manuel Serrat, Mikel Erentxun, Juan Kruz Unzueta, Juan Cueto, enpresari bat, ekonomilari bat, udal arkitektoa... ez du ezer bazter utzi, ezta aurreko Zinemaldiarekin lotura emango dioten **Aldazabal** eta beste izen batzuk ere. Horrelako tal-

dea efikaza eta eraginkorra izatea zaila da, Administrazio Kontseiluaren galbaketik zorrotz pasatuta ez bada.

Horrelako batzorde erraldoi eta heterogeneoaz ezer amankomunik egiteko gai baldin bada, **Barnet** aukeratzearen egokitasuna txalotu egin beharko zaio **Joseba Arregi** aitabitxiari. San Sebastian bezperan zazpi orduko bilera itxia burutu zuten Batzordeko 57ek, eta pentsatzekoa da, halako egun seinalatuan, osterahirian zehar ekintza osagarriren bati ekingo ziotela. Espainiera ez baina latina ongi ikasi zuela igertzen zaio **Barneti**. Beharra badu Zinemaldiak.

Josu Landa

Doinu biziak eta musika molde berriak plazaratuko dituzte soinu eta panderojoleok

Imuntzo eta Beloki: «Eboluzioari ateak zabaldu behar zaizkio»

Baserriak eman zion izengoitia Juan Ramon Azpitarteri, Imuntzo. Eleuterio Jauregik, Makalok, bigarren abizena nahiago izan zuen musika kontuetarako, lehena ezaguna izaki, eta lagun artekoa, berriz, Imuntzori gustatu ez zitzaiolako. Animoak piztuta, trikitixa medio, umore eta festagi-roa zabaltzen ederki asmatu duen bikote honek, aurki jarriko du bere sorpresatxoak kalean.

ARGIA. Nola ikusten duzue eratu berria den Trikitilari Elkarteak?

IMUNTZO. Bilera burutzeko adina jende urtean behin bakarrik lortzen du Trikitilari Elkarteak. Biltzen diren 50-60 horietatik gehiengoak zaharra da, aspaldi honetan trikitixa munduan gehiegi ez dabilena, eginkizun nagusitzat omenaldia antolatzea duena. Ez diot meriturik kentzen inori gorazarrea eskaintzeari, ez dut egin behar ote den zalantzan jartzeko, baina gatz-

teei interesatzen zaizkien gaiak, txapelketak esate batera, ez dira aipatu ere egiten.

BELOKI. Trikitixaren mesederako egin lezakeen guztia ongi etorria da. Beste edozertan jarri aurretik, ordea, ilun dauden kontuak behin betirako argitzea luke eginkizunik premiazkoena. Azken aurreko txapelketatik honuntz, lau urteotan eza-gutu ditugun berrikutzak zer diren azaldu behar du, eta bide batez zer den fandango, zer trikitixa, zein den

Kantu berrien letrak Belokiren ardura izaten dira. Doinua, berriz, Imuntzok sortzen du normalean. Azken disko honetan Epelarrak lagundu dio.

historia, nondik datozen al-daketak eta nora garamatzaten argitu. Debatea serio sortu behar da, ezeren beldurrik gabe, aportazioak

egiten dituen jendeari deitu eta haiekin eztabaidari ekin behar zaio.

ARGIA. Zer iruditzen

zaizkizue txapelketak?

IMUNTZO. Jende asko biltzen duten neurrian interesgarriak dira, gazteria zaletu egiten dute. Kontu haundia behar du izan, ordea, antolatzaileak. Ezin zaio sormenari inolako mugarik jarri. Eboluzioari ateak zabaldu behar zaizkio, trikitixa hil egingo bait da bestela.

BELOKI. Joera berrietan hasi direnei ez zaie meritua aitortu, ez da hauen sormena zuzen baloratzen jakin izan. Erraza da oso betidanik entzun izan dugun klasiakoaren arabera juzkatzea piezak. Belarrietara sekula iritsi ez zaigunari eritzia errespetoz emateko gauza ez gara izan.

ARGIA. Txapelketa eskaera badago. Zabaltasuna behar omen da. Posible al dadenentzako balio izango duten erizpideak finkatzea?

BELOKI. Argitzeke dauden arazoei irtenbidea aurkitzen ez zaien arte harritzen zait.

ARGIA. Joera berriei ateak isten zaizkiela diozue. Aldatuko al da egoera?

BELOKI. Ateak itxi baino, itxita zeuden lehendik, ez bait da inoiz azterketa sakonik egin. Jendea oso tradizionalista izatea, eta hortik dator iskanbila guztia, onargarria izan liteke, baina hitz egin dezagun, ideiak sortuko dira. 86ko txapelketan jendeak betikoa entzungo zuela uste zuen, baina han tokatu zitzaiona oso diferente eta nahasia egin zitzaion. Ez zuen salto ikaragarri hori onartu.

ARGIA. Onartuko al du?

IMUNTZO. Denbora medio.

ARGIA. Nondik datorkei zue bokazioa?

IMUNTZO. Gurean ibiltzen zen artzaiak irakatsi zizkidan neri hark zekizkien kantuak. Hari esker hasi nintzen musika maitatzen. Bost urte nituen orduan. Sei bat urte nituela solfeo ikasten hasi nintzen. Solfeo bost urteak egin, armonia bi, eta soinu haundia hiru urte egin nituen. Hamalau urte betetzerako, seko nazkatuta, utzi egin nion eta trikitiari ekin nion.

BELOKI. Nik dantzà izan dut gustoko. Trikitixak, egia esan, ez ninduen gehiegi erakartzen hasieran, Imuntzo ezagutu nuen arte. Nere lehenengo saioa atabalarekin egin nuen musika munduan, txistulariekin jotzen nuen. Horixe lehenengo instrumentua. Gero txaranga batean hasi nintzen. Azkenean, Albizturko panderojolearengana jo eta harekin ikasi nituen lehenengo kolpeak, atabala medio erritmoari heltzea ez zitzaidan zaila egin.

ARGIA. Nolakoa dator azkenengo diskoa?

IMUNTZO. Aurreko diskoko kantuak goxoagoak, melodikoagoak, sentimentalagoak dira oraingoan grabatu ditugunak baino. Disko berrian kale-ratuko ditugunak, soinu aldetik bizi-biziak, digitazio haundikoak izango dira.

ARGIA. Soinu eta panderoaz gain, beste instrumenturik disko honetan?

IMUNTZO. Lehenengo kantua baladen tankerakoa da, lentoa. Horretan pianoa, bibolina, eta txeloa agertzen dira soinu eta panderoaren lagungarri. Bigarren kantuan, bateria, akustika, flauta eta klarinetea. Tronpetak, tekladuak,...

ARGIA. Horrek zer esan nahi du, klasiko biburtu

zaretela?

IMUNTZO. Ez. erritmo aldetik bizi-biziak dira, alai-garriak, lehengoan antzean, baina musikalki oraingo erakoak dira.

ARGIA. Norenak dira doinuak?

IMUNTZO. Musika geurea da. Epelarrek ere parte duela esan beharra dago. Hark, nahiz eta panderoa utzia izan, asko lagundu digu.

ARGIA. Kantuen letrak, norenak dira?

BELOKI. Letrekin ni arduratu nintzen. Batzuk nik asmatutakoak dira, beste batzuk liburu zahar eta berrietatik hartu eta moldatu ditudanak, Joxe Austin Arrieta, Aresti eta beste hain-

Azken lau urteotan ezagutu diren berrikuntzak debate baten bidez argitzen ez diren bitartean ez dela txapelketetarako erizpide txukunik izango diote.

bat autoreen letrak hartu eta errima eta neurria egokitu dizkiedanak. Beste batzuk Pello Zubiriak, Mikel Mendizabalek, Joxean Ormazabalek, Narbarte... guretzat bereziki sortu dituzte.

Gaien aldetik, ironikoak, ekologiari buruzkoak, Egunkariari eskainitakoa, ... zerrenda zabala osatzen saiatu gara.

ARGIA. Zer du on trikitixak?

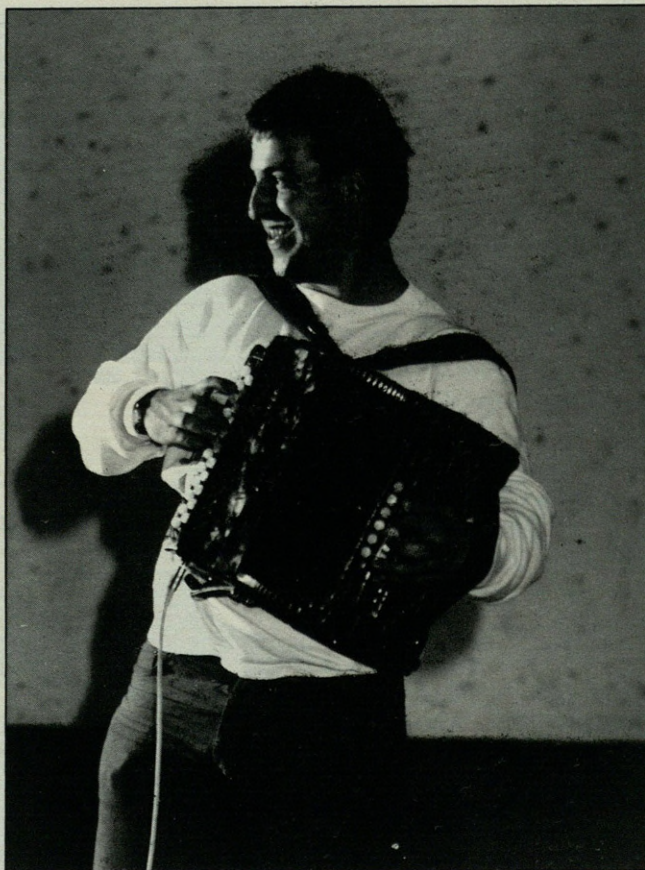
IMUNTZO. Izugarri indatzen ari dela, gazteen artean batez ere.

BELOKI. Azken urteotan, apreziorik bat ere ez ziztaion lekuetan agertzen hasi dela. Rock munduari begiratuz gero, maiz hartu izan da kontutuan. Diskoteketan ere jotzen da trikitixa gaur egun. Ez da berbene-tako lagungarri soila, protagonista ere bada.

ARGIA. Ez al da trikitixa, modernizatze bide horretan agortzen ari? Ez alda instrumentu bat gebiago bilakatzen ari?

BELOKI. Beste hainbat instrumenturekin jotzeak ez du agortzen ari dela esan nahi. Alderantziz dela esango nuke. Orain arte beharrik izan ez duenak trikitixara jo izana erakargarritasuna somatu dion seinale.

IMUNTZO. Trikitixa beste edozein instrumenturen mailakotzat jotzen da gaur egun. Garai batean talde batek sortutako kantua jotzea agintzen zitzaion trikitilariei. Orain, ordea, trikitilariek sortutako kantua

Imuntzo eta Belokiri trikitixa, gazteen artean batez ere, izugarri indartzen ari dela iruditzen zaie.

jotzen dituzte taldeek.

BELOKI. Modernizatzea ez da sekula egin ez dena egitea. Taldeen mailakoa izatera heltzen ari da.

ARGIA. Orduan, hamar urteren buruan, altaboza jarri eta soinua eta panderoa joko da ala ez?

IMUNTZO. Denetarako jendea dagoen bezala, horretarako ere izango da nor. Toki aproposak ere egongo dira. Gaur egungo festa askok horretan iraungo du.

ARGIA. Zein da zuen bi-

dea, taldea?

IMUNTZO. Ez dakit. Ez gara horretan pentsatzen jarri. Ez dugu etorkizuneko planik egitea maite.

ARGIA. Zer du txar trikitixak?

BELOKI. Egia da azken lau urteotan trikitixa asko zabaldu dela, leku askotara heltzen dela, jendeak gauzak antolatzen dituela, baina honek ere badu bere alde txarra. Txapelketa gehiegi antolatzen da, hurrekin batik bat. Honek umeak gehiegi erabiltzea dakar.

IMUNTZO. Beste alde batetik ere, batzuk sakela ederki berotuko dute umeen kontura. Ez da bide egokia.

BELOKI. Ikusi izan ditugu umeak negarrez, gurasoak elkarrekin haserre, epaimahaikoekin marm-

rean. Askotan gurasoen frustrazioen ispilu dira gauza hauek. Okerreko pausoak ematen dira.

ARGIA. Ikasleari ba al dakarkio abantailarik txapelketak?

IMUNTZO. Abantailarik? Endredo besterik ez dira. Lau pieza ikasi eta menderatu arte izugarrizko denboraldia egin behar duzu soinua hartuta. Tentsio handia jasaten da. Ondo irteten ez bada, gehienetan, bihotzondoko ederra hartu eta etxera! Txapelketan parte hartu behar duen umeak bizpahiru ordu eskaini behar dizkio egunero soinuari, eta estudioak?

ARGIA. Zertan erakusten zaio ikasleari trikitixa eskoletan?

IMUNTZO. Kantuak ikasten aurrena. Kantua ikasi eta menderatutakoan, piezari bere zentzua ematen, gozatzen, ze erritmotan jotzen den, parte bakoitza nola jo beharra dagoen, gozo-gozo jo behar badute nola, garbi jo behar denean nola...

ARGIA. Non geratzen da guzti horretan bakoitzaren nortasuna?

IMUNTZO. Zenbait antzematen zaio, baina oso gutxiri.

ARGIA. Bultzatzen al dituzue ikasleak gauza berriak egitera?

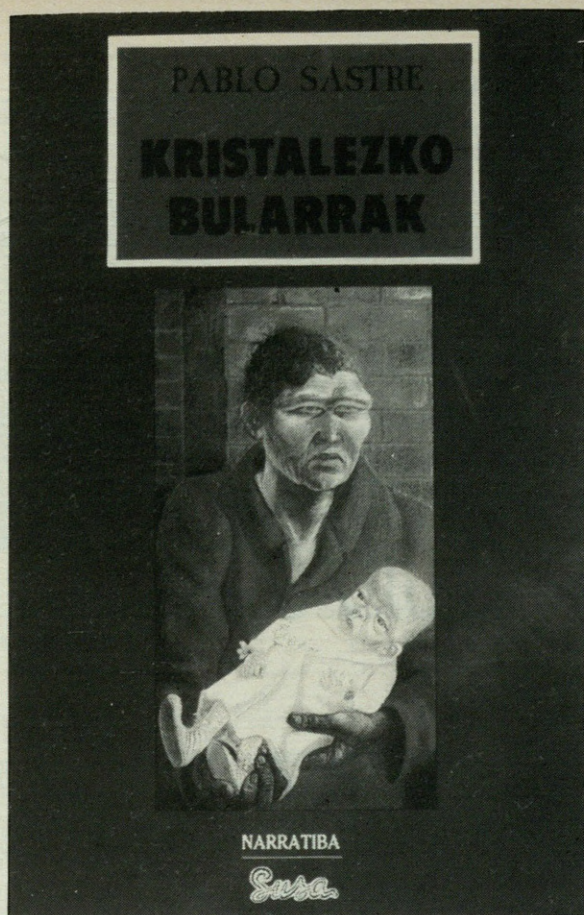
IMUNTZO. Nik bai, baina ez dira atrebitzen. Musika ondo jakin behar da, akaso, horretarako. Daki-gunok ere ez dugu aparteko saiorik egiten askotan.

Erraza da betidanik entzun izan dugun trikitixa klasikoaren arabera juzkatzea piezak. Belarrietara sekula iritsi ez zaigunari eritzia errespetoz emateko gauza ez gara izan

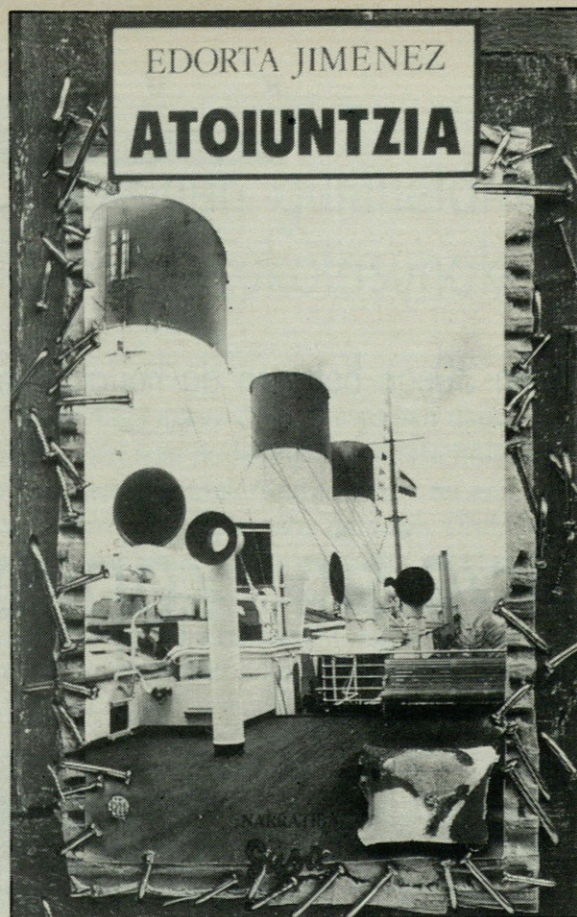
Miel Anjel Arana

J.J. Petrikorena

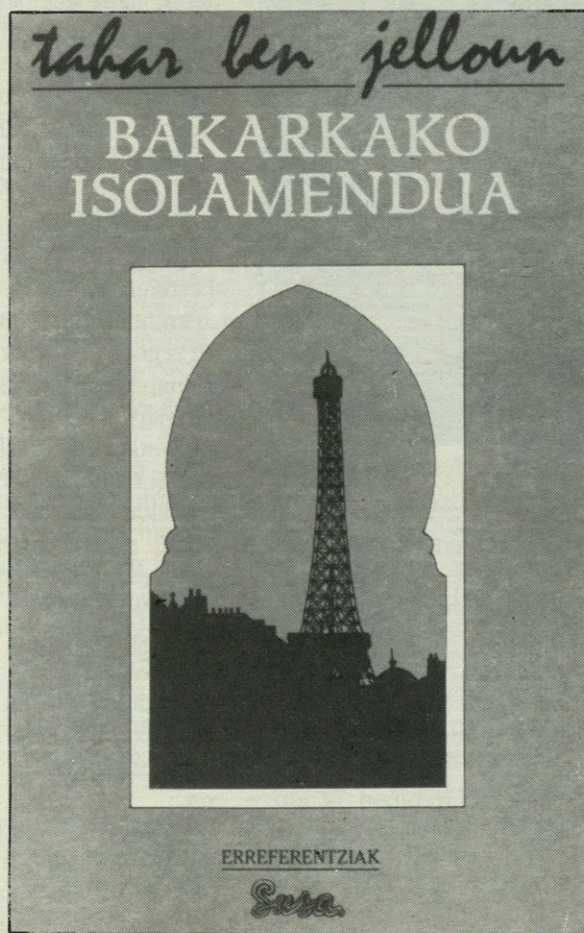
Pablo SASTRE. KRIST ALEZKO BULARRAK. Narratiba.

Edorta JIMENEZ. ATOIUNTZIA. Narratiba.

Tahar BEN JELLOUN. BAKARKAKO ISOLAMENDUA. Erreferentziak.

L I T E R A T U R A

Susa

Eta gainera:

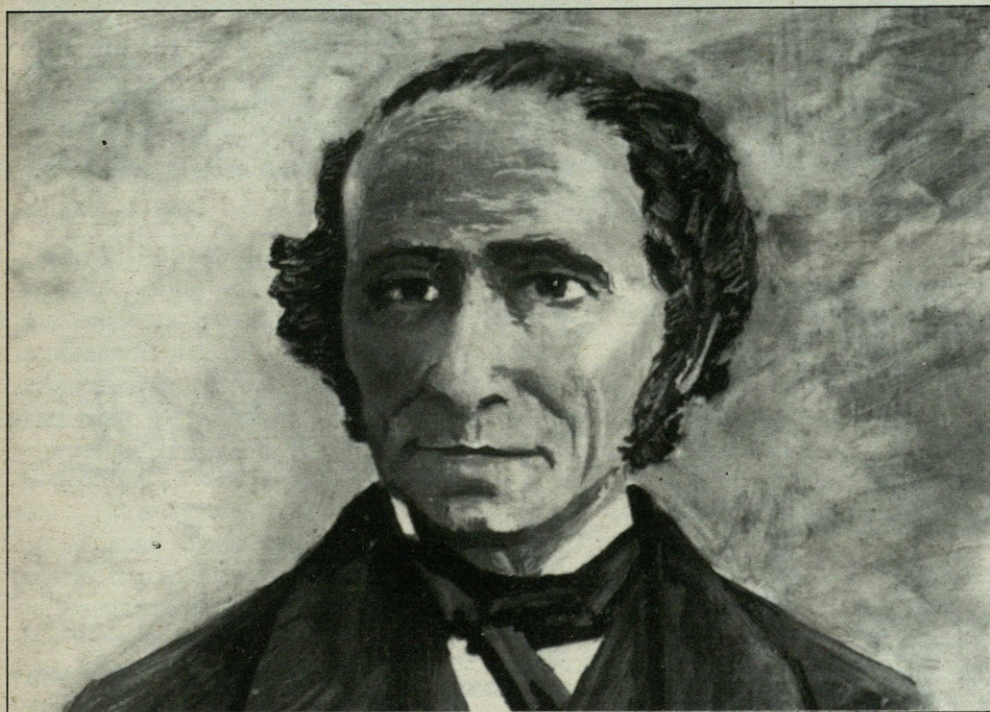
Joanes URKIJIO:
BERBAK LEGEZKO AIZTOAK.
Poesia.

Jon ARANO:
MALEZIA SORTA. Poesia.

MASKARADA taldea:
MARXKARADA. Antzerkia.

Hilaren 30ean betetzen da heriotzearen mendeurrena

Duvoisin, kapitain itzultzailea

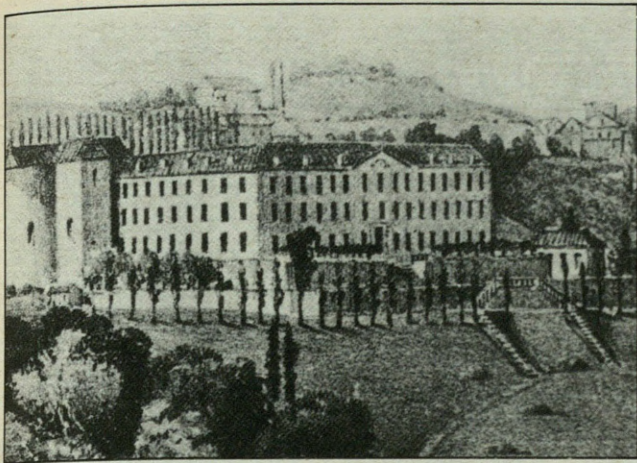

Aduana lanei utzi eta Bonaparteren esanetara jarririk Bibliaren lehen euskal itzultzailea baino gehiago izan zen Jean Pierre Duvoisin kapitain ainhoarra. Kultur eta politika munduan aritua, euskal prosa dotorearen barrenaan kokatzen dute kritikari guztiak. Beldur zen ez ote zen hilen bere lan herkuluarra bete aitzin, gerora beste 25 urtez bizi izan bazen ere.

XX. mende bukaerako gizakiari ulertzeko zail egiten bazaio ere, Duvoisin kapitainaren moduko lana XIX. gizaldiko zientzi lanaren baranoan ederki kokatzen da, ez da hor barna bakan ageri diren horietarik bat gehiago. Euskal Herria zientzi aurrerapen ia guztietan berandaturik ibiltzeak ere badu zer ikustekorik Duvoisin bezalako lagun bat ulertzeko tenorean.

Esaterako, zein zen garai hartako European Biblia bere hizkuntzara itzulirik ez zeukan herri bakanen arteko bat? Ez hori bakarrik. Lehengo hariari jarraiki, eta hizkuntzalaritzaren arloari eutsirik, Alemania, Ingalaterra, Italia eta beste asko beren hizkuntza ofizial eta standardaren ondoan bizi-rik zirauten dialektuez ardurutzen hasiak ziren, eta dialektu horien azterketa zientziazkoa ez zuten inola ere errefusatzeko. Gurean, Larramendi, Oihenart eta besteren bat honetaz irai-zean mintzatuak izanik ere, ez zegoen deus Luis Luziano Bonaparte printzeak Euskal Herriari hartu zion naitasuna gertatu arte. Euskalki eta aldaera diferenteak ezagutu, bildu eta aztertu nahian, talde ederra osatzen du printzeak gehien bat apezkek osaturik, Uriarte eta Intxauspe esaterako, Bizkai-Zuberoetan, baina baita prakadun jendez ere: Otaegi gipuzkoarra, Etxenike nafarra eta Duvoisin lapurtarra.

Duvoisin, mugazainen arteko kapitain aritu zen 1859.ean Bonaparterekin topo egin artean. Maite zue-

Larresoroko semenarioan lehena atera zen ikasleen artean gure kapitaina.

netik bizitzeko aukera eskaintzen zion printzeak, baina ez bedi pentsa zoriak hala nahi izan zuelako pasatu zenik, ordurako Duvoisinek bai bait zuen loturarik Euskal Herriko kultur gai zenbaitetan.

Itzultzaile eta idazle

Haur denborako urte ia denak Ezpeletan eman zituen amarenean, eta han bazen Iraultzak kanporatutako moja bat duvoisintarren heziketaz arduratua. Behin honen erakutsiak profitatuz gero, Larresoroko semenarioan sartu zen, apezek ortodoxoegi erizten zioten jokabidez ez bazen ere, ikasketetan nabarmen geldituz, historia eta literaturan gehien bat. Amak medikuntzarako nahi zuen Jean Pierre eta aitak libre uzten zion hautua, baina 1830n aita hil berri zuela eta iraultza berriz hasirik, lanean hasi behar izan zuen muga-zain, gero kapitain mailara iganik.

Gazterik, Telemakoren liburuen euskal itzulpenari ekiten dio, eta ardura hone-tan ari dela ohartzen da er-

dara-euskara hiztegien eskasaz, eta halako bati ekiten dio bestearen lagungarri datekeelakoan. 1840 urtetik goiti, Pabeko histori aldizkarietan artikuluak idazteari ematen zaio frantsesez, euskal literatura eta euskal historia landuz. Berehala egiten dute *Société des Sciences Lettres et Arts de Pau*-ko eta *Institut religieux et littéraire d'Aix* ko kide. Haristoy apezak diosku iragan mendeko idazki batean, Duvoisin *l'Adour* aldizkarian ere aritu zela, irakaskuntza librearen aldeko kanpainetan. Hura eta gero hauteskundeetara aurkezteko deliberamendua hartu zuen batzorde legislatiboan sartu nahian, baina suprefetak ministeritzara kexua igorri zuen, gure idazlea gorritzat salatuaz. Estatu kolpe baten ondorioz Gipuzkoako muga zaintzera bidaltzen dute Duvoisin kostara. Han segitzen du frantsesez idazki zenbait egiten eta hasia zuen euskal hiztegiari ere ekiten dio berriro. Chaho idazlearekin gora-behera batzu ere izan omen zituen, Abadia Urrus-toirekin berriz, ederki asko konpondurik. Garai hartan, Abadia Urruñan eta Duvoi-

Duvoisinen gutunetarik atera lekukotasunak

● **ERREGREEN** azken liburua aspeldian dago itzulita, ezin izan dudalarik zuzenketa finitu. Gaitz izigarriko batek martirizaturik du ene esku ezkerre. Hilabete osoa galdurik. Orain sendatzen ari naiz eta lanari hasiko naiz berriz, besoa loturik. Inprimatzaileak eskatzen dituen bost atalak igorri ahal izateko egoeran naiz zorionez, gaineratikoa Paralipomeneekin batean beharko.

● **LOTSATZEN** naiz aditzeaz Araba galdu dela eskararentzat. Hemen uste dugunaz, eskara daukaten heriak dire: Olaeta, Arrejola, Ganzaga, Etxaguen, Ibarra, Barajuen, Uribarri, Azkoaga, Villarreal, Elosu, bertze Etxaguen, Akosta, Zestafe, Larrinoa, Murua, Manurga, Gopegi, Olano, Ondalegi, Eribe, Urrunaga, Nafarrate, Gojain, Urbina, Betolaza, Ziriano, Marieta, Larrinzar, Elgea, Portazgo, Barrambio, Zabala, Llodio, Bilorika, Areta, Isasi eta Duburi.

● **EZ** duzue zeren etsitu zuen foruez... zuen egiteko baxharra da uztea beren buru erdaldunak, heyen nahaskerietan sarthu gabe. Egon eskaldun, guziak bat ethorriko da ordua Erdaldunak Eskaldunari erranen diona: Izanen gara anaya, har zatzue zuen fuero zaharrak. Zergatik sar gerlan diren gizonen artean?

● **DON Felipe [Arrese Beitia]** adiskide maitea, dira bi urthe zurekin ez dudala hitzik egin; ez uste izan bada ahantzi zaituzkedala; geroztik enetzat goan dira asko egun beltz: andrea galdurik, umeak barrayaturik, neroni baxhar-baxharrik gelditu naiz... nahigabeen ahanzteko, gizonak behar du maite duken lanari berriz lothu. Zer nuen eskara baino maiteagorik?

sin Lohizunen bizi ziren, Bonaparte printzea Duvoisinekin elkartzen den arte.

Bibliaren itzulpena

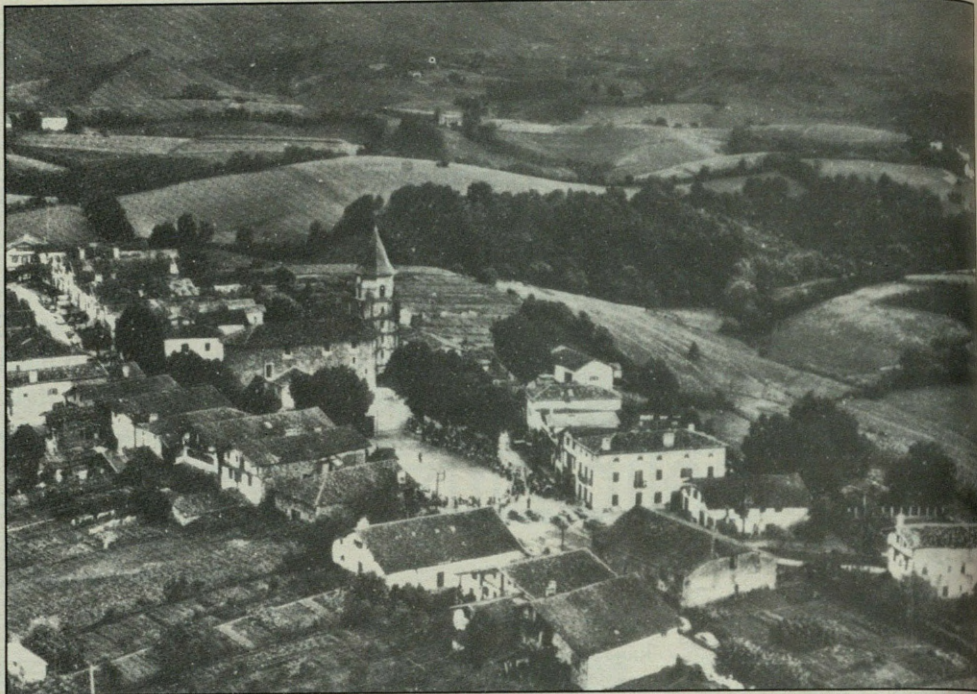
Artean euskarazko Biblia idatzi gabe zegoen, ez zegoen testamentu zaharra eta berria osorik zituen itzulpen euskaldunik. Bonapartek

Politikan gorritzat jo zuten hainbatek

bazuen kezka hori eta Duvoisinin berri izanik honi eman zion lana, urtean mila liberakoa zuela sari gisa. Honelako sariak, Jules Ferryren gobernu errepublikarra sortzean hankaz gora joan ziren. Bibliaren itzulpen lan herkularrari ekiteko Bardotzera erretiratzeko Duvoisin dena 6 urtetan

burutzeko. Itzulpen honek ospe handia du; Mitxelenak, esaterako, oso egokitatzat jotzen du bere eskuliburuan. Itzulpena egiterakoan izugarritzko zehaztasunez eta zorrotasunez jokatzeko du kapitain ainhoararak, eta bere gutunetan honelaxe ageri da: *J'en souffre d'autant plus que l'exactitude scrupuleuse est mon idole et que toute incorrection dans ce que j'ai imprimé me vexé plus que de raison.*

Lanaren handiaz jabetuta, buru belarri aritu zen, inoizka

Otsoa bezala beti lanean ari izan zen Duvoisin Ainhoan sortu zen mundura.

erituaz, besoetarik eta. Beste batzuetan Pabera joan behar zuela kexatzen zen, juje lanek itzulpena galeratzen ziotela. Printzeari igortzen dizkion ezin konta ahala gutunetan oso argi gelditzen da prozesuak bi-

ziki markatu zuela gure gizona. Lana agindu baino urte bete beranduago bururatzen du. Duvoisinekin Bonaparterekin zituen hartu-emanak ezin hobeak ziren eta printzeak gisakotzat zuen ainhoarra. Itzulpen

hura egiteko agindu aurretik, bazuen Duvoisinekin Caradaveraz gipuzkoarraren lan bat lapurterara itzulia eta laborantzaz diharduen liburu eder askoa, azken honen eskaintza Bonaparte printzeari zuzendua zihoala.

Hala ere Biblia bururatuak bozkariatzen du gehienik gure idazle ainhoarra, 1374 orrialdetako lan mardul horrengatik *Légion d'Honneur* eskatzen duela Bonapartek Duvoisinin dako. Ministrariak ez bakarrik honi onetsi, 29 Biblia ere erosten ditu.

Biblia hura, esan behar da ez zela Eliza ofizialaren baimena harturik argitaratu, eta 1868tik aitzin hainbat elkarte protestantek gure idazlearen itzulpena baliatu zuten beren propaganda hedaketan.

Laborantzako liburua

Hainbati Peru Abarca-rekin gertatu bezala, gogoz irakurtzen diren euskal liburuetarik dugu hau. Hizkuntzaz nahiz gai aldetik gozoa, Hiriart Urruti Escualduna aldizkariaren sortzailea liburu honek zaletu omen zuen euskarara.

AITAK. Egun azienda maithagarri batez aiphatuko dugu, erran nahi dut ardiak.

SEMEAK. Ai aita, zembat atseginekin entzunen zaitudan! Aspal-dian aditu nahia nintzen ardiak mintzatzen.

AITAK. Ederki, ene semea; ardia maithagarri bezain ona da. Ez-naiz hartaz orai-arteo mintzatu, zeren azienda churia ez-baita gorria bezain guzizkoa laborarientzat. Alabainan beharrenari nahi da bethi begiratu. Bizkitartean laborariak, nihondik ahal balinbadu, ez-du ar-

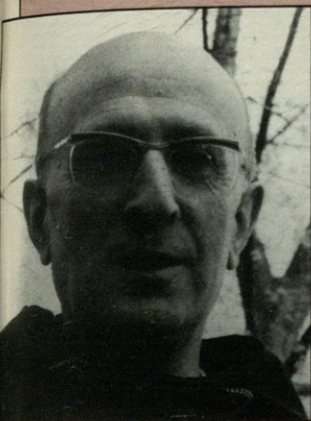
dirik gabe egon behar.

Ardiak ez-du ongirik baizik egiten. Bildots, esne, gasna, gazur, ile, arkin, zembat gauza on!

Bertzalde, etchean bazka guti chahutzen du. Jainkoak mendiari ematen dioen belharra ardiak nombait-han aski du.

Ez-dugu ordean guziek edo bordinarik, edo arthaldearen erosteko ahalik. Enetatzat bihotz-hausgarri da ikhustea asko laborari ardirik gabe tcharki bizitzen, izan letzazketelarik, berak nor balira, ongi bizitzeko behar bezembat.

Duvoisin kapitaina eta euskarazko Biblia

**Iratzeder idazle
handiari eskatu
dizkiogu lerro hauek
Duvoisin zenaren
lanaz. Aurki
Euskaltzaindian
eginen duen
hitzaldiaren haritik.**

BIZIAN zer bait egin behar eta, Jean Duvoisin Gorostarzu ezpeletarra guarda egin zen, baina bere gogoa eta bere bihotza euskarazko lanetan zeuzkan.

1856an gertatu zaio Donibane Lohizunen Bonaparte printzearekin buruz-buru egitea. Hark eskaturik, guardagoa utzi zuen eta Bibliaren euskaralatzeari lotu zen karraskan. Hedadura handiko lan hartarako, 5 urteren epea emaiten zion printzeak.

Orotarik urrun eta berex, Bardotzeko etxe batean bizitzerat joan zen. Etxe horrek, gain batean izanik ere, Etxebeheitia

zuen izena; handik ageri dira Lapurdiko mendiak eta urrunagokoak ere.

1859ko apirilaren 1ean igortzen dio Duvoisinek hitz bat printzeari, Bibliako lehen liburuaren erdiarekin: «Hona Bibliaz hasi dudana lanaren lehen fruitua. Ez dut hitzez hitz euskaralatzea bilatu, baina hola gertatu da nere itzulpena, nahi izan baitut, behin baino gehiagotan, laket zitzaiketana baino, ahalik eta latinetik hurbilena ezarri...»

Mila liberako bat urtean hitzeman dio Bonapartek, eta nahi du baitezpada bere aldetik hitza atxiki.

Aipatuko ditut, 31n Ziburun nolako minak eta

kezak jasaitekoak izan dituen, printzearen aldetik, etxekoan aldetik bai eta lan gehiegiz eritu zaizkion besoen aldetik.

1864eko urtarrilaren 10ean, 10 egun Bonapartek eman bortz urteen epea bururatua dela «hitzeman nuen lana ez dut bortz urtez bururatua...Barka iezadazu, otoi! eta diru laguntza igortzetik geldi zaitez».

Seigarren urtean bururatu zuen eta printzeak aintzinat eman zion diru laguntza. Hartze dituzte biek euskaldunen eskerak.

IRATZEDER

**■ Urtean 1.000
liberakoa bildurik
bete zuten 6 urtetan
5etarako
agindutakoa ●**

Propaganda honek ekarri zuen katolikoen aldetikako erantzuna.

Aipatu dugun guztiaz landa esan behar da gehiago dela oraindik Duvoisinek egindako lana. Musika saio batzu aipa ditzakegu, eta horretaz gain hizkuntzalaritza saio batzu etimologia eta gramatikaren aldetik.

Hauek baino garrantzi handiagoa dute Lore-Jokoen atxakian hainbat olerki idatzi bait zuen, olerki sariketetako epai-mahai lanak barne. *Laboremus* zuen betiko leloa eta ezagun du

horretarako jaioa zela. Haristoy apezak Duvoisin kapitainaren sukaldarisari hartutako lekukotasunek eta Duvoisinin beraren gutunez atera ditzakegu hainbeste berri.

Azken urteetan mugaz ez kerraldeko euskaldunekin hartu-emanak izan zituela ageri da garbiki bere gutunetan, Lore-Jokoetan egin adiskidantzak adibidez.

Duvoisin, euskal literaturaren urrezko lerroetan sartzen ez badugu ere, ohar gaitzen berak egin lanaren garrantziak eta tamainaz. berehala Euskaltzaindiak eskainiko dion mendeurren ospakizunetan agerian geldituko den honetan.

Iñaki Camino
Ixabel Etxeberria

ZINKUNEGI
O P T I K A

NEGUI

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

Abenduan sortu zen laguntza-eza eta zailtasunei aurre egiteko

Gremio de Titiriteiros Galegos

Vigo-ko II. Nazioarteko Txontxongilo Jaialdiren inguruan bildu ziren, joandako abenduan, hainbat talde galiziar. Emankizunak, bilerak, topaketak eta kume berri bat ere. Autoorganizazio beharrak eta politika kultural egokirik eza dira Gremio sortu berri honen kezka nagusiak.

GREMIOA ez da Galizian egiten den era honetko lehen saioa. Lehen elkarte, «Asociacion de Titiriteiros Galega» 1982. urtean sortu zen orduko txontxongilo talde ia guztiak bilduaz.

Elkarte honen esker hainbat talde finkatu zen eta antzerki mota ezagutarazteko lan ugari burutu ere: kultur asteak, ikastaroak,

erakusketa ibiltariak, jaialdiak. Bide egokia zela ematen zuen baina Xuntaren laguntza ekintza propagandistiko hutsa gertatu zen eta laguntzarik gabe egin behar izan zieten aurre profesionalizatzeko, kalitate eta gainerako desafioei. Zirkuitoen eraketa eta gainerako antolamenduak ere taldeen esku gelditzen zirenez,

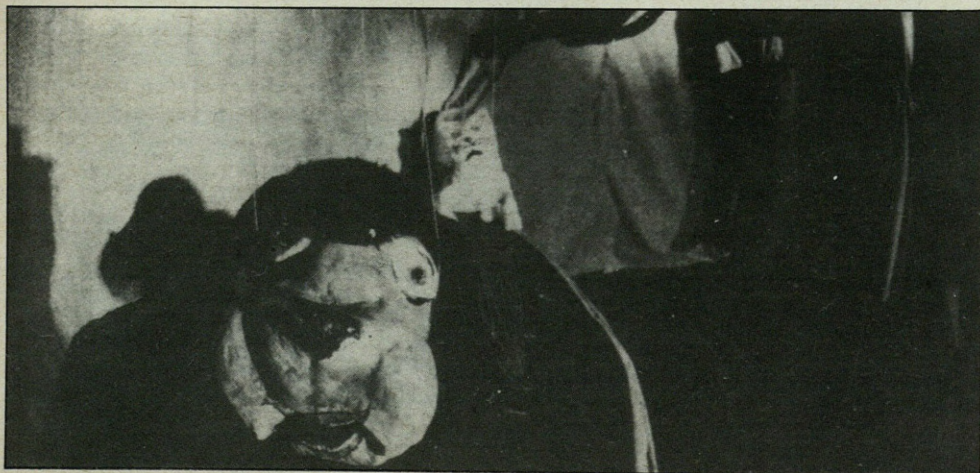
behea jo zuen Elkartek gehiegizko lana eta gutxi-gizko laguntzak jota.

Arazoei irtenbide berria eman behar eta helburu horrekin sortu da «Gremio de Titiriteiros Galegos», aurreko elkartearen nolabaiteko jarraipen gisa, orduko hamaika taldeek osatua bait da hau ere. Zeregin ugari dituzte galegoek eta honela

azaltzen zuen elkarteko kide batek egungo egoera: «Eragin kaltegarriak dituzten barne eta kanpo arazoak ditugu: talde asko finkatu gabe da baliabide eta ekipamendu ezaz, oztupoak daude baldintza oneko lokalak aurkitzeko, batez ere hirietan, eta zirkuito finkorik ez dago. Oztupo handiak daude halaber geure ikuslegoa sortzeko, kontratazio gutxi egiten baita eta zaila da lanari jarraipena ematea».

Kultur instituzioen jo-kaera salatzen dute Gremiokoek behin eta berriro. Subentzio politika diskriminatorioa, proposamenen kostuak berdintzen ez dituzten dirulaguntzak etabar. Adibide gisa Vigoko Nazioarteko Jaialdia bera aipa daiteke: Udalak aurreko urtekoa baino txikiagoa izango ez zen dirulaguntza agindu zuen arren sosik ere ez da heldu.

Ikuspegia ez da inondik inora baiezkorra baina, txontxongilo ofiziari ohore eginez, nola edo hala aurrea eta tinko ateratzeko asmoa dute Galiziako titirite-roek.

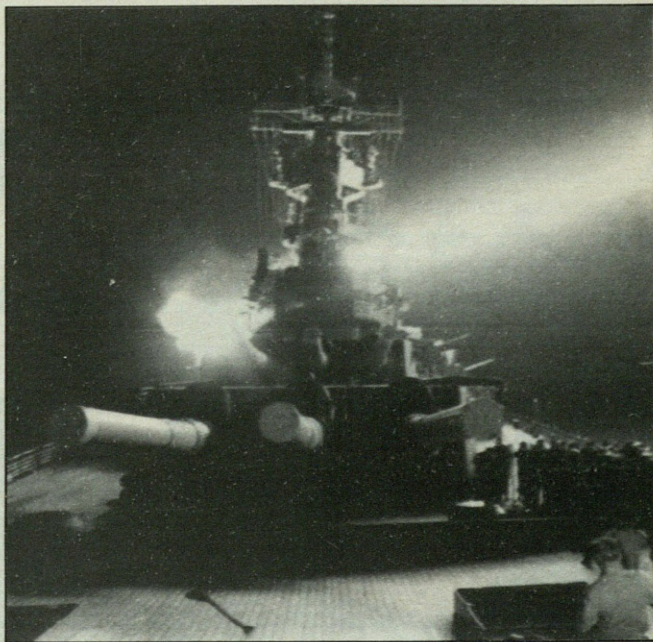
«Desperate Hours» M. Ciminoren azkena

Jesse James, Billy the Kid eta antzerako pertsonaiak ditu Ciminok buruan, bere azken filmeaz hitzegiterakoan. Jendearengan horrelako lilura sortu zuten «legez kanpoko» haien bidetik jo nahi izan du baina, produktua ez da mailara heltzen. Mickey Rourke da aktore nagusia eta honek ere ez du Ciminorekin egindako beste lan batzuetan emandako maila. Laburtuz, ihes eta bahiketa ixtorio bat, hondorutzen ari den familia baten kontrapuntuarekin.

Vasco Pratolini idazle neo-realista hil da

Hirurogeitamazazpi urte zituela hil da Erroman Vasco Pratolini idazle italiar neo-realistarik ezagunena. Firenzen jaio tipografiako langilea izan zen idazle bilakatu aurretik. Bere liburuetan (Auzoa, Familia Kronika...) Italiako mikrokosmo herrikoia isladatzen da indar osoaz, bai faxismo garaikoa bai neokapitalismokoa. Pratoliniren azken lanetan errealitatearekiko harreman berria somatzen zen, problematiko eta mingarria, baina munduari irekia.

Gerraren beste hainbat ondorio

EGUNOTAN maiz errepikaturiko esaldia dugu gerrak noiz hasi bai, baina noiz bukatzen duten jakiterik ez dagoela. Eta gerrren kalte eta ondorioen balantzea ere, asmaezineko kontua da.

Hasia da Golkoko gerra eta mundu osoan izan ditzakeen ondorio kaltegarriak susmatu baino ezin ditugu egin. Hildakoak, zaurituak, kalte ekologikoak petrolio putzuak erretzen hasiz gero... Kulturari dagokionean ere galtzeko asko dago gerra horretan. Bagdad eta beste hiri batzuetako eraikinak, liburutegiak, museoak etab. esaterako, arrisku larrian daude, zalantzarik gabe.

Munduko zibilizazio zaharrenen azken aztarnak ere desagertzekotan egon daitezke misil eta akoraza-

tuen eraginez. Ninive, Asiriako inperio zaharreko hiriburu izandako Nimroud-arkeologia gunerik garrantzitsuen Tutankamonen hilobiaren ondoren-, eta Nippur-Bagdadetik ehun bat kilometrotara-, agertzen zaizkigu mehatzaturiko arkeologia-guneen artean.

Horrezaz gain Irak eta Estatu Batuen arteko harreman eta itun arkeologikoen unerik emankorrean sortu zen gatazka. Elkar lana, jakina, etenik dago joan den abuztutik eta galdera orain ez da berririo aztarna arkeologikoak aztertzeari noiz ekingo dioten. Hori baino askoz larriagoa da egoera, aztertze ezer aurkituko al dute antropologoek gerra bukatutik?

J. Heritz

T E I L A K

■ BARNET-EK ZINEMALDI BERRIA ABIAN JARRI DU

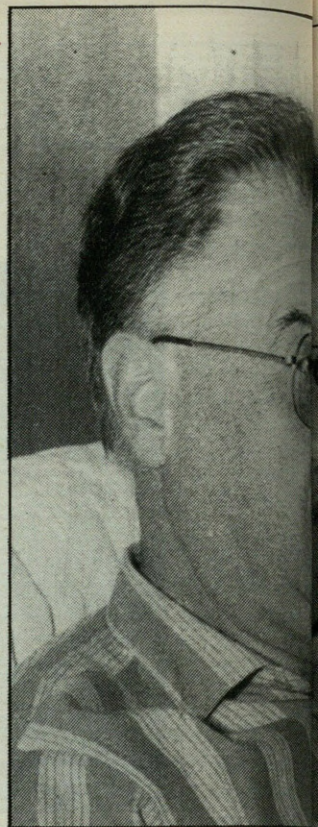
DONOSTIAKO Zinemaldiak heldu dio aro berriari, Rudi Barnet-en eskutik. Urtarrilaren 19an bildu zen lehen aldiz 57 pertsonak osatutako Erizpide Komitea. Komite horretan aholkulariak biltzeko asmoa azaldua zuen Zinemaldiko Zuzendariak, eta bere konposaketa guztiz bitxia izan zen, berritasun handiagoen iragarle. Alde batetik, asmo publizitarioz edo, aurpegi 'ezagunak' aukeratu zituen (Joan Manuel Serrat eta Mikel Eren-txun); bestetik, zinema mundukoak (Ibarbia, Aldazabal, Amigo, Rebo-llo...), baina guztien artean sektore garrantzitsuenak, komunikabideena: 4 EITBkoak, 6 kate estataletakoak, eta beste 8 kazetari gehiago. Dударik ez dago kontsentsu zabala lortu nahi duela Barnet-ek Zinemaldiaren garai berriarentzat.

■ EUSKARA LAN MUNDURA JALGITZEKO EGINAHALA

EHE erakundea Hego Euskal Herriko sindikatuei zuzendu zaie, Enpresa Batzordeen bidez euskararen batzorde eragileak sor daitezen. Euskararen egoera tamalgarriaren barruan, EHE-ren ustez, «*are baldintza larriagoak agertzen dira lan munduan*».

■ BIZITZA OSOKO LANA, URTE BATEKO SARIA

JOAN den astean Karlos Santamariari «Jakin»-ek eginiko omenaldiaren berri ematen genuen. Oraingoan, Eusko Ikaskuntzak ere parte hartu du omenaldi horretan, eta 1991ko Manuel Lekuona saria eman dio, «*euskal kulturaren alde emaniko bizitza osoko bere lanagatik*» erabaki dute halako saria 81 urteko donostiar irakasleari.

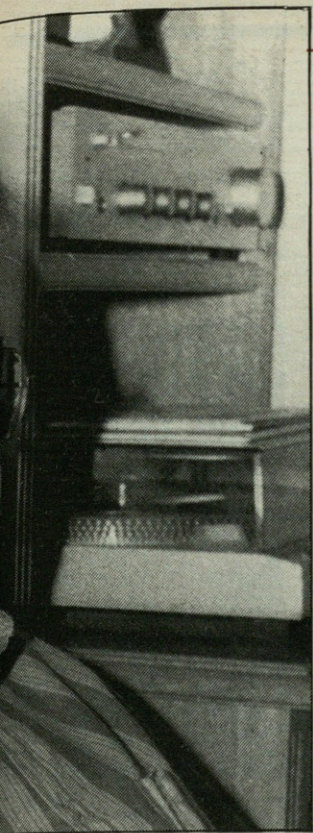

«Asko ugaritu dira azkenaldiotan euskal literaturari buruzko azterketa historiko eta kritikoak. Eta, interesgarriago dena, kalitatezko aberaste garrantzitsua dagokio gehiagotze horri. Azpimarragarria da, bestalde, garapen bonetan Unibertsitateak izan duen erabateko eragina; ikasleen tesinak eta tesiak, nabiz irakasleen ikerketak direla medio, Euskal Departamenduak ditugu gaur egun euskara eta euskal literatura lantzeko eta aztertzeko lekurik ezinbestekoak».

Jesus Maria Lasagabaster. Jakin. 61. zenbakia

«Sariketa literarioei buruz alde guztietako eritziak daude baina neri dagokidanez argitaratzeko modua sariak irabaztea da. Saririk gabe kaleratutako liburu bakarrak 'Hots'ek plazaratutakoak dira».

Aitor Arana. Ene Bada, 1991-I-3

T X U T X . U M U T X U K A

GERO ETA ZAILTASUN GEHIAGO EGUNKARI INSTITUZIONALAK

«EGUNERO» bataiatutako euskarazko egunkari ofiziala kinka txarrean dago. Hasteko, izena bera ere ezingo luke erabili, Egunkaria Sortzen-en baimenaz ez bada, elkarte honek errejistratua bait dauka «Egunero» izena. Bitxikeriez gain, «Euskaldunon Egunkaria»-k izan duen ezusteko harrera onak duda-muda handietan murgildu ditu EAJ eta Eusko Jaurlaritzako agintariak. Areago, bi instantzia horiek «Egunkaria»-ren kontra indarrean jarritako publizitate boikotaren porrota ikusita. Honez gero, alternatiba posible ia bakar bezala erabiltzen dutenaren arabera, haien produktoa guztiz 'berezia' egitea izango litzateke: kioskoetan zabaldu gabekoa, doan banatzekoa eta inola ere «Egunkaria»-rekin konkurrentzian sartuko ez litzatekeena.

«Norbere herrian arrakasta izatea oso zaila dela konturatu gara, eta horren ondorioz, Euskal Herrian hamar urtez lanean ibili ondoren, kanpora irtetea erabaki dugu, ea gure lana hobestea lortzen dugun».

Mikel Martinez,
«Maskarada»koa.
El Diario Vasco, 1991-I-16

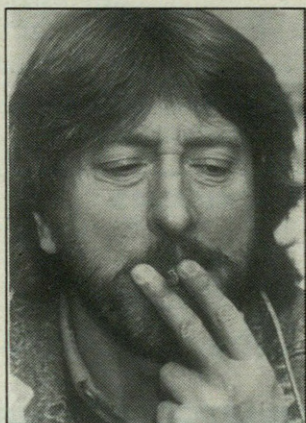
«Bertsoak sortzeko makinarik behar ez bada ere, bertsolariak makina batzu biburtzen arigarela uste dut.

Askotan, egiten duguna gogorik gabe egiten dugu lanerako programatuta bageunde bezala, aurrean dugun jendearen morroiagi garela ere iruditzen zait eta morroiago aurrean ditugun borietatik pezeta batzu ateratzerik dugunean. (...)

Gaurko bertsolaritzan obizkoena ere aurrera egitea da, abalbadatxapela buruan jazeraino eta hori lortu ezean plazagebien nork egin dezakeenaren borroka sortzen da».

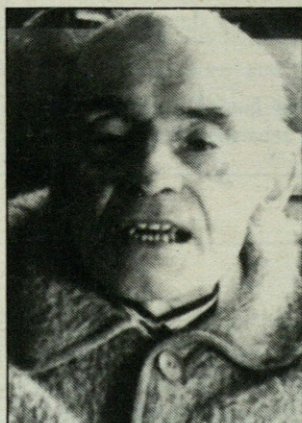
Xabier Narbarte.
Goierritarra. 91ko urtarrila

N O R - N O R I - N O R K

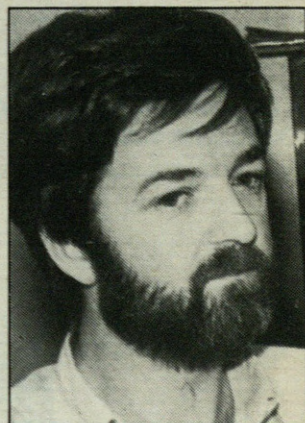
BENITO LERTXUNDI

AEKren eskutik kantari arituko da Hego Euskal Herrian. Zazpi kantaldi dira jira honetarako AEKk antolatu dituenak. Lehenago ere burutu izan du AEKk honelako esperientziarik. Iruñean egingo du Lertxundik lehenengo kantaldia urtarrilaren 25ean eta azkena Tolosan martxoaren 9an. ●

T. HERNANDORENARI

tokatu zaio 1992ko Betsolari Egunean omenaldia jasotzea. Gerraondoko bertsolaritzaren sustatzaile antolatzaile honekin batera, beste bi bertsozale ere omenduko dituzte: Emile Larre «Herria»-ko zuzendaria, eta Mariano Izeta baztandar euskaltzale sonatua. Lehen aldiz bertsolaria ez den inor omenduko da Betsolari Egunean. ●

J. RAMON BELOKIK

«Egunkaria» kaleratu osteko lehenbiziko agerpen publikoa egin du, Leioako Unibertsitatean. Akerlanda taldeak antolatutako hitzaldian, ez zuen bere proiektorearen datu berririk azaldu, eta «Egunkaria»-z eritzia azaltzeari uko egin bazion ere, «egunkaria euskaraz ateratzeko gai den enpresa pribaturik ez» dagoela esan zuen. ●

Pidaiak

Euskaldun bat Moskun

NIRE lagun bat Moskutik etorri da orain dela gutxi. Kafe bat hartzen dugun bitartean argazkiak ikusten ditugu eta Moskuri buruz hitzegiten dugu. «Jende askok esaten du Mosku hiri zatarra dela, baina hori ez da egia, oso hiri polita da». Kremlinaren argazki batzuk ditut esku artean.

Plaza Gorria toki sakratua dugu

«Kremlin bost edo zazpi kaperak daude, Gobernuko

Jauregiak eta SEBSeko Soviet Supremoa. Azken

● Sobietar Batasuneko hiririk kosmopolitena da.

● Europako kale eta plazarik zabalenetarikoa dira bertan.

● Leninen mausoleoari bisita egin alde egin baino lehen.

hauek ezin dira bisitatu. Kremlinaren ondoan Plaza Gorria dago, eta ez da esaten duten bezain gorria» komentatzen dit barreka. Kafea beroa dago.

«Benetan amorratzen nauena Mendebaldean saltzen den SESBeko irudia da. Beste egunean fotomontage bat ikusi nuen. Plaza Gorrian eskale batzuk ikusten ziren. Nola da posible Plaza Gorrian eskaleak egotea debekatua dagoen erretzea? Haien zat leku sakratua da». Plaza Gorrian Leninen Mausolea dago. Agusek komentatzen dit jende helduak eta zaharrak adoratzeko dutela baina gazte gehienek ez die axola.

Plaza gorrian Done Basiloren Katedralea dugu. «Barrutik kanpotik baino politagoa da. Kanpo aldean merengezko gozokia dirudi eta barrukaldean ipunekoa kontua».

«General Universal Magazine erostetxe handietan egon nintzen. Mende hasieran eraikiak dira, hiru pisutakoak eta galeria desberdinak daude, bakoitza kolore batekoa. Bertan, John Lennon-en diska bat erosi nuen 4 rublo pagatuta hau da, 60 pzt. inguru». —Baina dena polita da? Ez daude hiribarrenak?

—Beno, Moskun auzoak ere badaude, blokez beteta jende guztiak bizilekua izan dezan.

● Hilaren 27rako, Idiaza-balgo kirol elkarteak, XI. kros herrikoia antolatu du, goizeko 11,00etan gazteentzat eta 12,00etan helduentzat. Izen emateko epea atera baino ordu laurden lehenago bukatuko da.

● Hilaren 27an, Tafallako Alaitz mendigoizale-taldeak Urbasa mendikateko Legunbe gailurrera antolatu du irtenaldia.

ARGAZKIAN huts hutsik ikusten bada ere Anoetako Belodromoa jendez beterik aurkituko da otsailaren 9an «Euskadiko sei orduak» txirrindulari proba medio. Urtero bezala Iñaki Perurena ere bertan izango da, aurtengo honetan 316 kilotako harria jaso nahian.

Kirola

MYRIAM GARTZIA

Zientzia

Gastronomia

Gosaria ez da txorakeria

Ondo gosaltzea gauza behar-beharrezkoa da eguna modu txukun samarrean hasteko. Hala ere, goizeko presak batzutan eta gose ezak bestetan askotxo dira eskas gosalduta kalera irtetzen direnak. Asko gosaltzea ondo gosaltzearen sinonimoa ez dela behin eta berriz errepikatuta, hauexek dira adituek goiz partean hartzea aholkatzen dizkigutenak:

- Esnea edo esnez egindakoak: yogurrak, gazta...
- Osagarri energetiko moduan, zerealak, ogi xigortua gurin edo margarinaz. Irin osoz eta legamiaz eginiko ogia oso digerigarria da ere.
- Artoa (Corn Flakes) direlakoak, palomita... eta ezia.
- Edozein fruta klase edo zumo.

ELHUYAR

EVA OLAIZOLAREN ELTZEA

Marco Antonio Boronatentzat

Ez dut futbol mundua gehiegi ezagutzen baina bertan astokeri ugari egi- ten direla iruditzen zait. Oraingo honetan Erreale- ko entrenatzaile ohiari to- katu zaio bere ekipoaren martxa kaxkarra ordain- tzea, eta hori ez dago bate- re ondo. Golak jokalariek sartu behar dituzte eta ez entrenatzaileak, haiek sartu ez izana ez da azken honen errua.

Honako hau da kasu hauetarako menurik one-

na: lehenik, etxean egin- dako Fua. Ondoren, an-

gula ensalada eta bakailu kokotxak txangurro sal- tsaz. Gainera, idi txuleta txingarrean Tuterako ku- kulotxoekin. Postrea sa- gar crepes-ak ingeles kre- maz. Jaki hauen laguntze- ko honako hauek: ardo txuri arrantzalea, 85eko Valdemar ardo beltza eta Piper kinkirrikona.

EVA OLAIZOLA

O sasuna

Hormonei lotuak

MILIOI batetik gora dira, azken inkestek diotenez, hormona esteroideekiko toxikomania berri batean «engantxatuta» dauden amerikarrak. Eta ez baka- rrik beraien markak hauste- ko anabolizanteak erabil- tzen dituzten kirolariak, baita poza eta ongizatearen bila dabilzan ikasleak ere. Kontsumo honek toxiko- maniaren ezaugarri guztiak ditu, Yale-ko psikiatri saile- ko ikertzaileek aditzera eman duten bezala: droga-

Ben Johnson-ek ere arazoak izan ditu hormonak medio.

falta denean erabiltzen di- ren medikamentuekin de- sagertzen direnak). ren bila emandako denbo-

ra, hortik ateratzeko ezin- tasuna, humore-aldaketa eta gabezi sintomen ager- penen (alkohola edo heroína

Zinema

Artea

Chucky-ren gaiztakeriak

Fitxa teknikoa:
«Child's play 2». 1990.
Zuzendaria: John Lafia.
Antzezleak: Alex Vincent, Jenny Agutter.

CHUCKYren ibilaldien berri emateaz gain berrikuntza eskasak erakusten dizkigu historia honen bigarren zatiak. Bizidun bihurtzen den jostailu hau beldurrezko generoaren prototipo hutsa besterik ez da. Sekulakoak egiten ditu, eta hori da filmearen muina, baina ez dirudi behar aina moduko interesa sortarazten duenik ikustera joateko. Beste hainbate-tan bezala lehendabiziko parte arrakastatsuak gatz eta piper gabeko bigarrena ekarri digu.

Howard Hawks, zinearen historia bera

BILBOKO arte ederretako museoko Howard Hawksten zikloa aurrera doa. Hauexek dira zikloko azken fimeak: hilaren 29an 1940ean errodatutako «His Girl Friday» luzemetraia eta hilaren 31ean 1941. urteko «Ball of Fire».

● Donostiako Kutxako ekitaldi aretoan mendiari buruzko zine zikloari hasiera emango zaio hilaren

Zuzendari honen estiloa oso berezitzat jo izan da. Pertsonaiaren esentzia pertsonaiaren barrenak berak kanporatzearen defenda-tzaile, zine mutuan lan aipagarriak egin bazituen ere bere lanik onenak —«The big Sky», «Only Angels have Wings», «Rio Bravo», «I Was a Male War Bridge»...— zeluloidearen mundura behin ahotsa aile-gatuta burutu zituen.

28an. Pelikulak goizeko 11.30etan eta arratsaldeko 19.30etan pantailaratuko dira.

Iñaki Zaldunbide Vanguardia galerian

Bigaleria dira Bilbon eza-gunenak punta puntako artistentzat, Winsord eta Vanguardia; bigarren honetan Iñaki Zaldunbide kolorez eta kolorez betetako neurri desberdinetan egindako kuadroak dauzka ikusgai.

Lehengo Bilboko Arte Ederretako Eskolan (Sarriko) ibilia da, orain artearen «Olinpoan» iada dauden beste artista gazte bezala (Tamayo, Rementeria, Txupi Sanz, A. Gortazar).

Pausoak jakinaren gainean ematen ditu Iñakik, batez ere kolore gorri, more, laranja edo urdinak elkarlanean ipintzen ditue-nean oso giro berezi eta pertsonala sortuz; kolorea da bere gaia eta hau mezu sakonegirik ez duen pai-

saiaren gainean erabiliz; New York, Marocco, Venezia eta Donostia era ikus ditzaiegu eta ahal duenak (nahi beste askok ere) etxera eraman dezake pinturatariko bat.

Argi dago ere, objektu politak egin dituela Zaldunbidek, apaingarriak, komertziala deitu behar dugun lana. Bitartean, kultura giza-kiaren buruko eskemak dantzan ipini behar duena dela pentsatzen dugunok segitzen dugu bila...

ERRAMUN LANDA

Beasain arlo eta une ezberdinetan

BeaSaingo Udaleko Kultur Batzordeak antolatuta, Beasaingo herriari buruzko kolorezko postaleen lehia-keta martxan jarria da dagoeneko. Beasain herria bera izango da jorratu beharreko gaia, eta lanak aurkezteko epemuga Maiatzaren 21eko eguerdiko ordubatak. 60000 pezetako sari bakarra emango da.

● Urtarrilak 28tik Otsailak 8 bitartean Portugaletako bostgarren komiki sarira aurkeztutako lanak izango dira ikusgai herri bereko elkarte hiritarrean.

● Bilboko Aritza galerian, Otsailaren 13. arte zabalik, ondorengo artisten lanen erakusketa: Al-bacete, Appel, Chillida, Elspuru, Equipo Crónica, Farreras, Fraile, Genovés, Gordillo.

Antzerkia

Maskaradak topaleku

ZUBEROAN Maskaradekin jarraitzen dute egunotan. Urtarrilaren 27an Barkoxen izango da ikusgarria eta Atharratzen otsailaren 3an izango dute aukera lan satiriko honen gozatze-ko.

● Bizkaiko Barakaldo herrian, urtarrilaren 29 eta 30ean emango zaio amaiera bertako haur-antzerki zi-

kloari, antzezpenak herriko antzokian izango direla-rik.

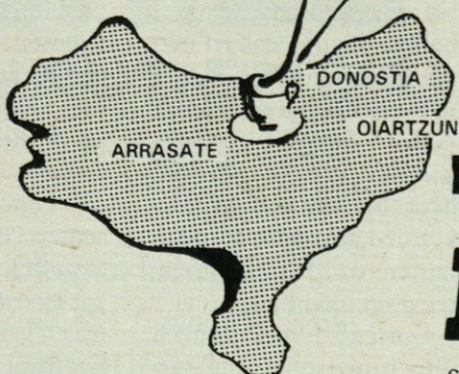
● Hika antzerki-taldeak berriro ekin die entseiei. Oraingo honetan, Galizatik Apirila alderako iritsi zaizkien kontratuak eraginda, jo ta ke ari dira antzeztu behar dituzten lanak prestatzen, hala nola «Durango, 1939» (euskaraz zein erdaraz egiten dutena), «La piel prestada» eta «Ertzaina al pil-pil». Martxoan zehar Bizkaian eta Gipuzkoan ari-

tuko dira ere lanean. Urtean barrena lan berri batekin hasteko asmoa dute,

baina oraingoz, buru belarri ari dira aurretik aipatutakoen prestaketan.

Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.

LA CASA DEL CAFE

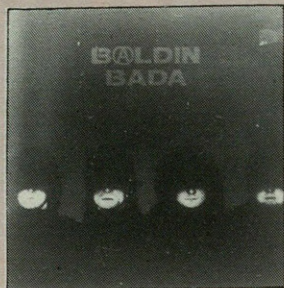
San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12-35 49 14

Musika

Eboluzioaren ondorenak

ALDAKETA haundia da Baldin Bada taldearen azken diskoa adituta batek somatzen duena. Non dira garai batean taldearen ezaugarri nagusi ziren erritmo skalitikoak? Non geratu dira horiek danak? Kanta bakarrik bait du, «Bakarrik» deitutakoak gainera, lehengo kanta haiekin antza. Beste gainontzekoak talde irundarrek azken urteotako eboluzio nabarmenaren errepleju dira.

«Zure aitaren esana» da diskoko lehenengo kanta. Doinu eta erritmo azkarez, suarekin jolasean aritzen denak erretzeko arriskua duela gogoratzen digu hitzak. «Antton», soldaduska salatzen duen abesti gitarrero-gordina da. «Mosku» delakoan ere kale giroko gaia jorratzen dute irundarrek, txakuraren batekin hizketan heroina hemen nork sartu duenaren galdera egiten da bertan. Aurrera egin da, «Bakarrik» dugu esan bezala ska-reagge tanke-rako doinu bakarra. Ha-

siera suabez, bakartasuna eta maitasuna aipatzen dira. Kantaren bat aipatzekotan, «Beldurra» aipatu nuke, R&R antzerakoa, orain arte irundarren alderdi ezezagun hau dakarkiguna.

Gainontzeko abestiak «Hilik», «Galdua», «Ohean etzana» eta «Itsasora» dira, goian aipatutako kanten hildo beretik badihoaz ere atzera samar geratzen direnak.

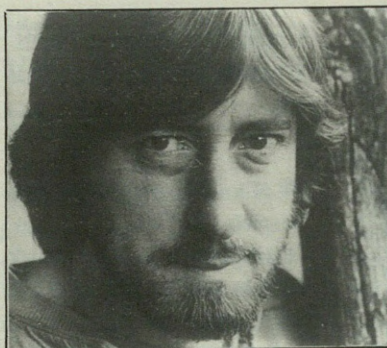
Orohar ez zaigu, eboluzio hori medio ere, bestelako berrikuntzarik eskaintzen BALDIN BADAREN azken disko honetan. Eskema oso errezeko kantak eta hitzak bait dira berai osatzen dutenak.

ALBERTO IRAZU

● Behe Nafarroako Arruta herrian, otsailaren 2an, Minxoriak taldearekin dantzaldia izango da.

● Euskadiko Orkestra Sinfonikoak denboraldiko VII. kontzertuari ekingo

dio aste honetan; hilaren 28 eta 29an Donostian izango da, Victoria Eugenia antzokian, arratseko 19,45etan. Hilaren 30ean, aldiz, Bilbon, Campos Eliseos antzokian, kasu honetan ere 19,45etan izango delarik.

Benito Lertxundi
AEKrekin hurrengo hilabeteotan.
Urtarrilaren 27an Etxarri Aranatzeko zineman 7tan. 31an Gasteizko Iparralde etxean 8tan.

Dantza

Lapurdin ihauteriak

EUSKAL Herrian zehar ugariak dira ihauteriak ospatzeko dauden modu desberdinak, hauetariko bat Lapurdiko ihauteri dantza dugu. Udalerrri edo auzo garrantzitsu batek dantzan iharduteko dantza taldea biltzean, dantza gorteiua ere osa dezake bere herritik kanpo aurkezteko gai izanik. Orduan hasten da dantza eta jatzien prestakuntza serioa.

Gorteiu honek biltzen dituen pertsonaia multzoa honako hau da: eskean da biltzanak (kotilun gorria, ponpierrak, besta gorriak), eskean ez dabiltzanak (en-

seinaria, jaun eta andre, hartza) eta dantzariak (kaskarotak, makilaria, musikariak). Hauek baserri-baserri ibiltzen dira dantzan. abestuz eta publikoa atseginenez. Pertsonaiek antzerki gisako eszenatxoak eratzten dituzte.

Beste ihauteri ohituretan bezala. Lapurdikoan ere animalia simulazioak ageri dira. Kasu honetan artza da maizena ageri dena. Pertsonai honen presentzia, Pirineotako artza joan den menderarte Euskal Herriko errealtate izateaz gain, Pirineotako kondaira zahar bati lot dakioke, «artz kumearen» istorioa gogora ekarriaz.

AITOR SARASOLA

Bertsoak

● Otsailaren 3an Arantzan, eguerdiko 12tan, Iñaki Murua, Andoni Egaña, Sebastian Lizaso, eta Telleria bertsolariak arituko dira.

● Zestoan ere izango da zer entzun otsailaren 3an. Herriko polikiroldegian goizeko 10.30etan, ondo-ko hauek: Jon Lopategi, Andoni Egaña, Euskitze, Iñaki Murua eta Peñagarikano. Gai jartzaile lanetan Laxaro Azkune.

● Hilaren 3an ere Abadiñoko San Blas auzoan Arei-

tio, Mañukorta eta Jon Lopategi.

● Otsailaren 2an Iturenen Mañukorta eta Sebastian Lizaso bertso kantari izango ditugu. Saioa goizez eta arratsalde izango da.

Bertso mamia eta bukaeraren ziria

BERTSO askotan, jaialdi eta hainbat ekitaldietan entzuten da betelan ugari. Gaia nola eman, jorratu edo mamitu beharrean sarritan nola edo hala amaitzea izaten da helburu. Errima pobreak, bestetan aberatsak ere baina gaur egun sakondu, landu eta lokarri eta esanahi osoa eman behar zaio bertsoari.

Bestalde, egun aintzinean gertatzen ez zen bezala entzulegoak ez ditu ber-

tsoak gogoan hartzen. Saioa amaituz gero, zintan grabaturik gelditzen dira baina ez buru barnean. Garai bateko memoria galtzen ari da gizarteak berak emandako erreztasunengaitik. Astero astero irratia eta telebistan ematen dutenez, momentukoarekin bakarrik gelditzen da jendea.

Azkenik, bukaeraren ziria oraindik mantentzen da bertsoan eta lehenengoz pentsatzen dutenez, bertsolariek ahal den borobilen gerta dadin saiatzen dira. Gehienetan, esaera zahar batez bukatzen dute, bestetan ordea txiste gerta daitekenarekin. Hau dela eta bertsolariek kulturadunak eta gaurkotasunaren burujabedunak izan behar dute saio borobil bat burutu nahiz gero.

BOTA PUNTTUBA

Euskal Herriko Bertsolari Elkarteak lehendakaritza berrituko du

EUSKAL Herriko Bertsolari Elkarteak Otsailaren bial ekingo dio Lesakako Udaletxean aurtengo Batzar Nagusiari. Bertan, joan den urteko balantzea egin eta aurtengorako aurrekontua zehazteaz gain, 3 urtean behin aldatu eta azken hiruotan Imanol Lazkanok okupaturako lehendakaritza berrituko da. Horretaz gain, zuzendaritza batzar berriaren aurkezpena egingo da ere.

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4

Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56

2004 DONOSTIA

T elebista-Irratia

B O T O I A S A K A T U A U R R E T I K

● Asteazkena 30

21.20etan, Gaueko pelikula: «**Axutariak**»
Zuzendaria: Ridley Scott,
Antzezleak: Keith Carradine,
Harve Keitel, Edward

Fox.

Armand D'Ubert gaztea, egoera berezi bat dela medio beste ofizial batekin duela batean borrokatu beharrean aurkitzen da.

● Igandea 3

15.15etan, Bazkal Osteko Zinea: «**Poseidon, abentura baino areago**»
Zuzendaria: Irwin Allen.
Antzezleak: Michel Caine, Sally Field, Telly Savalles.

Istorio hau aurrekoan bizirik geratzen den beste taldearen eta aurreko istorioan oinarritzen da. Salbatazera doazenez bere artean izugarrizko istiluak daudela ikusten dute.

IKUSI BAIETZ...

● **Astehenean hila-
ren 28an 23.40etan**
«**Ikusmira**» Azken zine eta
antzerki lanak aztergai.

● **Urtarrilaren hogeita-
bederatzian (astear-
tea) 23.10etan Babel** El-
kar hizketak eta umorea
tartekatzen dituen saioa.

● **Otsailaren lehen-
goan (ostirala)**
15.55etan Tenisa ATP
zirkuitiko nor-gehiagoka.

Orain ere badugu horren berri...

Osteguna 31ean
21.20etan, «**Arriskuan Bi-
zi Izan Genuen Urtea**».

Zuzendaria: Peter Weir.
Antzezleak: Mel Gibson, Si-
gourney Weaver, Linda
Hunt, Michael Murphy.

Zuzendari bikain honen
konsagrazio lana izan zen
pelikula eskeiniko digu os-
tegun gauerako. Lehenago-
tik «Gallipoli» egin zuen,
Australian kokatua. Ha-
rrezkero berriz hainbat lan
garrantzitsu egin ditu, hala
nola «Lekuko Bakarra» eta

«Eltxoan Kostaldea» berak
hain gustoko duen Harri-
son Fordekin edo azken ho-
netan hain goraipatua izan
den «Hildako Poeten Clu-
ba».

Istorioaren mamia Kan-
bodiara dihoan kazetari ba-
tengan oinarritzen da 1965
aldera, lurralde haietan bizi
izan zen iraultzaren garaian
hain zuzen ere. Harridura
sortarazi zuen gai honen
hautaketak sasoi haietan
ordurarte zinematik jorratu
gabeko gaia bait zen. Bes-
talde filme honek «Mad
Max»ekin batera australiar
zinemagintzaren aldaketa-
ren hasiera suposatzen zuen.

TXORI BATEK ESAN DIGU

■ ETBk produzitu eta Eneko Olasagastiren zuzenda-
ritzapean errodatutako «Bi eta Bat» telesaioaren lehe-
nengo zazpi kapituluak beste sei gehituko zaizkio uda-
ran. Guztira beraz, hamairu izango dira «Bi eta
Bat»eko kapituluak.

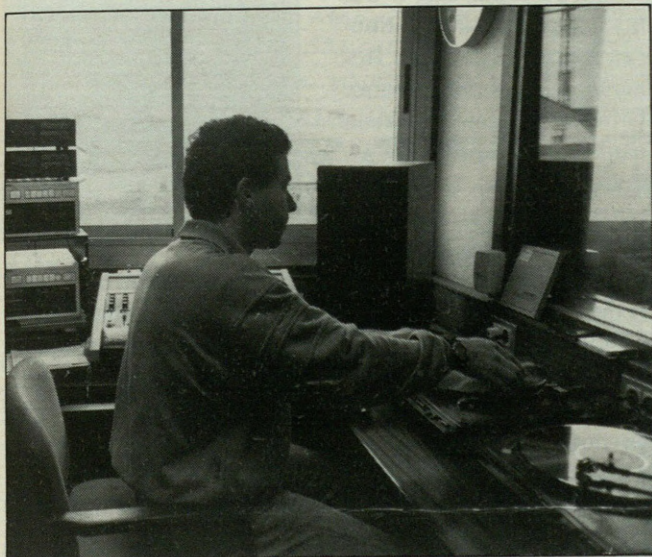
Durangoko estudioetan ere saltsarik bada platoak
direla eta ez direla. Izan ere, bertako plato eskasia dela
eta, berri bat egiteari ekin diote programa ezberdinen
lanak erreztu eta egokiago banatu asmoz.

Telebista-Irratia

Mikel Londo: «Herriaren zerbitzuan dagoen udal irrati bat gara»

Getxoko Kultur Etxearen azkenengo pisan Getxoko Udal Irratia dugu. Bertan, hiru estudio, auditorium bat eta bi erredakzio geletan Getxoko informazioaren berri ematen saiatzen diren lagunekin hitzegin dugu.

ARGIA. Zein paper betetzen du Udal Irratiak Getxon?

MIKEL LONDO. Oso paper garrantzitsua betetzen du. Gure helburu garrantzitsuena informazio lokala ematea da. Jendea interesatzen zaio bere inguruan gertatzen dena eta gure funtzioa ahalik eta lasterren informazio hori botatzea da.

A. Oso zaila da albiste lo-

kalak lortzea?

M.L. Ez. Kontutan izan behar dugu Getxok 80.000 biztanle dituela eta Bizkaiko herri garrantzitsu bat dela. Ez dugu informazioa bilatu behar, informazioa sortzen da. Adibidez, Getxon hamaika ekitaldi antolatzen dira. Ohizko informazio iturriak ere baditugu: Udaltzaingoa, Ertzantza, Epaitegiak, Kultur Etxea eta Udaletxea.

A. Zenbat pertsona zaude-te lanean?

M.L. Albistegietan bost pertsona gaude, beste bi kirol saioak egiten, hiru tekniko eta zenbait pertsona berri etorriko dira radio formula egiteko. Kopurua oraindik ez dago zehaztuta. Momentu honetan «inpas» egoera baten gaude, gure programazioa ez dago finkatuta.

A. Momentu honetan nolakoa da zuen programazioa?

M.L. Lau informatibo nagusi ditugu, bi erderaz eta beste bi euskaraz, eta orduro flash informatiboak. Bestalde, kirol saioak eta kultur saioak ditugu. Ostegunetan gazteei zuzendutako saio bat dugu eta hileroko Caracas-eko Eusko Deia Irratiarekin programen elkartruke bat egiten dugu.

A. Talde herritarrek parte hartzen dute Getxo Irratian?

M.L. Momentu honetan ez dago horrelakorik. Dena den, udal mandatarien helburu bat haxe da, herriko talde desberdinak parte hartzea Udal Irratian.

MYRIAM GARTZIA

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Hau da hau funtzioa

Urtearen hasierarekin batera itzuli da funtzioa.

Pantailetan urte bi pasa ondoren egokia iruditu zitzaion programaren arduradunei oporralditxo hartzea, saioaren formula eta pertsonaiak erabat ez erretze arren.

«Funtzioa»rik gabeko udazken honetan «Hau da A.U.» programa berriak hartu izan du libre utzitako ostiraleko ordu tarte betetzeko erantzunkizuna. Zama handiegia akaso «Hau da A.U.» saioarentzat, are gehiago aurreko programaren osagai berberekin egokia izatean: umorea eta aktuzioak.

«Funtzioa»ren arrakasta formularen standartzazioan datza. Umorea eta aktuzioak standarrak dira, gehiengoaren gusto frogatueta egokituak. Eskenaratzea eta saioaren moldaketa ere programa mota hauetan ohizkoak dira. Errezeta ezaguna zaio entzulegoari eta honek eragozpenik gabe irensten du platera, gustora «Funtzioa»n bezala sukaldarien lana ona izan denean. Baina standartzazio horretanxe datza baita ere denbora gutxian aspergarri eta interes gabekoa bilakatzeko arriskua. Orain arte lortu dute hori ekiditzen «Funtzioa»koek. «Hau da A.U.»k ekarritako zapo berriek, aldiz, denbora behar dute findu eta egokitze. Ondo datorkie, hortaz, ordutegi aldaketa konparaketak ebitatzeko. Horrela ordea, berberaren gehiegi ETBn.

PATXI AZPILLAGA

Liburuak

Etiopiatik haruntzago bada mundurik

Berbak legeko aiztoak. Joanes Urkijo.
Argitaratzen du: Susak. Poesia saila.
56 orrialde.

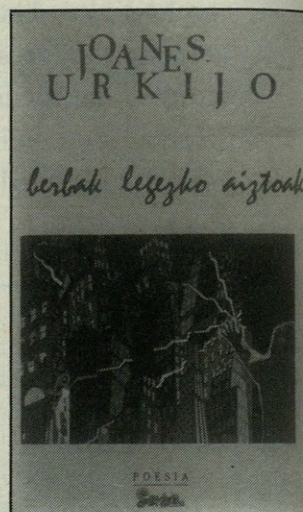
POETA baten istorioa
konta nezakeen hemen.
Nola iritsi zen Etiopiara

eta nola, nahi izan zuen
arren, ez zen gauza izan
haruntzagoko joateko, be-

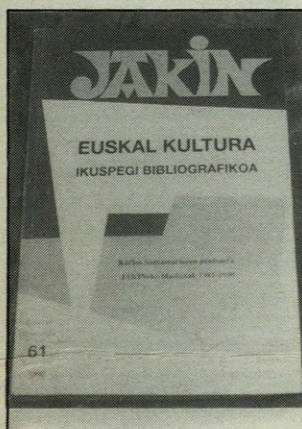
ti ere galtzen baitzen ingu-
ratzen duten zirkulu kon-
tzentrikoetako batean.
Poeta esan dut? Poesiaren
istoriogileez ari nintzen,
beti Etioipian amaitzen bai-
tute beren liburua. Eta Ha-
runtzago zer?

Galdera horixe egiten dut
nik Joanes Urkijoren libu-
ruek irakurri ondoren. Ho-
geitahiru poema urbano.
Urbeak eskaini dezakeen
iruditeriaz horniturik: Al-
kohola, likido hori baita
tabernetan arrakalatzen
den bidaiariaren ahazteko
makina, hortxe baitu bizi-
tzaren azken bidea. Eta al-
koholarekin erretzen da
oroitzapena. Eta ezereza
egiten denean ferekatzeko
gorputza da bilatzen. Eta
ezpainak galtzen dira beste
ezpainen laberintuetan.
Eta goiza agertzen denean
argiak ekartzen du norbe-
raren miseriaren ispilua,
bertan begiratu eta ohar-
tzeko betiko deserria dela
hiria. Eta ez da falta Philip
Marlowe, antiheroea,
aholkurik ematen ez due-
na, aholkurik ez baitago
desertuan. Norbera dago
bakarrik aurrean duenaren
kontra. Eta bataila horre-
tan irabazle ateratzeko es-
perantza gutxi.

Horixe da poemario ho-
nen laburpena. Hiriaren

gaueko erretratoa. Ezagu-
na egiten da, erretrato ho-
ri R&R-ak bihurtu baitu ti-
piko. Eta gogoratzen naiz
Bruce Springsteeneko edo
Tom Waitsen kantu ba-
tzuekin. Eta nola ez, Eti-
opiaz gogoratzen naiz beti.
Eta badakit haruntzago ba-
direla beste mundu ba-
tzuk. Adibidez, Arabia, Si-
ria, India, Txina, eta urru-
tura joan nahi izanez gero
Japoi ere aurki daiteke.
Edo sorterrira bueltatu na-
hi izanez gero hurrean
ikus daiteke Praga. Oso
polita da Joanes Urkijok
Pragari eskaintzen dion
poema.

Tituloa: JAKIN.
aldizkaria. 61. zkia.
Aldizkaria. 180 orrialde.
Hamarkada amaierako
ale honetan, Euskal
Kultura (ikuspegi
bibliografikoa) eta Karlos
Santamariaren pentsaera
dira ardatz nagusiak.
Horietaz gain, 1981 eta
1990 urteen arteko lanen
aurkibide interesgarria.

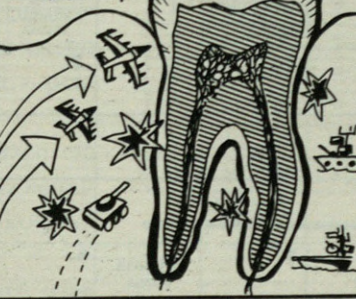
Tituloa: Arrasate Press.
Argitaratzen du: A.E.D.k
90eko urtekaria 132 orr.
Ale honetan, urtean
zehar Arrasaten
gertatuko berri emateaz
gain, hainbat eritzi eta
balorazio eskatu zaizkie
herriko kazetari, politikari
eta abarrei.

"GIZAKI HANDI BAT DA MUNDUA ETA MUNDU TXIKI BAT GIZAKIA"

HAGIN BAT USTELTZEN ARI DA

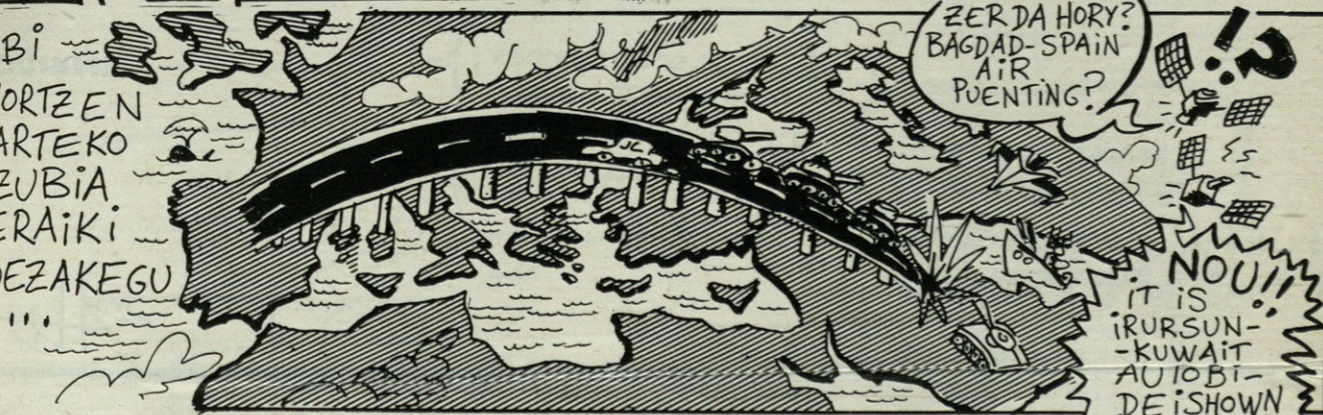
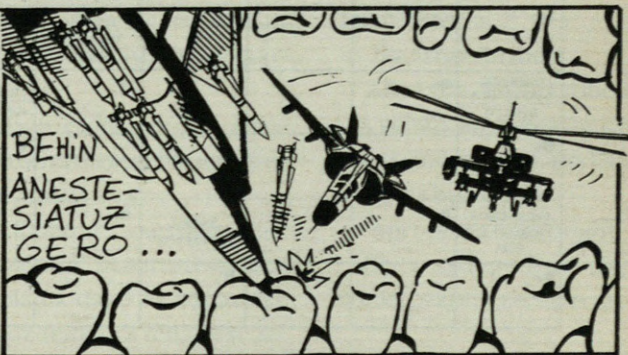
HONA HEMEN
EGOERAREN
ESKEMA

HAMAR DENTISTETATIK
BEDERATZI GOMENDATZEN
DIZUEGU...

OPERAZIOA HASI BAINO LEHEN,
ANESTESIATU

D E N B O R A P A S A

H I T Z G E Z I D U N A K

MAINGUAK PRESIDENTEA	KETAMAR BELDURTIA	(PLUR.) URTARO BAT LEHENENGO PERTSONA	BETE MUSIKA TRESNA	INTSEKTU TXIKI BOKAL BIKOITZA	AGERTZEN ARI DA IRIDIOA
INGURATUAK ZAUDE					KONTSO- NANTEA HERRI JOKOA
		FAMILI BURU URANIOA		SARRERA AURRIZKIA	
MOZORRO LEZE			OPTIMISTA BOROA		
		ZENBAIT TURKIAKO MENDIA			IADANIK
TXIRRINDU- LARI TALDEA HEGAZTI MOTA			LUTEZIOA JUNTAGAILUA	PUTRE ZEIN	
				HAR EZAN (ERREP.) GOROTZA	LEHENEN- GOA BI
INTERJEZIOA NARDAGA- RRIA		KANPO AZKENEKOA	(ERREP.) FRUITU BAT KONTSO- NANTEA	499 RÖNTGEN	

ENBIDO

KAXKU

Ali

D E N B O R A P A S A

I R R I

F A R R E Z

ESTRAPERLISTARENA

Estraperlista bat joan zen harunzko puntako baserri batera negozio batzutara. Baina bertan zegoela, izugarrizko eguraldi txarra sartu zen: trumoiak, tximistak, curia goiti-beheti. —Hobe zenuke gaurko gaua hemen pasatzea. Ohe bat besterik ez daukat, baina konponduko gara hiru-rok— esaten dio baserriko jaunak.

Hasi dira afaltzen eta estraperlista ez zen ausartzen nahi adina jatera. Beldurtzen da, baserriko jaunaren emaztea keinuka ari zaiola eta mahai azpitik kolpe txi-

ki batzu ematen belaunarekin: —Honek lasai jateko adierazi nahiko dit —pentsatu zuen.

Jarraitu dute afaltzen, eta emaztea keinuka eta keinuka, kolpeka eta kolpeka mahai-azpitik.

Postrearen ordua iritsi denean arrozkonletxea zerbitzen dute. Bada, justu horixe zen estraperlistari gehien gustatzen zitzaion postrea, baina ez zen ausartzen gehiegi jatera etxe-koek gaizki hartuko zutenaren beldurrez.

Bukatu dute afaria eta hurrak lotara. Emaztea izkin

A	I	R	R	A	G	A	L	Z	A	K	O
D	I	•	O	K	•	L	A	•	I	A	•
A	•	O	N	•	A	E	R	O	L	Z	A
I	A	S	•	U	L	•	A	K	E	L	•
•	K	U	Z	T	A	B	•	A	B	O	K
R	O	R	I	K	A	B	•	U	M	A	M
E	T	E	•	A	P	K	A	•	R	A	Z
G	•	K	A	U	T	A	I	A	E	T	•
A	R	I	A	K	A	D	N	E	H	E	L
D	•	A	•	O	•	U	•	K	•	B	•

batean, baserritarra erdian eta estraperlista beste izkinean.

Gau erdian ordea, ttanttoak erortzen hasten dira teilatutik.

—Ramon! —esaten dio emazteak senarrari—, horrela ez dago lo hartzerik. Zoaz teiltatura teila bere le-

kuan jartzera.

— Bai arrazoin duzu.

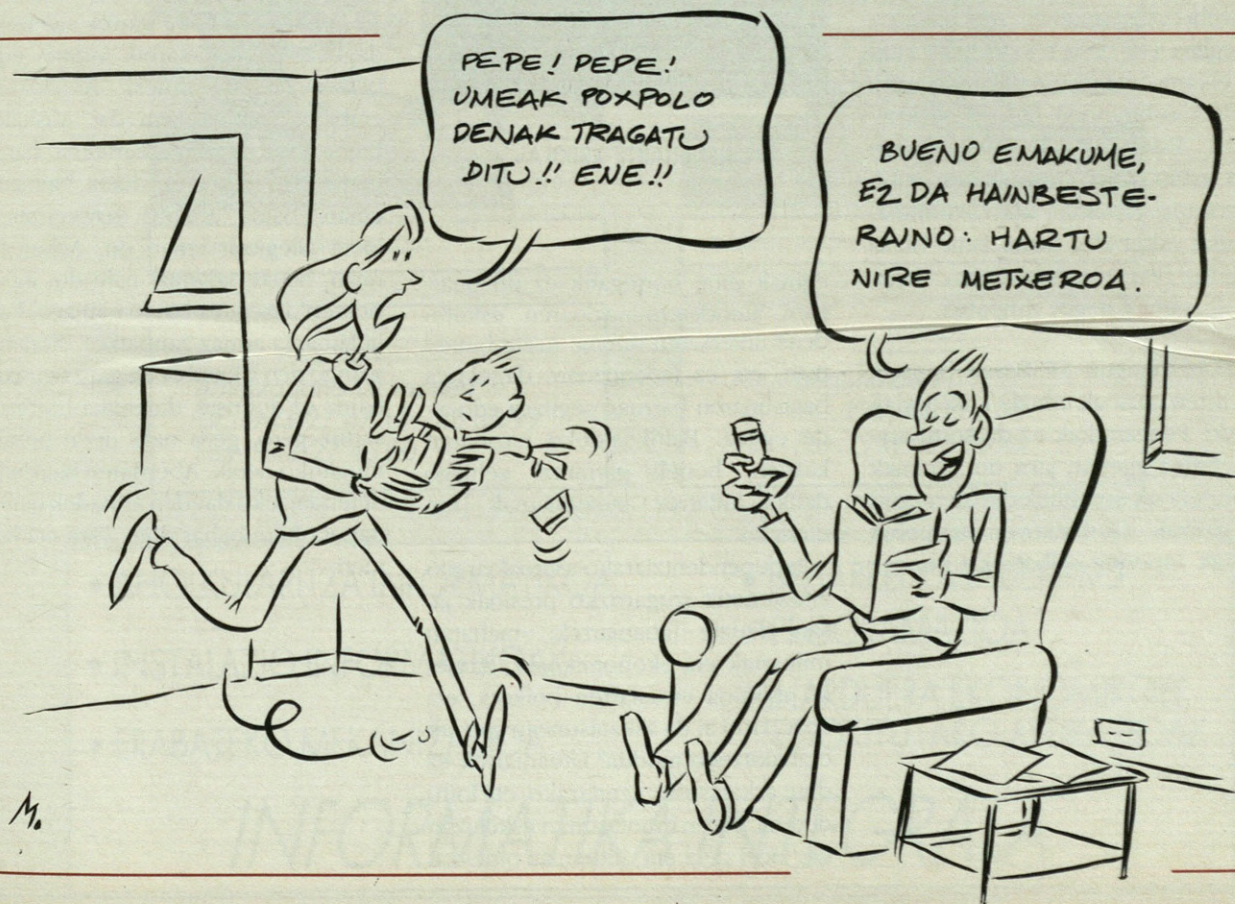
Altxa da gizona ohetik eta gelatik atera bezain laster emazteak estraperlistarengana hurbilduz:

— Aprobetxa ezak orain!

Baita estraperlista altza ere arrozkonletxea jatera.

PEPE! PEPE!
UMEAK POXPOLLO
DENAK TRAGATU
DITU!! ENE!!

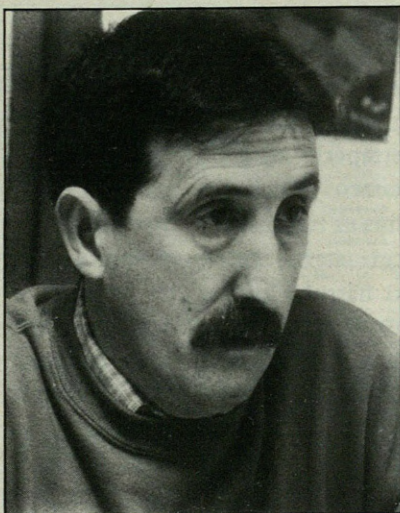
BUENO EMAKUME,
EZ DA HAINBESTE-
RAINO: HARTU
NIRE METXEROA.

Lituaniar bidea

GOLKOKO gerraren aurka nago. Eta ahalegin guztiak egin behar dira gerra leher ez dadin, eta hasten bada parte har ez dezagun. Baina «lehentasun» horrek ez du izkutatu behar Lituania gertatzen ari dena. Are gehiago, ezker ikuspuntutik begira, garrantzi berezia du han gertatzen ari denak, zeren perestroikaren demagogia berriro agerian geldituz baita nazio baten askatasun egarriaz topo egiten duenean. Iraultza sovetarraren helburua zen «herri gartzela»-tzat ezagutzen zen inperioa desagitea eta bere tokian askatasun eta elkartasunean oinarrituriko errepublika subiranoen federazioa eraikitzea. Estalinismoak buelta eman zion asmo horri errepubliken subiranotasuna lapurtuz, autodeterminazioarako eskubidea formalismo hutsa bihurtuz eta nazionalitateen errebindikapenak gozatu zantzat.

GAUR egun SESBaren barruan bizi diren nazioak erlazio krisi larrian daude. Perestroikak ez du sortu arazoa, baina agerian jarri du sistemak eta inperioak aspalditik dituzten zauri eta gaitzak. Gorbaxoven maniobra guztiak inperioa salbatzeko asmoaz

J.I. IRIARTE «BIKILA»

eginak dira, horregatik ez du onartzen autodeterminazioaren eskubideak adierazten duena: nazio bakoitzari, eta ez federazioari, dagokiola batasunaren barruan segitzea edo alde egitea. Baltikoaldeko nazioaren kasuan, honek garrantzi gehiago dauka indarrez anexionatuak izan direlako.

Independentziarako asmoak argitu zituztenetik izugarritzko presioak jasan dituzte lituanierrek: «mehatxu militarrek eta ekonomikoak», barneko minoria errusiarren boikota, eta abar. Hori al da askatasunean gauzak erabakitzeko modua? Lituaniarrek ez dute askatasunik ezertarako, eta lortu dutena, beren irmotasunari esker izan da. Hori dela eta, «lituanier bide»-tzat

hartzen den sasi-bidea zabaldu nahi izan da gure artean. Beraz, paketsua eta posibilistatzat agertzen zen imagen distorsionatua. Lituania gertatzen zena hauxe zen: alde batetik Estatu sovietarrek jasaten zuen paralisaren eraginez indarra ezin zutela erabili, baina beste aldetik, lituanierrek ez zutela nahi perestroikaren atzaparretan mugatuta gelditu. Hots, independentzia, beraientzako, SES-Betik alde egitea da.

BADIRUDI, gauza aldatzeaz dagoela eta sovietarrek indarra erabiltzea erabaki dutela. Armadaren erabaki propioa izan da? Auskalo. Baina Gorbaxoven zurikeria harri-garria da. Berak ez duela baimena eman, baina armada sovietarren joera zilegitzat eman du. Azken finean, hauxe adierazi nahi du: inperioaren desagitea baino nahiago duela Lituania armaz zantpatzea. Noraino joango den jakitea ez da gauza erraxa, baina ez dut uste, dinamika horretan sartuz gero, gero nahi duen bezala mugituko denik. Aberriaren batasuna defendatzeko dauden armadek beren papera bete behar dute. Han eta hemen.

APIKA

INFORMATIKA

- Telefonoz deitze hutsarekin, zure instalazioa diseinatu dutenen laguntza jakituna gehitu diezaikezu zure sistema informatikoa.

- Software ekoizpen zentrua. Talde gazte eta kualifikatu batek APIKAren software eskaintza eguneratzen du etengabe.

- Hardware mantenu zerbitzua.

- Training zerbitzua.

DONOSTIA

Ametzagaña 19, behea
Tlf.: (943) 27 47 11 - 28 33 99
Fax: (943) 27 46 00

BILBO

Begoñalde 9-1
Tlf.: (94) 446 76 84
Fax: (94) 446 76 85

- AHOLKULARITZA INFORMATIKOA
- INSTALAZIO INFORMATIKOAK
- ERABATEKO MEKANIZAZIOA

- BEHARREN ARAUERAKO PROGRAMAZIOA
- IHARDUERA EKONOMIKOEI EGOKITUTAKO APLIKAZIOAK

INFORMATIKA INTEGRALA

ETB

EUSKARARI

TINKO

BULTZATUAZ

Eguner egun.
Entzun eta aditu
dezazun, ikus eta
uler dezazun, parte hartu
eta zurea egin dezazun,
horrela bakarrik bizi
dezakezulako Euskara,
zentzumen guztiekin.
Euskal Telebistan, tinko
babesten dugu, sustraiean
eta oinarrian.

Horregatik, Euskaraz bizi
nahi dituzunean Albisteak,
Kirolak, Zinea, Ikuskizunak,
Dokumentalak,... den-dena,
EUSKAL TELEBISTA pizten
duzu ezbaierik gabe: zure
komunikabiderik hoberena
eta osatuena euskaraz.

ETB

Zurekin Zuzenean